

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Συγκριτική Μελέτη της Φορολογίας Εισοδήματος στα Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα
στην Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία

της

Παγκάκη Δέσποινας

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 2020

Ευχαριστίες

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κ. Ταχυνάκη Παναγιώτη για την καθοδήγηση του και τον χρόνο του για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που με στήριξαν σε αυτήν μου την προσπάθεια και χωρίς αυτούς δεν θα ήταν εφικτό να πραγματοποιηθεί αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

Περίληψη

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αναλύσει και να συγκρίνει το φορολογικό σύστημα ανάμεσα στην Ελλάδα και την Κύπρο. Η μεθοδολογία της εργασίας βασίστηκε σε βιβλιογραφική ανασκόπηση και πραγματοποιήθηκε για να παρέχει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του φορολογικού συστήματος ανάμεσα στους φορολογικούς κατοίκους της Ελλάδας και της Κύπρου για τα νομικά και φυσικά πρόσωπα. Ιδιαίτερα, αναλύεται η έννοια της φορολογίας και περιγράφεται η έννοια, οι κατηγορίες και το νόημα των φόρων. Αναλύεται το φορολογικό σύστημα για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα για τις δύο χώρες. , παρατίθενται δείκτες σύγκρισης των εν λόγω φορολογικών συστημάτων με σκοπό την σύγκριση τους και την εύρεση τρόπων βελτίωσης. Από τα αποτελέσματα της εξέτασης των δεικτών παρατηρείται ότι μετά την οικονομική κρίση, η Κυπριακή Δημοκρατία κατάφερε να κρατήσει τα διεθνή ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τη χαμηλή φορολογία εισοδήματος, ενώ η Ελλάδα έχει έναν από τους υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές εισοδήματος, όπως αναλύεται στα Κεφάλαια 3&4, και παραμένει δύσκολο να προσελκύσει επενδύσεις. Η πραγματική επιβάρυνση της φορολογίας εισοδήματος στην Κυπριακή Δημοκρατία είναι ιδιαίτερα χαμηλή σε σύγκριση με την Ελλάδα(Δείκτης ETR και Δείκτης πραγματικού συντελεστή φορολογίας των εταιριών)και η χαμηλή φορολογική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας ενισχύει την προσέλκυση επενδύσεων και δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξή τους, σε αντίθεση με την Ελλάδα (Δείκτης IMD World Competitiveness).

Λέξεις κλειδιά: Φορολογία εισοδήματος στην Ελλάδα, φορολογία εισοδήματος στη Κυπριακή Δημοκρατία, φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα, φορολογία, δείκτης ETR.

Abstract

The methodology was based on a bibliographic overview and was set up to provide a comprehensive approach to current Greek tax system and tax policies in Cyprus. Specifically, the paper introduces us to the concept of taxation and describes the concepts, categories, and the meaning of taxes. In the text are analyzed the income taxes for the individuals and the tax system for corporations. Also, comparison indicators of these tax systems are presented to compare them. From the results of the examination of the indicators, After the economic crisis, Cyprus has managed to keep its international comparative advantages and low-income taxes, while Greece has one of the highest rates in income taxes and still difficult to attract investments, so the aim of this study is to analyze and compare the income tax system between Greece and Cyprus. It is observed that the real burden of income tax in the Republic of Cyprus is particularly low compared to Greece (ETR Index and Index of real corporate tax rate). Finally, the low tax policy of the Republic of Cyprus enhances the attraction of investments and creates favorable conditions for their development, in contrast to Greece (IMD World Competitiveness Index).

Key words: Income tax in Greece, income tax in the Republic of Cyprus, individual persons, corporate taxes, taxation, ETR Index.

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract	3
<i>Εισαγωγή</i>	<i>8</i>
Ανάλυση Κεφαλαίων	8
<i>Κεφάλαιο 1: Εισαγωγικές έννοιες</i>	<i>10</i>
1.1.Εισαγωγικά.....	10
1.2 Η έννοια, ο σκοπός και τα χαρακτηριστικά των φόρων	10
1.3 Το φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα και στην Κύπρο	13
1.4 Τρόποι και χαρακτηριστικά φορολογίας.....	14
1.5Πηγέςφορολόγησης.....	17
<i>Κεφάλαιο 2: Επισκόπηση βιβλιογραφίας.....</i>	<i>19</i>
2.1 Εισαγωγικά.....	19
2.2Βιβλιογραφική ανασκόπηση της φορολογίας εισοδήματος στην Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία	19
2.3 Δείκτης ETR.....	27
<i>Κεφάλαιο 3: Το φορολογικό πλαίσιο στα φυσικά πρόσωπα στην Ελλάδα και στην Κύπρο.....</i>	<i>29</i>
3.1 Εισαγωγικά.....	29
3.2 Φορολογικό σύστημα και τα βασικά χαρακτηριστικά του	29
3.3Φορολογικό έτος	30
3.4Φορολογητέο εισόδημα για τα φυσικά πρόσωπα.....	31
3.5Μειώσεις φόρου εισοδήματος.....	34
3.6Φορολογικός συντελεστής εισοδημάτων από κεφάλαιο	35
3.7 Φορολογία από την ενοικίαση της ακίνητης περιουσίας	39
3.8 Ειδική εισφορά αλληλεγγύης	43
3.9Υπολογισμός κύριου φόρου για τα κτίσματα, φορολογία μεταβιβάσεων και δωρεών...44	
3.10Παραδείγματα υπολογισμού φορολογίας για τα φυσικά πρόσωπα.....	49
<i>Κεφάλαιο 4:Το φορολογικό πλαίσιο στα νομικά πρόσωπα στην Ελλάδα και στην Κύπρο.....</i>	<i>53</i>

4.1 Εισαγωγικά.....	53
4.2 Φορολογικό σύστημα και τα βασικά χαρακτηριστικά του	53
4.3 Εκπιπόμενες και μη εκπιπόμενες δαπάνες.....	56
4.4 Φορολογικός συντελεστής	60
4.5 Επιβολή τέλους επιτηδεύματος.....	64
<i>Κεφάλαιο 5: Δείκτες σύγκρισης της φορολογίας μεταξύ Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας.....</i>	<i>67</i>
5.1 Εισαγωγικά.....	67
5.2 Η φορολόγηση στην Ελλάδα και στην Κύπρο σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε.....	67
5.3 Δείκτης πραγματικού φορολογικού συντελεστή για φυσικά και νομικά πρόσωπα (Δείκτης ETR).....	71
5.4 Αξιολόγηση της επιχειρηματικότητας της Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας –Δείκτης IMD World Competitiveness	73
5.5 Πραγματικός συντελεστής φορολογίας των εταιριών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	77
<i>Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα, περιορισμοί και προτάσεις μελλοντικής έρευνας.....</i>	<i>80</i>
<i>Παράρτημα</i>	<i>84</i>
<i>Βιβλιογραφία</i>	<i>89</i>

Διάγραμμα 1: Έσοδα Ελλάδας από άμεσους και έμμεσους φόρους και ασφαλιστικές εισφορές σε σύγκριση με την EU28.....	15
Διάγραμμα 2: Έσοδα από άμεσους και έμμεσους φόρους και ασφαλιστικές εισφορές της Κυπριακής Δημοκρατίας σε σύγκριση με την EU28	16
Διάγραμμα 3: Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της Κυπριακής Δημοκρατίας (1996-2012)	22
Διάγραμμα 4: Έσοδα από νομικά πρόσωπα ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2015.....	55
Διάγραμμα 5: Έσοδα φορολογίας και ασφαλιστικών εισφορών ως ποσοστό του ΑΕΠ για 28 κράτη-μέλη της Ευρώπης.....	68
Διάγραμμα 6: Η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας στην Ευρώπη	69
Διάγραμμα 7: Δείκτης ποσοστού του πραγματικού φορολογικού συντελεστή (Ελλάδα, Κύπρος, Eu-28, EU-19)	73
Διάγραμμα 8: Πραγματικοί μέσοι συντελεστές φορολογίας εταιρειών των κρατών μελών της ΕΕ, σε ποσοστό, 2016	78
Διάγραμμα 9: Πραγματικοί οριακοί συντελεστές φορολογίας εταιρειών των χωρών της ΕΕ, σε ποσοστά, 2016	79

Πίνακας 1:Πηγές φόρων της Κυπριακής Δημοκρατίας.....	18
Πίνακας2: Ποιότητα ιδρυμάτων (Quality of Institutions)	26
Πίνακας 3: Οι φορολογικοί συντελεστές για τα φυσικά πρόσωπα βάσει το ν.4172/2013	32
Πίνακας 4: Οι φορολογικοί συντελεστές για τα φυσικά πρόσωπα βάσει το ν.4387/2016	32
Πίνακας 5: Οι φορολογικοί συντελεστές για τα φυσικά πρόσωπα βάσει το ν.4646/2019	33
Πίνακας 6: Οι φορολογικοί συντελεστές της Κυπριακής Δημοκρατίας για τα φυσικά πρόσωπα από το 2011 μέχρι σήμερα	33
Πίνακας 7:Εισοδήματα που δηλώθηκαν στην Ελλάδα κατά το φορολογικό έτος 2017	33
Πίνακας 8:Εισοδήματα που δηλώθηκαν στην Κυπριακή Δημοκρατία κατά το φορολογικό έτος 2017	34
Πίνακας 9: Οι συντελεστές φορολόγησης στην Ελλάδα για εισοδήματα από κεφάλαιο	35
Πίνακας 10: Η Έκτακτη Αμυντική Εισφορά και οι φορολογικοί συντελεστές της για την Κυπριακή Δημοκρατία	38
Πίνακας 11: Φορολόγηση εισοδημάτων από ενοικίαση ακινήτων στην Ελλάδα ..	40
Πίνακας 12: Οι συντελεστές της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στην Ελλάδα.....	44
Πίνακας 13:Βασικός φόρος ανά φορολογική ζώνη στην Ελλάδα.....	44
Πίνακας 14:Συντελεστής παλαιότητας κτίσματος στην Ελλάδα.....	45
Πίνακας 15: Συντελεστής απομείωσης επιφάνειας κτισμάτων στην Ελλάδα	46
Πίνακας 16: Ο φορολογικός συντελεστής στην Ελλάδα για μισθωτούς, συνταξιούχους και επιχειρηματική δραστηριότητα.....	61
Πίνακας 17: Ο φορολογικός συντελεστής στην Κυπριακή Δημοκρατία για τις νομικές οντότητες (1991-2020).....	63
Πίνακας 18:Η φορολόγηση ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα, Κύπρο, EU-19 και EU-28	69

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία έχει ως βασικό στόχο να γίνει εκτενής βιβλιογραφική επισκόπηση για να καταδείξει τόσο το φορολογικό σύστημα εισοδήματος της Ελλάδας όσο και της Κυπριακής Δημοκρατίας για τα νομικά και φυσικά πρόσωπα. Η εργασία αποσκοπεί στην παρουσίαση του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία με ανάλυση των συντελεστών φορολογίας, το φορολογικό πλαίσιο που τα διέπει και την σύγκρισή τους μεταξύ τους, καθώς και η αξιολόγησή τους βάσει των δεικτών που βρίσκονται στο Κεφάλαιο 5 με στόχο να καταλήξουμε σε συμπεράσματα βελτίωσης, μέσω της συγκριτικής τους μελέτης, των εν λόγω φορολογικών συστημάτων.

Η επιλογή της μεθοδολογίας είναι η βιβλιογραφική ανασκόπηση. Αρχικά, σκοπός είναι να εξεταστεί η ισχύουσα φορολογία εισοδήματος για τις δύο χώρες και δεύτερον να εξετάσουμε ορισμένους δείκτες για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τα δύο φορολογικά πλαίσια των χωρών αυτών, ώστε να καταλήξουμε σε συμπεράσματα βελτίωσης των φορολογικών συστημάτων και ιδιαίτερα της Ελλάδας, όπως θα δούμε παρακάτω.

Η επιλογή της Κυπριακής Δημοκρατίας ως χώρα σύγκρισης με την Ελλάδα έγινε, καθώς οι δύο χώρες έχουν αρκετά κοινά γνωρίσματα σε επίπεδο φορολογικής νομοθεσίας, όπως θα εξεταστεί και παρακάτω, είναι ενταγμένες στην Ευρωζώνη, είχαν σημαντικές συνέπειες από την πρόσφατη οικονομική κρίση κ.α.. Όμως η Κυπριακή Δημοκρατία έχει διατηρήσει χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές σε αντίθεση με την Ελλάδα, γεγονός που αποτελεί πεδίο έρευνας για την αποτελεσματικότητα ή μη αυτών των χαμηλών φορολογικών συντελεστών σε σύγκριση με την Ελλάδα.

Ανάλυση Κεφαλαίων

Στο πρώτο κεφάλαιο αυτής της εργασίας, θα ασχοληθούμε με την φορολογία ως έννοια, την αξία της για τον κρατικό μηχανισμό, αλλά και τις μορφές της. Επίσης, θα εξετάσουμε τους τρόπους φορολογίας, καθώς και τις πηγές φορολόγησης.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθεται η ξενόγλωσση βιβλιογραφική επισκόπηση για τις μελέτες που έχουν δημοσιευθεί σχετικά με την ελληνική και κυπριακή φορολογία εισοδήματος.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η επισκόπηση της φορολογίας εισοδήματος για τα φυσικά πρόσωπα. Συγκεκριμένα, αναλύεται η έννοια του φορολογικού έτος, οι μειώσεις φόρου, η εισφορά αλληλεγγύης, οι φορολογικοί συντελεστές και το γενικότερο πλαίσιο φορολόγησης για εισοδήματα από κεφάλαιο και ακίνητη περιουσία.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η φορολόγηση των νομικών προσώπων γενικά, οι φορολογικοί συντελεστές του, οι εκπιπόμενες ή μη δαπάνες στα δύο συστήματα φορολόγησης και το τέλος επιτηδεύματος για την περίπτωση της Ελλάδας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται δείκτες αξιολόγησης των φορολογικών συστημάτων για τα δύο κράτη για να συγκριθούν οι φορολογικές τους νομοθεσίες. Οι δείκτες που εξετάζονται καταδεικνύουν τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή τόσο για τα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα και την αξιολόγηση της αξιολόγησης της επιρροής της φορολογίας στην επιχειρηματικότητα

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα, οι περιορισμοί και οι τρόποι βελτίωσης των φορολογικών συστημάτων.

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγικές έννοιες

1.1.Εισαγωγικά

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζεται η έννοια του φόρου, οι πηγές και ο τρόπος φορολόγησης στην Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία, καθώς και η σύγκρισή τους με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη.

Πιο συγκεκριμένα, η φορολογία αποτελεί ένα απαραίτητο κομμάτι του κρατικού μηχανισμού και οι φόροι αποτελούν την κυριότερη πηγή εσόδων του κράτους, που χωρίς αυτούς δεν θα ήταν εφικτό να χρηματοδοτηθούν οι κρατικές δαπάνες. Η φορολογία αποτελεί το μέσο μεταβίβασης των ιδιωτικών πόρων προς το δημόσιο με σκοπό το κράτος να δύναται να παρέχει κρατικές υπηρεσίες προς τους πολίτες.

Βασικά στοιχεία της φορολογίας είναι το υποκείμενο και αντικείμενο της φορολογίας, ο φορολογικός συντελεστής καθώς και οι απαλλαγές και εξαιρέσεις, τα οποία θα εξεταστούν παρακάτω. Επίσης, παρατίθεται στο τέλος του κεφαλαίου διαγράμματα με την σύγκριση των δύο χωρών σε σχέση με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη και τα ποσοστά των κρατικών εσόδων που προέρχονται από την φορολογία ως ποσοστό του ΑΕΠ.

1.2 Η έννοια, ο σκοπός και τα χαρακτηριστικά των φόρων

Ορισμός

Ο πιο κλασικός και αποδεκτός από την ελληνική επιστήμη ορισμός της έννοιας του φόρου διατυπώθηκε από τον G. Jeze. Σύμφωνα με τον Jezeο φόρος αποτελεί την άμεση και οριστική παροχή των ιδιωτών προς τη δημόσια εξουσία, η οποία είναι αναγκαία για την κάλυψη των δημοσίων βαρών (Γεωργαντάς, 1995).

Επίσης σημαντικό είναι να ορίσουμε την έννοια του φορολογικού συστήματος του εκάστοτε κράτους που είναι η σύνθεση των επιμέρους φόρων, οι οποίοι επιβάλλονται από αυτό. Συνεπώς, οι διάφοροι φόροι που επιβάλλει ένα κράτος αποτελούν το φορολογικό του σύστημα (Γεωργακοπούλος, 1997, σ. 294).

Σκοπός φορολογίας

Οι φόροι που συλλέγει το κράτος προέρχονται είτε από νομικά είτε από φυσικά πρόσωπα και αποτελούν μια υποχρεωτική εισφορά που εισπράττει το κράτος για να υλοποιήσει τις δημόσιες δαπάνες του (Γκίνογλου, 2004).

Οι δημόσιες δαπάνες διαχωρίζονται σε δύο κατηγορίες σε αυτές που χρησιμοποιούνται για αγαθά και υπηρεσίες και αντίστοιχα για μεταβιβαστικές πληρωμές. Οι δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες εξυπηρετούν τις αμοιβές των παραγωγικών συντελεστών και τις δαπάνες για κρατικές επενδύσεις. Οι δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες θα μπορούσαν να αφορούν δαπάνες για την κατανάλωση ενώ οι δαπάνες για επενδύσεις είναι αυτές που έχουν ως σκοπό να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών του κράτους. Οι μεταβιβαστικές πληρωμές διακρίνονται σε αυτές που χρησιμοποιούνται προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Οι μεταβιβαστικές δαπάνες για τα νοικοκυριά αποτελούν συνήθως τα επιδόματα, ενώ μεταβιβαστικές δαπάνες για τις τα νομικά πρόσωπα είναι επιδοτήσεις προς τις επιχειρήσεις (Γκίνογλου, 2004).

Η φορολογία αποτελεί ένα αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα, έτσι ώστε να μπορεί το δημόσιο να χρηματοδοτεί τις δαπάνες του και να παρέχουν τις υπηρεσίες του δωρεάν στη κοινωνία. Η λειτουργία αυτή των φόρων ονομάζεται *ταμειυτική λειτουργία* ή ταμειυτικός σκοπός των φόρων. Η λειτουργία αυτή είναι ίσως η σημαντικότερη, δεν είναι όμως η μοναδική τους λειτουργία. Εκτός από αυτήν, το κράτος χρησιμοποιεί τους φόρους ως μέσο για την άσκηση οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής (Γεωργακοπούλος, 1997, σ. 288).

Η *οικονομική λειτουργία* των φόρων αναφέρεται στη χρήση τους ως μέσο άσκησης οικονομικής πολιτικής, λ.χ. ανακατανομής των πόρων στατικά, δηλαδή ανάμεσα στα διάφορα αγαθά και τις υπηρεσίες, σταθερότητας της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης, μείωση της ανεργίας και του πληθωρισμού, και προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας. Η *κοινωνική λειτουργία* των φόρων αναφέρεται στη χρήση τους ως μέσων άσκησης κοινωνικής πολιτικής, δηλαδή την ορθότερη διανομή του εισοδήματος και του πλούτου (Γεωργακοπούλος, 1997, σ. 288).

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα των φόρων

Οι φόροι έχουν δύο βασικά χαρακτηριστικά: (i) αποτελούν αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα και, (ii) αποτελούν μέσο μονομερές, δηλαδή μέσο που συνεπάγεται μόνο παροχή από τους ιδιώτες προς τους δημόσιους φορείς χωρίς αντίστοιχη ειδική¹ αντιπαροχή των τελευταίων στους ιδιώτες (Γεωργακοπούλος, 1997, σσ. 287-288).

Επίσης, υπάρχουν διάφορα συστήματα φορολογίας. Παραδείγματος χάρη, το ημι-διπλό σύστημα (semi-dual system) αποτελείται από διαφορετικούς ονομαστικούς συντελεστές σε διαφορετικές πηγές εισοδήματος. Σε αυτό το σύστημα το εισόδημα από κεφάλαιο (προσωπικό και εταιρικό) συνήθως υπολογίζεται με χαμηλότερο αναλογικό φορολογικό συντελεστή, ενώ τα εισοδήματα από άλλες πηγές (π.χ. μισθοί και συντάξεις) υπολογίζονται με υψηλότερους φορολογικούς προοδευτικούς συντελεστές που μπορεί να διαφοροποιούνται. Δεύτερον, το γραμμικό φορολογικό σύστημα (flattax system), στην απλή μορφή του, προβλέπει τη φορολόγηση του εισοδήματος από όλες τις πηγές (και του εισοδήματος των επιχειρήσεων), με ενιαίο και σταθερό συντελεστή, χωρίς εκπτώσεις ή απαλλαγές. Ως αποτέλεσμα, το εισόδημα από εργασία και κεφάλαιο να φορολογείται με τον ίδιο τρόπο.

Στην Ελλάδα χρησιμοποιείται ένα ημί-διπλό (semi-dual) σύστημα φορολογίας εισοδήματος για τα φυσικά πρόσωπα με αλλαγή των συντελεστών ανάλογα με την πηγή εισοδήματος. Τα εισοδήματα των νομικών προσώπων φορολογούνται με ενιαίο συντελεστή, με τους εκάστοτε κανόνες προσδιορισμού του εισοδήματος και φορολογικής συμμόρφωσης των επιχειρήσεων.

Τα τελευταία χρόνια έγιναν αρκετές τροποποιήσεις που προσδιορίζουν το σύστημα φορολογίας, όπως οι συντελεστές και οι εκπτώσεις φόρου, που αποσκοπούσαν κυρίως στην αύξηση των εσόδων, με διεύρυνση της φορολογικής βάσης και ταυτόχρονη διατήρηση και επαύξηση του αναδιανεμητικού χαρακτήρα του συστήματος. Οι αλλαγές στοχεύουν στην απλοποίηση και την ενίσχυση της διαφάνειας του συστήματος, σε

¹ Με την έννοια ειδική αντιπαροχή νοείται ότι οι δημόσιοι φορείς χρειάζονται πόρους που για την απόκτηση τους χρησιμοποιούν άλλα μέσα αλλά μέσα που ορισμένα από αυτά είναι μονομερή και έχουν συνήθως αναγκαστικό χαρακτήρα, τα μέσα αυτά δηλαδή συνεπάγονται παροχή των ιδιωτικών φορέων προς τους δημόσιους φορείς χωρίς αντίστοιχη ειδική αντιπαροχή των τελευταίων. Με τη λέξη ειδική αντιπαροχή δηλαδή νοείται ότι οι δημόσιοι φορείς κάνουν μια γενική αντιπαροχή προς τους ιδιωτικούς φορείς, που περιλαμβάνει όλες τις υπηρεσίες που προσφέρουν στους ιδιωτικούς φορείς, αλλά η αντιπαροχή αυτή δε συνδέεται άμεσα με το ποσό φόρου που πληρώνει κάθε ιδιωτικός φορέας. (Γεωργακοπούλος, 1997)

συνδυασμό με βελτιώσεις στις διαδικασίες της φορολογικής διοίκησης, προκειμένου να μειωθεί η φοροδιαφυγή και να βελτιστοποιηθεί η φορολογική συμμόρφωση.

1.3 Το φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα και στην Κύπρο

Το φορολογικό πλαίσιο στην Ελλάδα μεταβάλλεται αρκετά συχνά και αποτελεί ιδιαίτερο πρόβλημα για τα νομικά και φυσικά πρόσωπα. Οι φόροι που επιβάλλονται τόσο στη Ελλάδα όσο και στην Κύπρο είναι είτε άμεσοι είτε έμμεσοι. Στην άμεση φορολόγηση οι φόροι επιβάλλονται στο εισόδημα φυσικών και νομικών προσώπων καθώς και στην περιουσία, ενώ η έμμεση φορολόγηση είναι εκείνη όπου οι φόροι επιβάλλονται μέσω της εγχώριας κατανάλωσης αγαθών ή υπηρεσιών καθώς και στις εισαγωγές. Η διάκριση των φόρων είχε γίνει με κριτήριο ότι οι άμεσοι φόροι δεν μετακυλίνονται, σε αντίθεση με τους έμμεσους φόρους. Σήμερα όμως, όλοι οι φόροι μεταφέρονται αναπόφευκτα στις τιμές των προϊόντων και συνεπώς στην δυναμική των καταναλωτών και των επιχειρήσεων, και λόγω των παραπάνω είναι απαραίτητο ένα σταθερό και βιώσιμο φορολογικό πλαίσιο.

Οι βασικοί ισχύοντες νόμοι για την φορολόγηση τόσο των νομικών όσο και των φυσικών προσώπων, που θα ασχοληθούμε και στην συνέχεια της εργασίας, είναι οι παρακάτω: ο ν.4172/2013 (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα – ΕΛΠ) που αποτελεί τον «κορμό» του φορολογικού συστήματος, ο ν.2859/2000 που αποτελεί τον βασικό νόμο για την δήλωση Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, ο ν.4646/2019 που τροποποιεί και διορθώνει τον ν.4172/2013 και μια σειρά πολλών ακόμα νόμων, ΠΟΛ και οδηγιών αποτελούν το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα.

Συγκρίνοντας, όπως θα δούμε και παρακάτω, το ελληνικό με το κυπριακό σύστημα φορολόγησης γίνεται αντιληπτό ότι η Κυπριακή Δημοκρατία εφαρμόζει ένα αρκετά πιο ευέλικτο και σύντομο νομοθετικό πλαίσιο, με λιγότερες μεταβολές στους κανονισμούς και τους συντελεστές φορολόγησης. Ο βασικός και ισχύον νόμος φορολογίας αποτελεί ο Ν.118/2002², ο οποίος έχει τροποποιηθεί από τότε αρκετές φορές, όμως παραμένει η κύρια φορολογική νομοθεσία. Το 2014 λόγω της οικονομικής κρίσης τέθηκε σε εφαρμογή ο ν.70/2014 για την αντιμετώπιση της οικονομικής κατάστασης και την ρύθμιση άλλων φορολογικών ζητημάτων. (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)

²Τέθηκε σε πρώτη εφαρμογή στις 1^η Ιανουαρίου 2003.

1.4 Τρόποι και χαρακτηριστικά φορολογίας

Η φορολογία έχει κάποια κύρια χαρακτηριστικά σε όλες τις μορφές της και ανεξαρτήτως τρόπου φορολόγησης. Κάποια από αυτά είναι ότι έχει αναγκαστικό χαρακτήρα, το κόστος των δημοσίων δαπανών το επιφορτίζεται η παρούσα γενεά καθώς αυτής μειώνεται η δυνατότητα κατανάλωσης και οι φόροι περιορίζουν την κατανάλωση και δεν επιφέρουν υπερβάλλουσα ζήτηση (πληθωρισμό). Επίσης, όταν χρησιμοποιούνται προοδευτικοί συντελεστές φορολόγησης, ο επιμερισμός του κόστους των κρατικών δαπανών μπορεί να ανταποκρίνεται στην έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης. (Καραγεωργάς, 1981, σσ. 188-190), (Γεωργακοπούλος, 1997, σ. 291)

Τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος εφαρμόζουν προοδευτικό φορολογικό συντελεστή. Ο φορολογικός συντελεστής ορίζεται ως το ποσό του φόρου που αναλογεί σε κάθε μονάδα φορολογικής βάσης και γνώμονας για το διαχωρισμό αυτών είναι η αναλογικότητα ή μη των φόρων. Οι κατηγορίες που διαχωρίζονται είναι ο αναλογικός, ο προοδευτικός και ο αντίστροφα προοδευτικός. (Θεοχαρόπουλος, 2002) (Γκίνογλου, 2004).

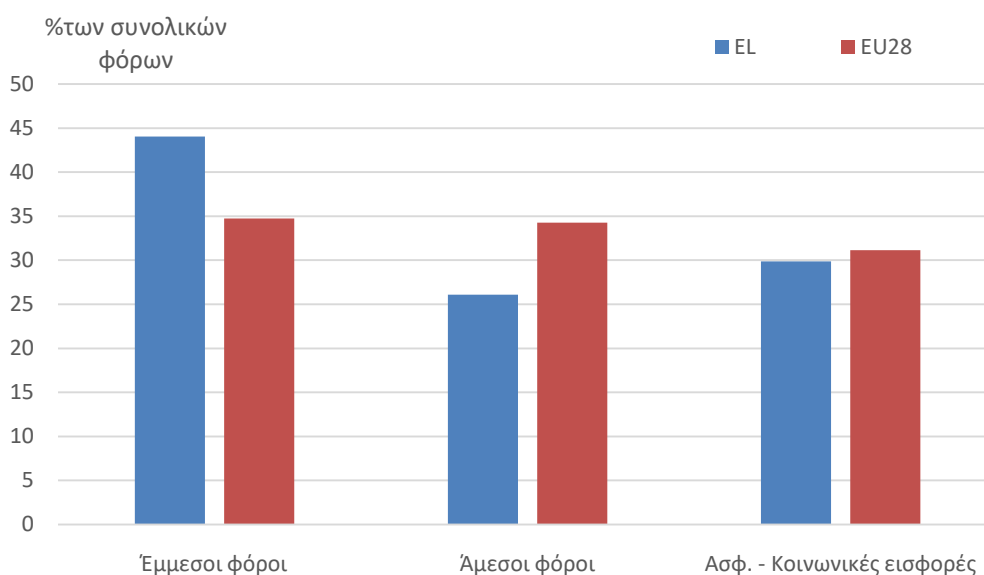
Πριν μελετήσουμε τον φορολογικό συντελεστή είναι απαραίτητο να ορίσουμε την φορολογική βάση. Ο φόρος εισοδήματος προκύπτει από τη φορολογική βάση που ορίζεται για τα εισοδήματα που αποκτούν είτε τα φυσικά πρόσωπα είτε τα νομικά πρόσωπα σε μια συγκεκριμένη περίοδο. Οι φόροι που υπολογίζονται από τη φορολογική βάση διακρίνονται σε φόρους εισοδήματος, σε φόρους περιουσίας και σε φόρους δαπάνης. (Γκίνογλου, 2004) (Θεοχαρόπουλος, 2002)

Συνεχίζοντας την ανάλυση για τον φορολογικό συντελεστή, στον αναλογικό συντελεστή ο φορολογικός συντελεστής διατηρείται σταθερός ανεξαρτήτως από το μέγεθος της φορολογικής βάσης που θα επιβληθεί ο φόρος. Συνεπώς η αύξηση ή μείωση του εισοδήματος δεν επηρεάζει τον αναλογικό φόρο καθώς θα έχει την υποχρέωση ο φορολογούμενος για το ίδιο ποσοστό φόρου του εισοδήματος του. Από την άλλη, ο προοδευτικός φόρος είναι εκείνος όπου ο φορολογικός συντελεστής αυξάνεται με την ταυτόχρονη αύξηση της φορολογικής βάσης. Η αύξηση του εισοδήματος αυξάνει το φορολογικό συντελεστή και μειώνει το εισόδημα σε μεγαλύτερο ποσοστό σε υψηλότερα εισοδήματα. Η προοδευτική φορολόγηση, με την αύξηση του ποσοστού φόρου για τα υψηλά εισοδήματα δέχτηκε κριτική. Η εφαρμογή αυτής της φορολόγησης χρησιμοποιείται λόγω του επιχειρήματος ότι σκοπός της εφαρμογής του είναι η μείωση άλλων αδικιών, οι οποίες προέρχονται από έμμεσες

φορολογίες. Τέλος, ο αντίστροφα προοδευτικός φόρος μειώνεται με τη μείωση της φορολογικής βάσης. Αυτό σημαίνει ότι μια αύξηση του εισοδήματος θα μειώνει το φορολογικό συντελεστή και θα αυξήσει το εισόδημα των υψηλότερων εισοδημάτων σε μεγαλύτερο ποσοστό. Η χρήση αυτού του συντελεστή δεν είναι συχνή, καθώς αδικούνται τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα και προκαλούν ή μεγιστοποιούν περισσότερο τις κοινωνικό-οικονομικές αδικίες και έρχονται σε κόντρα με ένα κράτος δικαίου. (Γκίνολου, 2004) (Θεοχαρόπουλος, 2002).

Επίσης, οι φόροι διαχωρίζονται σε άμεσους³ και έμμεσους⁴. Στο παρακάτω διάγραμμα βλέπουμε τα ποσοστά εσόδων της Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Όπως βλέπουμε η Ελλάδα αποκομίζει τα περισσότερα φορολογικά της έσοδα από τους έμμεσους φόρους (σε ποσοστό 44%), δεύτερη πηγή εσόδων είναι οι κοινωνικές- ασφαλιστικές εισφορές (σε ποσοστό 29,9%) και η τρίτη πηγή είναι οι άμεσοι φόροι (σε ποσοστό 26,1%).

Διάγραμμα 1: Έσοδα Ελλάδας από άμεσους και έμμεσους φόρους και ασφαλιστικές εισφορές σε σύγκριση με την EU28

Πηγή: European Commission, DG Taxation and Customs Union, based on Eurostat data

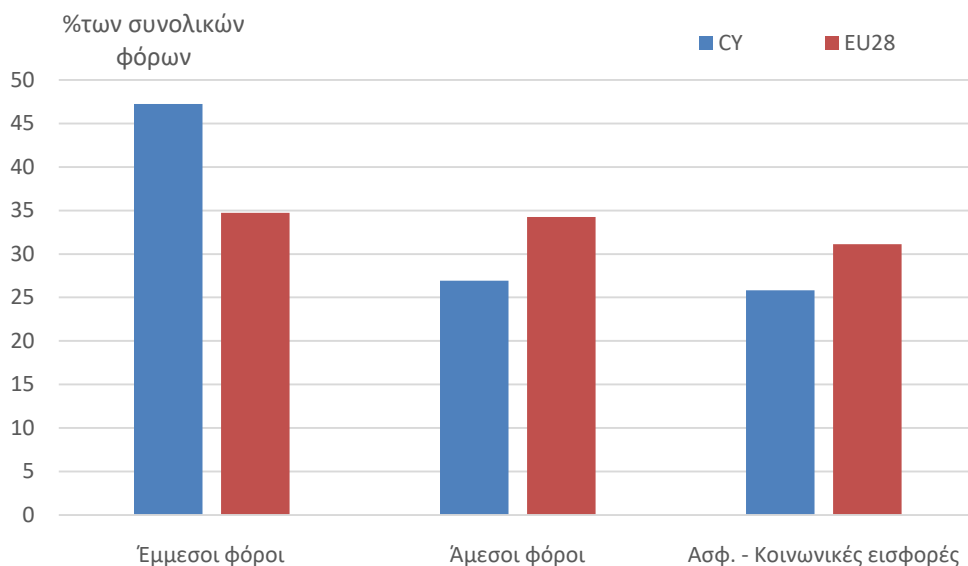
Αν εξετάσουμε το αντίστοιχο διάγραμμα για την Κυπριακή Δημοκρατία, παρατηρούμε ότι η έμμεση φορολογία και για την Κύπρο αποτελεί την μεγαλύτερη πηγή εσόδων σε ποσοστό 47,2% σε αντίθεση με την υπόλοιπη Ε.Ε. που οι έμμεσοι και άμεσοι φόροι

³Άμεσοι φόροι είναι οι φόροι που προέρχονται από την πηγή, π.χ. φορολογία μισθών, συντάξεων κ.α.

⁴Οι έμμεσοι φόροι περιλαμβάνουν φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης στην αλκοόλη, τον καπνό και την ενέργεια.

βρίσκονται σε ποσοστό 34,7% και 34,4% αντίστοιχα. Οι άμεσοι φόροι στην Κυπριακή Δημοκρατία αποτελούν το 26,9% και οι κοινωνικές – ασφαλιστικές εισφορές το 25,8%.

Διάγραμμα 2: Έσοδα από άμεσους και έμμεσους φόρους και ασφαλιστικές εισφορές της Κυπριακής Δημοκρατίας σε σύγκριση με την EU28

Πηγή: European Commission, DG Taxation and Customs Union, based on Eurostat data⁵

Ακόμα χαρακτηριστικό της ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας είναι η συχνή αλλαγή νέων φορολογικών νόμων. Από το 2013 που ψηφίστηκαν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ν.4172/2013), ψηφίστηκαν πάνω από 30 ακόμα νόμους για την αλλαγή του συγκεκριμένου νόμου σε άρθρα και παραγράφους του. Εντός του έτους 2019, υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στην εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας με μια σειρά νομοθετικών διατάξεων με περισσότερες από εκατό μετατροπές κωδικοποίησης φορολογικού νόμου, ακολουθούμενες από μια σειρά κυκλικών ερμηνευτικών οδηγιών που έχουν αναθεωρήσει πλήρως την εφαρμοστέα φορολογική πολιτική. Η συχνή αυτή αλλαγή των φορολογικών νόμων και συντελεστών δημιουργεί αστάθεια τόσο στα φυσικά πρόσωπα, όσο και στα νομικά πρόσωπα. Ειδικά για τις επιχειρήσεις η αλλαγή αυτή δεν τους επιτρέπει να πραγματοποιούν μακροπρόθεσμες οικονομικές πολιτικές και να έχουν ένα σταθερό επενδυτικό-αναπτυξιακό πρόγραμμα, καθώς στην Ελλάδα η φορολογία αποτελεί ένα μεγάλο έξοδο για κάθε κερδοφόρα επιχείρηση.

⁵Τα παραπάνω στοιχεία και των δύο διαγραμμάτων δημοσιεύθηκαν τον Φεβρουάριο του 2020 και είναι βασισμένα σε υπολογισμούς για το έτος 2018.

1.5 Πηγές φορολόγησης

Βασικά στοιχεία της φορολογίας είναι το υποκείμενο και αντικείμενο της φορολογίας, ο φορολογικός συντελεστής καθώς και οι απαλλαγές και εξαιρέσεις. Σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 45 του Ν. 4172/2013 τα φυσικά και νομικά πρόσωπα καθώς και οι νομικές οντότητες που υπόκεινται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημά τους αποτελούν τα υποκείμενα του φόρου.

Το αντικείμενο του φόρου, ουσιαστικά είναι η φορολογική βάση που αναφερθήκαμε παραπάνω, συνεπώς το αντικείμενο του φόρου είναι το μέγεθος με βάση το οποίο υπολογίζεται το ποσό της φορολογίας, το οποίο έχει ο φορολογούμενος την υποχρέωση να καταβάλει.

Οι απαλλαγές από το φόρο προβλέπονται είτε με τη μορφή της φοροαπαλλαγής είτε με τη μορφή της έκπτωσης ορισμένου ποσοστού από τον οφειλόμενο φόρο και άρα μικρότερη φορολογική επιβάρυνση για μερικές κατηγορίες φορολογούμενων.

Για να κατανοήσουμε τις πηγές φορολόγησης πρέπει πρώτα να εξετάσουμε τις πηγές εισοδήματος. Σύμφωνα με το άρθρο 7 του ν.4172/2013, πηγές εισοδήματος είναι οι παρακάτω:

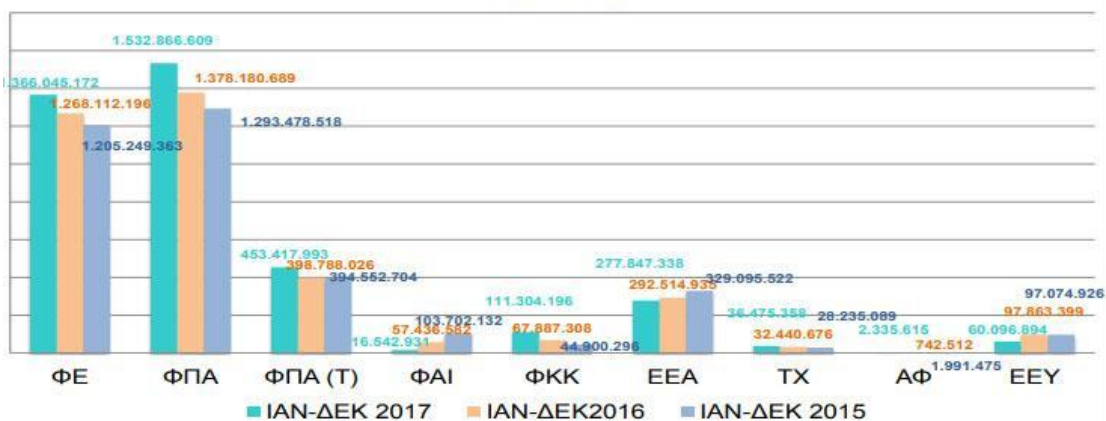
- α) εισόδημα από συντάξεις και μισθωτή εργασία ,
- β) εισόδημα που προέρχεται από επιχειρηματική δραστηριότητα,
- γ) εισόδημα που προέρχεται από κεφάλαιο, και
- δ) εισόδημα που προέρχεται από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.

Συνεπώς και η φορολογία προκύπτει από την επιβάρυνση των φόρων στις παραπάνω πηγές εισοδήματος. Επίσης, μεγάλο μέρος των εσόδων αποτελούν και οι έμμεσοι φόροι, όπως ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας. Στα ακόλουθα διαγράμματα παρατηρούμε τα έσοδα της Κυπριακής Δημοκρατίας για τα έτη 2016-2017. Όπως διαπιστώνουμε ο ΦΠΑ αποτελεί το μεγαλύτερο κρατικό έσοδο και η φορολογία εισοδήματος το δεύτερο σε σειρά κρατικό έσοδο για την κυπριακή δημοκρατία.

Πίνακας 1: Πηγές φόρων της Κυπριακής Δημοκρατίας

CODE	ΕΙΔΟΣ ΦΟΡΟΥ	ΙΑΝ-ΔΕΚ 2017	ΙΑΝ-ΔΕΚ2016	ΔΙΑΦ. 2017/2016 €	% ΔΙΑΦ. 2017/2016	ΙΑΝ-ΔΕΚ 2015	ΔΙΑΦ. 2016/2015 €	% ΔΙΑΦ. 2016/2015
ΦΕ	ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	1.366.045.172	1.268.112.196	97.932.976	↑ 7,7%	1.205.249.363	62.862.833	↑ 5,2%
ΦΠΑ	ΦΠΑ	1.532.866.609	1.378.180.689	154.685.920	↑ 11,2%	1.293.478.518	84.702.171	↑ 6,5%
ΦΠΑ (Τ)	ΦΠΑ (ΤΕΛΩΝΕΙΟ)	453.417.993	398.788.026	54.629.968	↑ 13,7%	394.552.704	4.235.321	↑ 1,1%
ΦΑΙ	ΦΟΡΟΣ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	16.542.931	57.436.582	(40.893.651)	↓ -71,2%	103.702.132	(46.265.550)	↓ -44,6%
ΦΚΚ	ΦΟΡΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΩΝ ΚΕΡΔΩΝ	111.304.196	67.887.308	43.416.888	↑ 64,0%	44.900.296	22.987.013	↑ 51,2%
ΕΕΑ	ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΙΣΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΥΝΑ	277.847.338	292.514.935	(14.667.598)	↓ -5,0%	329.095.522	(36.580.587)	↓ -11,1%
ΤΧ	ΤΕΛΟΣ ΧΑΡΤΟΣΗΜΩΝ	36.475.358	32.440.676	4.034.683	↑ 12,4%	28.235.089	4.205.587	↑ 14,9%
ΑΦ	ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΑΛΛΟΙ ΦΟΡΟΙ	2.335.615	742.512	1.593.103	↑ 214,6%	1.991.475	(1.248.963)	↓ -62,7%
ΕΕΥ	ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΙΣΦΟΡΑ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΔΙΕΥΘΙΓ/ΑΥΤΟΕΡΓ/ΣΥΝΤ	60.096.894	97.863.399	(37.766.505)	↓ -38,6%	97.074.926	788.473	↑ 0,8%
ΣΥΝΟΛΟ		3.856.932.107	3.593.966.323	262.965.784	↑ 7,3%	3.498.280.025	95.686.298	↑ 2,7%

ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ ΦΟΡΟΥ 2017/2016/2015

Πηγή: (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)

Κεφάλαιο 2: Επισκόπηση βιβλιογραφίας

2.1 Εισαγωγικά

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρατίθεται η ξενόγλωσση βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με την ελληνική και την κυπριακή φορολογία. Η οικονομική κρίση επηρέασε αρκετά και τις δύο χώρες και λόγω αυτής οδηγήθηκαν και τα δύο κράτη να θέσουν σε εφαρμογή νέους φορολογικούς νόμους και να θεσμοθετήσουν σκληρά οικονομικά μέτρα.

Εξετάζονται μελέτες που πραγματοποιήθηκαν σχετικά με τα οικονομικά προβλήματα των κρατών, όπως είναι η φοροδιαφυγή, ο φορολογικός «αναλφαριθμισμός» και η αρκετά συχνή αλλαγή της φορολογικής νομοθεσίας. Επίσης, μελετώνται έρευνες σχετικά με την ανισότητα της καταβολής των φόρων, καθώς και την αξιολόγηση της αποκεντρωμένης φορολογικής διαχείρισης. Τέλος, εξετάζονται τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης και οι φορολογικές θεσμοθετήσεις που έγιναν λόγω αυτής της κατάστασης.

2.2 Βιβλιογραφική ανασκόπηση της φορολογίας εισοδήματος στην Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία

Η αναγκαιότητα κάποιας μορφής φορολογίας σε ένα σύγχρονο κράτος είναι αδιαμφισβήτητη και αυτός είναι ο λόγος που η έννοια της φορολογίας έχει απασχολήσει αρκετά το επιστημονικό ενδιαφέρον παγκοσμίως. Η φορολογία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας είτε γίνεται αντιληπτό είτε όχι. Παραδείγματος χάρη, η καθημερινή μας ανάγκη για τροφή και συνεπώς η αγορά αυτής εμπεριέχει ένα κομμάτι φορολογίας, καθώς πληρώνουμε υποχρεωτικά έμμεσο φόρο (Φ.Π.Α.) ή ακόμα η αύξηση ποσοστού φορολογίας των ενοικίων επηρεάζει, καθώς θα γίνει ταυτόχρονη αύξηση της τιμής του τελικού μισθώματος του ενοικιαστή. Συνεπώς, είτε γίνεται αντιληπτό είτε όχι οι φόροι αποτελούν κομμάτι της καθημερινότητας και γι' αυτό συχνά αποτελούν κομμάτι επιστημονικού διαλόγου.

Σε ένα άρθρο του ο Brackin Toni⁶ παίρνει ως αφορμή την πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος της Αυστραλίας και προσπαθεί να δώσει λύση σε αυτήν όχι με την απλοποίηση της απαραίτητα, αλλά για τον χρηματοοικονομικό «αλφαριθμητισμό» των πολιτών. Διενεργώντας έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μια αύξηση του χρηματοοικονομικού «αλφαριθμητισμού» κατά 10% των πολιτών, θα οδηγούσε σε αύξηση \$6δισ. στο ΑΕΠ της Αυστραλίας και σε 16.000 νέες θέσεις εργασίας. Συνεπώς, κρίνει απαραίτητο να θεσμοθετηθούν τρόποι εκμάθησης του φορολογικού συστήματος και ένας από τους βασικούς τρόπους εκπαίδευσης που προτείνει είναι η επιμόρφωση των νέων με μαθήματα φορολογίας στο εκπαιδευτικό σύστημα (Brackin, 2007).

Ένας τρόπος για την απλοποίηση και εκμάθηση του φορολογικού συστήματος της Ελλάδας και της Κύπρου αποτελεί η ευρύτερη χρήση του διαδικτύου και η υποχρεωτική χρήση του Ελληνικού Συστήματος Πληροφοριών Φορολογίας (TAXIS). Σύμφωνα με μελέτη που έγινε ήδη το 2010 καταδεικνύει την χρησιμότητα του TAXIS και έχει ως σκοπό της να διερευνήσει την επιτυχία του TAXIS από τη σκοπιά των εμπειρών υπαλλήλων, που εργάζονται σε δημόσιες φορολογικές υπηρεσίες. Χρησιμοποιώντας διάφορα συστήματα για την εκπόνηση των ερευνών κατέληξαν ότι βελτιώνει τη γενικότερη χρήση των πολιτών των φορολογικών ζητημάτων, πέρα από τα προβλήματα του περιβάλλοντος της ιστοσελίδας που χαρακτηρίζεται ως δύσχρηστο. (Floropoulos, Spathis, Halvatzis, & Tsipouridou, 2010, pp. 47-56).⁷

Σε μια άλλη έρευνα που έγινε σχετικά με την ελληνική φορολογία με τίτλο: «The Multiple Causes of Citizen Ambivalence: Attitudes about Social Welfare Policy» αναφέρει ότι ένα σημαντικό ποσοστό της ελληνικής κοινωνίας έχει δημιουργήσει την πεποίθηση ότι οι φορολογικοί νόμοι είναι άδικοι και δεν ισχύουν για όλους τους ίδιους. (Gainous, Martinez, & Craig, 2010). Λόγω της παραπάνω πεποίθησης δημιουργούνται συχνά ληξιπρόθεσμες οφειλές. Βασικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας είναι η καθυστέρηση της είσπραξης των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο. Μία από τις κύριες αιτίες αποτελεί η συχνή αλλαγή των φορολογικών νόμων και των συντελεστών φορολόγησης. Σύμφωνα με την ΑΑΔΕ, στο τέλος του 2018 οι συνολικές ληξιπρόθεσμες οφειλές ανήλθαν στο ποσό των 104δισ ευρώ, ενώ αντίστοιχα το 2017 σε 99δισ ευρώ. Παρά την αριθμητική αύξηση που παρατηρείται, ο ρυθμός αύξησης των

⁶Με τίτλο: *Overcoming tax complexity through tax literacy - An analysis of Financial Literacy research in the context of the taxation system.*(2007)

⁷Να σημειωθεί βέβαια ότι το πληροφορικό περιβάλλον του Taxis έχει βελτιωθεί από το 2010 και η χρήση του είναι ακόμα πιο διευρυμένη, παρόλα αυτά χρήζει ακόμα βελτίωσης.

νέων οφειλών του 2018 μειώθηκε κατά 15,4% συγκριτικά με το 2017⁸ (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων)⁸

Σύμφωνα με την έρευνα που έγινε με τίτλο: “FDI between EU member states: Gravity model and taxes”, εξετάστηκε το μοντέλο που περιλαμβάνει μεταβλητές που συνδέονται με την φορολογική πολιτική των κρατών μελών της ΕΕ. Αποδεικνύεται ότι οι διαφορές στις φορολογικές επιβαρύνσεις καθορίζουν τις ροές του ΑΕΠ. Τα κράτη με απλούστερους και χαμηλότερους φόρους δελεάζουν περισσότερο άμεσο κεφάλαιο. Ειδικά, το μοντέλο επιβεβαιώνει ότι τα ευρωπαϊκά υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα: η Κύπρος, το Λουξεμβούργο και η Μάλτα παίζουν σημαντικό ρόλο στις άμεσες ροές κεφαλαίων εντός της ΕΕ. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές στη φορολογία των εταιρειών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Διαφορές στους φόρους, ιδίως στους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές, γοητεύουν τις εταιρείες να χρησιμοποιούν μεταφορά έδρας προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι συνολικές πληρωμές φόρου. Η τιμολόγηση μεταφοράς συνδέεται άμεσα με τις ροές άμεσου κεφαλαίου, ειδικά προς και από υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα (φορολογικοί παράδεισοι) όπως: η Κύπρος, το Λουξεμβούργο και η Μάλτα. Τέλος, καταλήγει ότι οι διαφορές στους φορολογικούς συντελεστές των επιχειρήσεων έχουν επίσης θετικό αντίκτυπο στις ροές άμεσων ξένων κεφαλαίων (Folfas, 2011).

Πρόσφατα, η Ελλάδα και η Κύπρος επέστη οικονομική κρίση, ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, αλλά και δικών τους οικονομικών προβλημάτων. Η συμφωνία της 25ης Μαρτίου 2013 για ένα πακέτο διάσωσης αξίας 10 δισ. ευρώ, συνοδευόμενη από ένα πρόγραμμα προσαρμογής για την κυπριακή οικονομία, αποτέλεσε σημείο καμπής, όχι μόνο για την Κύπρο, αλλά για την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της. Ήταν η πρώτη περίπτωση στην οποία κατά τη διάσωση της εφαρμόστηκε μείωση των καταθέσεων (bail-in) για την αντιμετώπιση προβλημάτων του χρηματοπιστωτικού τομέα⁹. Ως εκ τούτου, χρησίμευσε ως το προοίμιο και το πρώτο πείραμα για το σχεδιασμό μιας πανευρωπαϊκής ανάλυσης τραπεζών πλαίσιο το οποίο, με τη σειρά του, είναι το πιο κρίσιμο βήμα της προσπάθειας για μια πραγματική Τραπεζική Ένωση. Επιπλέον, η περίπτωση της Κύπρου θα είναι ενεργό παράδειγμα ότι

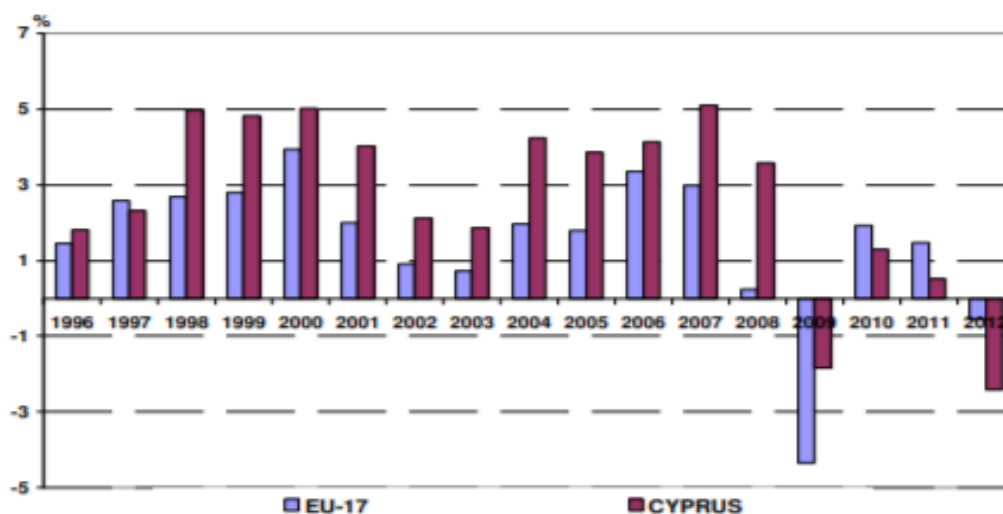
⁸10,943 δισ. ευρώ 2018,12,931 δισ. ευρώ το 2017, 13,906 δισ. ευρώ το 2016 και 15,916 δισ. ευρώ το 2015.

⁹Εφαρμόστηκε μείωση των καταθέσεων 6,5% μέχρι τις €100.000 και 9,5% για τις καταθέσεις από τις €100.000 και άνω σε ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα.

ένα μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες που, με τη σειρά του βασίζεται στην προσέλκυση κεφαλαίων μέσω υψηλών επιτοκίων, χαμηλών φορολογικών συντελεστών και ελαττωματικών ελέγχων του η προέλευση των χρημάτων δεν μπορεί να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα. (Anastassatos, Gkionis, & Monokrousos, 2013)

Τα δύο ορόσημα γεγονότα της περιόδου πριν την οικονομική κρίση της Κύπρου είναι η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 και η συμμετοχή στην Euroarea το 2008 που βαθιά επηρέασαν την κυπριακή οικονομία. Αρχικά, η σχετική μείωση στα ασφάλιστρα και η αύξηση των εισροών κεφαλαίου διευκόλυνε την ταχεία επέκταση της. Στη συνέχεια, η οικονομία γνώρισε μια «οικονομική έκρηξη». Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ ήταν κατά μέσο όρο 2,8% το 2001-2010, έναντι 1,7% στην ΕΕ-27, όπως βλέπουμε στο παρακάτω σχεδιάγραμμα. (Anastassatos, Gkionis, & Monokrousos, 2013)

Διάγραμμα 3: Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της Κυπριακής Δημοκρατίας (1996-2012)

Πηγή: (Eurostat)

Σχετικά με την Ελλάδα, στην έρευνα που έγινε για το άρθρο «Austerity Plans and Tax Evasion: Theory and Evidence from Greece» το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα το 2010 ήταν άνευ προηγουμένου στην έντασή του, και στόχευε στην αύξηση των φορολογικών εσόδων κυρίως με βάση τις αυξήσεις στον Φ.Π.Α, αλλά και των συντελεστών φορολογίας. (Pappadà & Zylberberg, 2015)

Συνολικά, οι ελληνικές αρχές εισέπραξαν μόνο τα μισά από τα αναμενόμενα πρόσθετα φορολογικά έσοδα- 1,5 αντί για 3,1 μονάδες του ΑΕΠ - που οδήγησαν σε περαιτέρω δημοσιονομικές προσαρμογές. Η μη ικανοποίηση των στοχευόμενων φορολογικών εσόδων προήλθε από μια απροσδόκητη μείωση της δηλωθείσας φορολογικής βάσης. Η πραγματοποιηθείσα πτώση της παραγωγής δεν μπορεί να εξηγήσει τη διαφορά μεταξύ των αναμενόμενων και των πραγματοποιηθέντων εσόδων. Η πραγματοποιηθείσα πτώση της παραγωγής ήταν 2% αλλά μόνο μια μείωση της παραγωγής περίπου 10 εκατοστιαίων μονάδων θα εξηγούσε πλήρως το χάσμα μεταξύ αναμενόμενα και πραγματοποιηθέντα έσοδα. Αντί αυτού, η φοροδιαφυγή φαίνεται να είναι η αιτία για αυτά τα αποτελέσματα. Σε αυτό το άρθρο, μετράτε η φοροδιαφυγή υπολογίζοντας την αποτελεσματικότητα της εισπραξης, δηλαδή ο λόγος των πραγματοποιηθέντων φορολογικών εσόδων προς τα αναμενόμενα φορολογικά έσοδα δεδομένου της πραγματοποιηθείσας πτώση της παραγωγής. (Pappadà & Zylberberg, 2015)

Με τις έρευνες που έγιναν κατέληξαν ότι μετά την αύξηση του Φ.Π.Α. το 2010, η αποδοτικότητα εισπραξης του Φ.Π.Α. μειώθηκε κατά περίπου 10% στην Ελλάδα, ένας αριθμός επαρκής για να εξηγήσει την αποτυχία του σχέδιο λιτότητας. Αυτή η αλλαγή αντιπροσωπεύει απώλεια εσόδων Φ.Π.Α. περίπου 1,4 δισεκατομμυρίων ευρώ ή 0,8% του Α.Ε.Π. Επίσης αυτή η κατάσταση επηρεάζει ιδιαίτερα και τις εταιρείες. Όταν αντιμετωπίζουν υψηλούς φόρους, οι εταιρείες δεν μειώνουν μόνο τη δραστηριότητά τους λόγω των χαμηλότερων αναμενόμενων αποδόσεων, αλλά κρύβουν επίσης περισσότερα από αυτά (φοροδιαφυγή). Η απόκρυψη της παραγωγής είναι δαπανηρή για την κυβέρνηση, δηλαδή υπονοεί ότι ένα μέρος της αύξησης του φόρου δεν θα μετατραπεί σε πρόσθετα φορολογικά έσοδα. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις που δεν εμφανίζουν τα πραγματικά τους οικονομικά στοιχεία είναι λιγότερο ικανές να προσελκύσουν εξωτερική χρηματοδότηση και πρέπει να μειώσουν ακόμη περισσότερο τη δραστηριότητά τους. Χρησιμοποιώντας δεδομένα ισολογισμού εταιρικού επιπέδου (Hellastat), πράγματι φαίνεται ότι η φοροδιαφυγή ήταν μεγαλύτερη μεταξύ των μεσαίων επιχειρήσεων που με τη σειρά τους παρουσίασαν μεγαλύτερη πτώση στην πρόσβαση σε πίστωση, κάτι που οδηγεί σε έλλειψη ρευστότητας. (Pappadà & Zylberberg, 2015)

Σε επόμενη έρευνα που έγινε¹⁰, στην περίπτωση της Ελλάδας, επιπλέον παράγοντες στην περίπτωση του κλάδου της εστίασης, υπάρχουν ενδείξεις ότι η μείωση του συντελεστή ΦΠΑ το 2013 επηρέασε θετικά τη φορολογική συμμόρφωση, σε τέτοιο βαθμό έτσι ώστε αντιστάθμισε σχεδόν πλήρως την απώλεια εσόδων από τον χαμηλότερο συντελεστή. (Artavanis, 2015)

Η φοροδιαφυγή αποτελεί σημαντικό πρόβλημα στην ελληνικής οικονομίας και είναι ευρέως διαδεδομένη στην Ελλάδα. Σύμφωνα με έρευνα που έγινε¹¹ σε ένα μεγάλο δείγμα φορολογικών δηλώσεων του 2005-2006, ο υπολογισμός εσόδων εκτιμάται να δηλώνεται μικρότερος κατά 10%, με αποτέλεσμα έλλειμμα στις φορολογικές εισπράξεις 26%. Το άρθρο διαπιστώνει ότι οι επιπτώσεις της φοροδιαφυγής είναι υψηλότερο μη δηλωμένο εισόδημα που ενισχύει την ανισότητα και τη φτώχεια, καθώς και χαμηλότερη προοδευτικότητα του φορολογικού συστήματος φορολογίας (Matsaganis & Flevotomou, 2010).

Σε άλλη ερευνά, σε σχέση με την φοροδιαφυγή, με τίτλο «Measuring Income Tax Evasion Using Bank Credit: Evidence from Greece» εξέτασαν μέσω δειγμάτων από τραπεζικούς λογαριασμούς ελεύθερων επαγγελματιών που δημοσιεύθηκαν ότι το 43-45% των εισοδημάτων δεν αναφέρεται και ως εκ τούτου δεν φορολογείται. (Artavanis, Morse, & Margarita, 2016). Για το 2009, αυτό συνεπάγεται 28,2 δισεκατομμύρια ευρώ μη αναφερόμενου εισοδήματος, πράγμα που συνεπάγεται απώλεια φορολογικών εσόδων άνω των 11 δισεκατομμυρίων ευρώ ή 30% του ελλείμματος. Οι πρωτογενείς βιομηχανίες φοροδιαφυγής είναι επαγγελματικές υπηρεσίες - ιατρική, νομική, μηχανική, εκπαίδευση και μέσα ενημέρωσης. Ως μια λύση της φοροδιαφυγής είναι η χρήση «πλαστικού χρήματος»¹² μέσω τραπεζής που μπορούν να γίνονται οι συναλλαγές με διαφάνεια.¹³ (Artavanis, Morse, & Margarita, 2016)

Η συμμόρφωση με τους φορολογικούς κανόνες αποτελεί προτεραιότητα για τα δημόσια οικονομικά και επηρεάζει την ισότητα, την αποτελεσματικότητα και τελικά τον

¹⁰Με τίτλο: VAT Rates and Tax Evasion: Evidence from the Restaurant Industry in Greece

¹¹ Με τίτλο: «Distributional Implications of Tax Evasion in Greece»

¹²Σύμφωνα με μελέτη του IOBE το επίπεδο χρήσης καρτών στην Ελλάδα παραμένει χαμηλό, ενώ υπάρχει περιθώριο για μεγαλύτερο δημοσιονομικό όφελος από την επέκταση της χρήσης. Με βάση διεθνείς πρακτικές, τα ετήσια έσοδα ΦΠΑ θα ήταν υψηλότερα κατά 21% (3,3 δισ. ευρώ) αν η Ελλάδα έφθανε το μέσο επίπεδο χρήσης καρτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

¹³ Πλέον από το 2020 οι ηλεκτρονικές αποδείξεις πρέπει να είναι ίσες με το 30% του εισοδήματός των φορολογουμένων για να μην φορολογηθούν επιπλέον λόγω της μη χρήσης τραπεζικών μέσων συναλλαγών.

αντίκτυπο ενός φορολογικού συστήματος. Όταν ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού μπορεί να αποφύγει ή να αποτύχει να πληρώσει συστηματικά ή να μην πληρώσει για τους αντίστοιχους φόρους, το φορολογικό σύστημα γίνεται άδικο, τιμωρώντας τους «έντιμους» φορολογούμενους επιβάλλοντας επιπλέον απαραίτητους φόρους.

Επιπλέον, σύμφωνα με την έρευνα που έγινε από τους Gikas A. Hardouvelis και Ioannis Gkionis στην έρευνα τους με τίτλο «A Decade long economic crisis: Cyprus versus Greece» συγκρίνει την πρόσφατη οικονομική κρίση στην Κύπρο με την πολύ μεγαλύτερη και η συνεχιζόμενη κρίση στην Ελλάδα, εντοπίζει τις αιτίες πίσω από τις διαφορές τους και αξιολογεί τις μελλοντικές οικονομικές προοπτικές κάθε χώρας. (Gikas, Hardouvelis, &Gkionis, 2016, pp. 3-4)

Σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα, στην Ελλάδα, τα μεγάλα πολιτικά κόμματα δεν κατάφεραν να συμφωνήσουν στο ελάχιστο κοινό παρονομαστή και η ασυμφωνία αυτή των πολιτικών κομμάτων αποτέλεσε αιτία καθυστέρησης της εξόδου από την οικονομική κρίση. Κατά συνέπεια, ο ελληνικός πληθυσμός παρέμεινε «αμόρφωτος» για τις προϋπάρχουσες οικονομικές ανισοροπίες και οι περισσότεροι Έλληνες ποτέ δεν κατάλαβαν τις πραγματικές αιτίες της κρίσης και πολλοί από αυτούς αντιλήφθηκαν το ίδιο το μνημόνιο ως αιτία των ταλαιπωριών τους, όχι ότι το μνημόνιο ήταν εκεί ώστε να διορθώσει την οικονομία, η οποία από μόνη της είχε προκαλέσει τα προβλήματά τους. Αυτή η παρανόηση συνεχίζεται ακόμη και σήμερα. (Gikas, Hardouvelis, & Gkionis, 2016)

Δεύτερον, η Κύπρος έχει έναν σχετικά λειτουργικό κυβερνητικό τομέα και υψηλή διοικητική ικανότητα για την πραγματοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η θεσμική και διοικητική ικανότητα της Κύπρου είναι πολύ κοντά στην Ε.Ε. κατά μέσο όρο, πράγμα που σημαίνει ότι το εκτελεστικό όργανο της φορολογίας είναι σχετικά σε ευνοϊκή θέση να πραγματοποιήσει τις απαραίτητες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και επιβεβαιώνεται παρουσιάζοντας δείκτες που έχουν εκδοθεί από οικονομικά ιδρύματα, όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα. (Gikas, Hardouvelis, &Gkionis, 2016)

Πίνακας2: Ποιότητα ιδρυμάτων (Quality of Institutions)

	Κύπρος	ΕΑ-18	Ελλάδα
Δείκτης αντίληψης διαφθοράς 2013 (τιμές 0-100)	63,0	64,7	40,00
Κράτος δικαίου 2012 (τιμές -2,5 έως 2,5)	1,07	1,23	0,39
Αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης 2012 (τιμές -2,5 έως 2,5)	1,38	1,24	0,31

Πηγή: World Bank, Transparency International

Τρίτον, στην Κύπρο το πρόγραμμα για την έξοδο από την οικονομική κρίση εκτελέστηκε στην πλήρη μορφή του. Οι αρχές επέδειξαν δέσμευση για τις προϋποθέσεις του προγράμματος και καθιέρωσε ένα ισχυρό ιστορικό της έγκαιρη και συνεχούς εφαρμογή πολιτικής. Οι ποσοτικοί στόχοι επιτεύχθηκαν και με μεγάλο περιθώριο. Έτσι, τρία χρόνια μετά το μνημόνιο, η χώρα είχε αποκτήσει αξιοπιστία, άρχισαν οι έλεγχοι κεφαλαίου και η χώρα “αποφοίτησε” από το πρόγραμμα. (Gikas, Hardouvelis, & Gkionis, 2016)

Σημαντικό πρόβλημα στην δημιουργία επενδύσεων αποτελεί η δυσκολία εκμάθησης του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε εξετάζει το κόστος συμμόρφωσης του εταιρικού φόρου εισοδήματος και αν είναι καθοριστικός παράγοντας για την επιχειρηματικότητα, αναλύοντας τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων από εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Διαπίστωσαν ότι το κόστος συμμόρφωσης με τους εταιρικούς φόρους είναι σημαντικού μεγέθους και ποικίλλει ανάλογα με διάφορα χαρακτηριστικά της εταιρείας, όπως το μέγεθος της εταιρείας, η ηλικία της, ο τομέας στον οποίο δραστηριοποιείται, η τοποθεσία και η νομική του μορφή. Το άρθρο σκοπεύει να αυξήσει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τον αντίκτυπο του κόστους συμμόρφωσης με τους φόρους, ειδικά για χώρες, όπως η Ελλάδα, που επηρεάστηκαν σημαντικά από την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση που πρέπει να βρει τρόπους να προσελκύσει επενδύσεις (Stamatoroulos, Hanjidema, & Eleftheriou, 2017).

Ένα σημαντικό πρόβλημα είναι η φοροδιαφυγή, όπως προαναφέρθηκε. Η συνεχιζόμενη παραγωγή ληξιπρόθεσμων χρεών αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου φορολογικού συστήματος καθώς και τις διαρκείς νομοθετικές αλλαγές, που επιδεινώνουν τη δημοσιονομική άπνοια. Οι οικονομικοί πόροι εξαντλούνται διαιωνίζοντας ένα κλίμα αβεβαιότητας στις προοπτικές ανάπτυξης της πραγματικής

οικονομίας. Η οικονομική καχεξία τροφοδοτείται από την αύξηση των φόρων που δεν επιτυγχάνουν φορολογική ισότητα μεταφέροντας έμμεσα εισόδημα από κατηγορίες φορολογουμένων που δεν μπορούν να αποκρύψουν εισόδημα (εργαζόμενοι, συνταξιούχοι κ.λπ.) σε άλλες κατηγορίες φορολογουμένων που επιμένουν στην παραβατική συμπεριφορά τους διατηρώντας παράλληλα τη φοροδιαφυγή στα υψηλά επίπεδα που πλησιάζουν το ένα τέταρτο του ΑΕΠ. (Varotsis&Katerelos, 2019). Πλέον με το φορολογικό νομοσχέδιο του 2019, ο νέος κώδικας εστιάζει, σε συνδυασμό με το νομικό πλαίσιο για την πρόληψη και την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, στον εντοπισμό και τη φορολόγηση του αδήλωτου εισοδήματος, και ειδικότερα στα έσοδα που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες δεν μπορούν να δικαιολογηθούν από νομική άποψη (νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες) ή από μη αναγνωρισμένες πηγές εισοδήματος. Η φοροδιαφυγή παρατηρείται παράλληλα με την αύξηση φόρων που επηρεάζονται από την αντίληψη του φορολογούμενου της δικαιοσύνης στο φορολογικό σύστημα.

Δεν έχει ληφθεί μέριμνα για την αποκατάσταση των αδικιών, το φορολογικό σύστημα έφερε μέχρι σήμερα στον πληθυσμό¹⁴, μόνο «τυφλές» οριζόντιες επεκτάσεις της φορολογικής βάσης. Επιπλέον, δεν έχει δοθεί χρονοδιάγραμμα για τον εκσυγχρονισμό όλων των κρατικών γραφειοκρατικών διαδικασιών που συνδέονται με μια αποτελεσματική οικονομία στην οποία θα εφαρμοστεί το νέο φορολογικό πλαίσιο. (Varotsis & Katerelos, 2019)

2.3 Δείκτης ETR

Ο δείκτης ETR είναι αρκετά σημαντικός για την αξιολόγηση της φορολογική πολιτικής της εκάστοτε χώρας. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε¹⁵, οι συγγραφείς εξετάζουν τι καθορίζει τους εταιρικούς πραγματικούς φορολογικούς συντελεστές (ETR) σε εταιρικό επίπεδο, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία για 425 εισηγμένες εταιρείες στο χρηματιστήριο της Κίνας κατά την επταετή περίοδο 1998-2004. Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέληξαν στα παρακάτω:

1. Το εταιρικό μέγεθος και η ένταση κεφαλαίου των εισηγμένων εταιρειών φαίνεται να μην έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο ETR.

¹⁴Σύμφωνα με τα ετήσια στατιστικά στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων το 2018, το 90% των φόρων εισοδήματος καταβάλλεται από το 19% του πληθυσμού.

¹⁵Έρευνα: "Determinants of Corporate Effective Tax Rates: Evidence from Listed Companies in China"

2. Ο αντίκτυπος της μόχλευσης στο ETR είναι αρνητικός και σημαντικός.
3. Το ETR τείνει να είναι μικρότερο για επιχειρήσεις με υπερβολική απασχόληση εργασίας, η οποία μπορεί να σχετίζεται με πολιτικές κινήτρων που παρέχονται από την κυβέρνηση για την προώθηση της απασχόλησης.
4. Οι επιπτώσεις της κερδοφορίας και της δομής ιδιοκτησίας στο ETR ποικίλλουν ανάλογα με τα εξωτερικά φορολογικά περιβάλλοντα και αποδεικνύονται θετικά καθώς όλες οι εταιρείες απολαμβάνουν φορολογικά κίνητρα. (Xing & Shujun, 2007)

Σε έρευνα που έγινε πάνω σε 82 χώρες από το 1988 έως το 2009 σε 11.602 εταιρίες¹⁶, για τον υπολογισμό των πραγματικών φορολογικών συντελεστών σε επίπεδο χώρας (ETR), βρήκαν ότι η τοποθεσία μιας πολυεθνικής και των θυγατρικών της επηρεάζεται ουσιαστικά τον παγκόσμιο δείκτη ETR. Πολυεθνικές με βάση τους φορολογικούς «παραδείσους» αντιμετωπίζουν τους χαμηλότερους φόρους και η επιλογή τους τείνει να γίνεται συχνότερη. Διαπίστωσαν ότι ο δείκτης ETR μειώθηκαν τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ωστόσο, λόγω της αλλαγής της φορολογίας η κατάταξη των χωρών έχει αλλάξει. Η κατανόηση του ρόλου που διαδραματίζει η φορολογική κατοικία στις αποφάσεις για πολυεθνικές είναι κεντρική. Σήμερα, η παγκοσμιοποίηση έχει κάνει τη φορολογία του διεθνές εμπορίου σχετική με τις περισσότερες επιχειρήσεις. Οι εκτιμήσεις του δείκτη ETR σε αυτήν τη μελέτη παρέχουν χρήσιμες και αναγκαίες ποσοτικές πληροφορίες με σκοπό την χάραξη φορολογικής πολιτικής που καταλήγουν ότι ένας χαμηλός δείκτης ETR συμβάλει στην επιλογή της χώρας εγκατάστασης των επιχειρήσεων. (Markle & Shackelford, 2011) Στο κεφάλαιο 5 αναλύεται ο δείκτης ETR για την περίπτωση της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας.

¹⁶ Έρευνα: "Cross-country comparisons of corporate income taxes"

Κεφάλαιο 3: Το φορολογικό πλαίσιο στα φυσικά πρόσωπα στην Ελλάδα και στην Κύπρο

3.1 Εισαγωγικά

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύεται το φορολογικό πλαίσιο που διέπει την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία για τα φυσικά πρόσωπα. Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα που ισχύει σήμερα προέρχεται κατά κύριο λόγο από τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα, που ορίζονται από το νόμο 4172 του 2013, με αρκετές προσθήκες με την πάροδο του χρόνου. Αναλύεται η διάρκεια του φορολογικού έτους στις δύο χώρες, ο ορισμός του φορολογικού κατοίκου και οι φορολογικοί συντελεστές που είναι σε εφαρμογή.

Παρατίθεται σύγκριση των φορολογικών συστημάτων των δύο χωρών ως προς την φορολόγηση τους σε εισοδήματα από εργασία, κεφάλαιο, καθώς εισοδημάτων από ενοικίαση ακίνητης περιουσίας. Τέλος θα αναλυθεί η ειδική εισφορά αλληλεγγύης και ο υπολογισμός του φόρου μεταβίβασης, δωρεών και η βάση του υπολογισμού του Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησία Ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.).

3.2 Φορολογικό σύστημα και τα βασικά χαρακτηριστικά του

Σύμφωνα με τον ν.4172/2013 το άρθρο 3 ορίζει ότι υποκείμενο του φόρου είναι: «Ο φορολογούμενος που έχει τη φορολογική κατοικία του στην Ελλάδα υπόκειται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημά του που προκύπτει στην ημεδαπή και την αλλοδαπή, ήτοι το παγκόσμιο εισόδημά του που αποκτάται μέσα σε ορισμένο φορολογικό έτος. Κατ' εξαίρεση ο φορολογούμενος που είναι αλλοδαπό προσωπικό των εγκατεστημένων στην Ελλάδα γραφείων, σύμφωνα με τις διατάξεις του α. ν. 89/1967 (Α' 132), όπως ισχύει, υπόκειται σε φόρο στην Ελλάδα μόνο για το εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα.»

Άρα σύμφωνα με το παραπάνω εδάφιο είναι απαραίτητο να εξετάσουμε ποιος θεωρείται φορολογικός κάτοικος της Ελλάδος. Ως φορολογικός κάτοικος Ελλάδας, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 του ν.4172/2013, θεωρείται ένα φυσικό πρόσωπο που «..έχει στην Ελλάδα τη μόνιμη ή κύρια κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του ή το κέντρο των ζωτικών του συμφερόντων, ήτοι τους προσωπικούς και οικονομικούς δεσμούς του ή είναι προξενικός, διπλωματικός ή δημόσιος λειτουργός παρόμοιου καθεστώτος ή δημόσιος υπάλληλος που έχει την ελληνική ιθαγένεια και υπηρετεί στην αλλοδαπή. Με

την επιφύλαξη των παραπάνω ένα φυσικό πρόσωπο που βρίσκεται στην Ελλάδα για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τις εκατό ογδόντα τρεις (183) ημέρες, αθροιστικά, στη διάρκεια οποιασδήποτε δωδεκάμηνης περιόδου, είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδος από την πρώτη ημέρα παρουσίας του στην Ελλάδα. Το προηγούμενο εδάφιο δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση φυσικών προσώπων που βρίσκονται στην Ελλάδα αποκλειστικά για τουριστικούς, ιατρικούς, θεραπευτικούς ή παρόμοιους ιδιωτικούς σκοπούς και η παραμονή τους δεν υπερβαίνει τις τριακόσιες εξήντα πέντε (365) ημέρες, συμπεριλαμβανομένων και σύντομων διαστημάτων παραμονής στο εξωτερικό.» Συγκεκριμένα η ΠΟΛ 1201/2017 ορίζει τις λεπτομέρειες για την μεταβολή της φορολογικής κατοικίας για τους κατοίκους εξωτερικού. Στην πράξη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας αποτελεί μια διαδικασία που η συλλογή των δικαιολογητικών απαιτεί αρκετό χρόνο. (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2017)

Η κείμενη νομοθεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας αναφέρει ότι το υποκείμενο της φορολογίας, καθώς και ο ορισμός του φορολογικού κάτοικου καθορίζονται από τον νόμο. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Ν118/2002 της Κυπριακής Δημοκρατίας κάτοικος της νοείται «το άτομο το οποίο δεν παραμένει σε οποιοδήποτε άλλο κράτος για μία ή περισσότερες περιόδους που στο σύνολο τους υπερβαίνουν τις εκατό ογδόντα τρεις (183) ημέρες εντός του ίδιου φορολογικού έτους και το οποίο δεν είναι φορολογικός κάτοικος σε οποιοδήποτε άλλο κράτος για το ίδιο φορολογικό έτος θεωρείται κάτοικος της Δημοκρατίας στο εν λόγω φορολογικό έτος, εφόσον πληροί σωρευτικά τα ακόλουθα:

- (i) Παραμένει στη Δημοκρατία τουλάχιστον για εξήντα (60) ημέρες στο φορολογικό έτος,
- (ii) ασκεί οποιαδήποτε επιχείρηση στη Δημοκρατία και/ή εργοδοτείται στη Δημοκρατία και/ή κατέχει αξίωμα σε πρόσωπο φορολογικό κάτοικο της Δημοκρατίας καθ' οιονδήποτε χρόνο κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους,
- (iii) διατηρεί μόνιμη κατοικία στη Δημοκρατία η οποία ανήκει ή ενοικιάζεται από το άτομο» (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)

3.3 Φορολογικό έτος

Για τη Κυπριακή Δημοκρατία «φορολογικό έτος» σημαίνει η περίοδος των δώδεκα μηνών που αρχίζει την πρώτη Ιανουαρίου κάθε έτους. (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας) Σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν.4172/2014 για την Ελλάδα το φορολογικό έτος ταυτίζεται με το ημερολογιακό, όπως και στην Κύπρο. Όμως για τα νομικά

πρόσωπα ή τις νομικές οντότητες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία, το φορολογικό έτος μπορεί να λήγει στις 30 Ιουνίου και όχι στις 31/12. Τα πρόσωπα αυτά μπορούν να επιλέξουν ως διαχειριστική χρήση είτε την 1/1 – 13/12, είτε την 1/7 – 30/6 του επόμενου. ημερολογιακού έτους. Σε καμία περίπτωση το φορολογικό έτος δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 12 μήνες¹⁷. «Κατά παρέκκλιση των παραπάνω ένα νομικό πρόσωπο ή μια νομική οντότητα που είναι φορολογικός κάτοικος στην ημεδαπή και ανήκει κατά ποσοστό που υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) σε αλλοδαπό νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα μπορεί να χρησιμοποιήσει ως φορολογικό έτος το φορολογικό έτος του αλλοδαπού νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας». (Ν.4172/2013, 2013, σ. Άρθρο 8). Επίσης, σημαντικό για την χρήση είναι να αναφέρουμε ότι ο χρόνος κτήσης του εισοδήματος νοείται ο χρόνος που ο δικαιούχος απέκτησε το δικαίωμα εισπραξής του.

3.4 Φορολογητέο εισόδημα για τα φυσικά πρόσωπα

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του ν.4172/2013 ορίζεται το φορολογητέο εισόδημα ότι είναι το εισόδημα που απομένει μετά την αφαίρεση των δαπανών που εκπίπτουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε. από το ακαθάριστο εισόδημα. (Ν.4172/2013, 2013)

Ο Κ.Φ.Ε. διακρίνει τις ακόλουθες κατηγορίες ακαθάριστων εισοδημάτων:

- α) εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις,
- β) εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα,
- γ) εισόδημα από κεφάλαιο και
- δ) εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου. (Ν.4172/2013, 2013)

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν.4172/2013 «φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι ο φόρος που επιβάλλεται ετησίως στο εισόδημα που αποκτούν τα φυσικά πρόσωπα.» (Ν.4172/2013, 2013)

Στις περισσότερες περιπτώσεις ο φόρος εισοδήματος για τα φυσικά πρόσωπα προέρχεται από τη μισθωτή εργασία ή τις συντάξεις. Σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν.4172/2013 αναφέρεται ότι: «το ακαθάριστο εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις περιλαμβάνει τα πάσης φύσεως εισοδήματα σε χρήμα ή σε είδος που

¹⁷Συνεπώς, καταργείται από 1/1/2014 η υπερδωδεκάμηνη χρήση.

αποκτώνται στο πλαίσιο υφιστάμενης, παρελθούσας ή μελλοντικής εργασιακής σχέσης». (Ν.4172/2013, 2013)

Είναι αρκετά ενδιαφέρον να εξετάσουμε την ιστορική αναδρομή των φορολογικών συντελεστών από την ψήφιση των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (ν.4172/2013) μέχρι σήμερα. Συγκεκριμένα με τον ν.4172/2013 οι φορολογικοί συντελεστές διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3: Οι φορολογικοί συντελεστές για τα φυσικά πρόσωπα βάσει το ν.4172/2013

<u>Φορολογητέο εισόδημα (σε ευρώ)</u>	<u>Φορολογικός συντελεστής (%)</u>
<25.000,00	22%
25.000,01 έως 42.000,00	32%
>42.000,00	42%

Το παραπάνω εδάφιο αντικαταστάθηκε με τον 4387/2016 με τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4: Οι φορολογικοί συντελεστές για τα φυσικά πρόσωπα βάσει το ν.4387/2016

<u>Φορολογητέο εισόδημα (σε ευρώ)</u>	<u>Φορολογικός συντελεστής (%)</u>
0-20.000	22%
20.001-30.000	29%
30.001-40.000	37%
40.001-	45%

Το παραπάνω εδάφιο αντικαταστάθηκε με τον ν.4646/2019, που ισχύει και σήμερα, και αποτυπώνεται από τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5: Οι φορολογικοί συντελεστές για τα φυσικά πρόσωπα βάσει το ν.4646/2019

<u>Φορολογητέο εισόδημα</u>	<u>Φορολογικός συντελεστής (%)</u>
0-10.000	9%
10.001-20.000	22%
20.001-30.000	28%
30.001-40.000	36%
40.001και άνω	44%

Η Κυπριακή Δημοκρατία από το 2011 και μετά δεν έχει αλλάξει τους φορολογικούς της συντελεστές, οι οποίοι παρατίθενται στο παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 6: Οι φορολογικοί συντελεστές της Κυπριακής Δημοκρατίας για τα φυσικά πρόσωπα από το 2011 μέχρι σήμερα

<u>Καθαρό εισόδημα σε ευρώ</u>	<u>Φορολογικός συντελεστής (%)</u>
0-19.500	0%
19501 - 28000	20%
28001 - €36300	25%
36301 - €60000	30%
60001 και άνω	35%

Σημαντικό είναι να τονίσουμε τα στατιστικά στοιχεία που δείχνουν τα ποσοστά των φορολογούμενων σε συνάρτηση με τα αντίστοιχα δηλωθέντα εισοδήματά τους. Στους παρακάτω πίνακες θα δούμε την κατανομή του εισοδήματος στην Κύπρο και την Ελλάδα.

Πίνακας 7:Εισοδήματα που δηλώθηκαν στην Ελλάδα κατά το φορολογικό έτος 2017¹⁸

<u>Φορολογητέο εισόδημα</u>	<u>Φορολογούμενοι</u>	<u>Ποσοστό</u>
Μηδενικό εισόδημα	840.720	10,42%
Έως 10.000	5.244.442	65,01%
Από 10.000 έως 15.000	1.198.863	14,86%
Από 15.000 έως 20.000	879.887	10,91%
Από 20.000 έως 30.000	504.327	6,25%
Από 30.000 έως 50.000	172.839	2,14%

¹⁸ Αφορά την κατανομή σε κλίμακα του ατομικού φορολογητέου εισοδήματος των φορολογούμενων αδιακρίτως αν υπάρχει ή όχι εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες.

Από 50.000 έως 70.000	35,738	0,44%
Από 70.000 έως 100.000	16.185	0,20%
Πάνω από 100.000	14.679	0,18%
	8.066.960	

ΠΗΓΗ: (ΑΑΔΕ, 2018)

Πίνακας 8:Εισοδήματα που δηλώθηκαν στην Κυπριακή Δημοκρατία κατά το φορολογικό έτος 2017

<u>Φορολογητέο εισόδημα</u>	<u>Φορολογούμενοι</u>	<u>Ποσοστό</u>
0-19.500	159.754	55,8%
19.500- 28.000	62.138	21,7%
28.000-36.000	33.510	11,7%
36.300-60.000	24.375	8,5%
Από 60.000 και άνω	6.501	2,3%
	286.495	

ΠΗΓΗ: (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)

3.5Μειώσεις φόρου εισοδήματος

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του ν.4172/2013 ο φόρος που προκύπτει κατά την εφαρμογή του άρθρου 15 (του υπολογισμού βάσει του φορολογικού συντελεστή) μειώνεται κατά το ποσό των επτακοσίων εβδομήντα επτά (777) ευρώ για τον φορολογούμενο χωρίς εξαρτώμενα τέκνα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 11. Η μείωση του φόρου ανέρχεται σε οκτακόσια δέκα (810) ευρώ για τον φορολογούμενο με ένα εξαρτώμενο τέκνο, σε εννιακόσια (900) ευρώ για δύο εξαρτώμενα τέκνα, σε χίλια εκατόν είκοσι (1.120) ευρώ για τρία εξαρτώμενα τέκνα και σε χίλια τριακόσια σαράντα (1.340) ευρώ για τέσσερα εξαρτώμενα τέκνα. Για κάθε επιπλέον εξαρτώμενο τέκνο μετά το τέταρτο, η μείωση του φόρου αυξάνεται κατά διακόσια είκοσι (220) ευρώ για κάθε επόμενο τέκνο. Εάν το ποσό του φόρου είναι μικρότερο των ποσών αυτών, η μείωση του φόρου περιορίζεται στο ποσό του αναλογούντος φόρου.

Για φορολογητέο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις, το οποίο υπερβαίνει το ποσό των δώδεκα χιλιάδων (12.000) ευρώ, το ποσό της μείωσης

μειώνεται κατά είκοσι (20) ευρώ ανά χίλια (1.000) ευρώ του φορολογητέου εισοδήματος από μισθούς και συντάξεις μέχρι του ποσού της μείωσης του φόρου της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. Οι προβλέψεις του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζονται για φορολογούμενους με πέντε εξαρτώμενα τέκνα και άνω. (Ν.4172/2013, 2013)

3.6 Φορολογικός συντελεστής εισοδημάτων από κεφάλαιο

Τα μερίσματα, οι τόκοι, τα δικαιώματα και το εισόδημα από εκμετάλλευση ακίνητης περιουσίας αποτελούν σύμφωνα με το άρθρο 40 του ν4172/2013, το εισόδημα από κεφάλαιο.

Οι συντελεστές φορολόγησης των φυσικών προσώπων για εισόδημα από κεφάλαιο παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 9: Οι συντελεστές φορολόγησης στην Ελλάδα για εισοδήματα από κεφάλαιο

<u>Κατηγορία εισοδήματος</u>	<u>Ποσοστό φορολόγησης</u>
Μερίσματα¹⁹	5%
Τόκοι	15%
Δικαιώματα	20%
Εισοδήματα από ακίνητη περιουσία	0-12.000 : 15% 12.001-35.000 : 35% 35.001 - : 45%

Τα μερίσματα εξετάζονται στο άρθρο 36 του 4172/2013. Ως όρος μέρισμα νοείται: «το εισόδημα που προκύπτει από μετοχές, ιδρυτικούς τίτλους, ή άλλα δικαιώματα συμμετοχής σε κέρδη τα οποία δεν αποτελούν απαιτήσεις από οφειλές (χρέη), καθώς και το εισόδημα από άλλα εταιρικά δικαιώματα, στα οποία περιλαμβάνονται τα μερίδια, οι μερίδες συμπεριλαμβανομένων των προμερισμάτων και μαθηματικών αποθεματικών, οι συμμετοχές σε κέρδη προσωπικών επιχειρήσεων, οι διανομές των κερδών από κάθε είδους νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, καθώς και κάθε άλλο συναφές διανεμόμενο ποσό. Εάν η διανομή των μερισμάτων υπόκειται σε παρακράτηση φόρου, όπως ορίζεται

¹⁹Με τον ν.4646/2019 άρθρο 24, η παράγραφος 1 του άρθρου 40 του ν. 4172/2013 αντικαθίσταται ως εξής: Τα μερίσματα φορολογούνται με συντελεστή πέντε τοις εκατό (5%) αντί για 10% (ισχύ από την 1/1/2020). Μέχρι και 31/12/2019 ο συντελεστής ήταν 10%.

στο Μέρος Τέταρτο του Κ.Φ.Ε., ο παρακρατούμενος φόρος εξαντλεί τη φορολογική υποχρέωση μόνο για τα φυσικά πρόσωπα και για το συγκεκριμένο είδος εισοδήματος του φορολογούμενου με βάση τον Κ.Φ.Ε.» (Ν.4172/2013, 2013).

Οι τόκοι ορίζονται από το άρθρο 37 του ν.4172/2013 ως: «το εισόδημα που προκύπτει από απαιτήσεις κάθε είδους, είτε εξασφαλίζονται με υποθήκη είτε όχι, και είτε παρέχουν δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη του οφειλέτη είτε όχι, και ιδιαίτερα εισόδημα από καταθέσεις, κρατικά χρεόγραφα, τίτλους και ομολογίες, με ή χωρίς ασφάλεια, και κάθε είδους δανειακή σχέση, συμπεριλαμβανομένων των πρόσθετων ωφελημάτων (premiums), των συμφωνιών επαναγοράς (repos/ reverserepos) και ανταμοιβών τα οποία απορρέουν από τίτλους, ομολογίες ή χρεόγραφα.» Απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος οι τόκοι ομολογιακών δανείων και εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου που αποκτούν φυσικά πρόσωπα. Οι τόκοι που προκύπτουν από ομόλογα που εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), κατ' εφαρμογή προγράμματος συμμετοχής στην αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους, έχουν την ίδια φορολογική αντιμετώπιση με τους τόκους που προκύπτουν από ομόλογα που εκδίδει το Ελληνικό Δημόσιο στην Ελλάδα. Εάν οι τόκοι υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου, ο παρακρατούμενος φόρος εξαντλεί τη φορολογική υποχρέωση μόνο για τα φυσικά πρόσωπα και για το συγκεκριμένο είδος εισοδήματος του φορολογούμενου με βάση τον Κ.Φ.Ε.. Οι τόκοι εταιρικών ομολογιών εισηγμένων σε τόπο διαπραγμάτευσης εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει των διατάξεων του άρθρου 4 του ν. 4514/2018 ή σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά εκτός Ε.Ε., η οποία εποπτεύεται από αρχή διαπιστευμένη στον Διεθνή Οργανισμό Εποπτικών Αρχών Κεφαλαιαγοράς (International Organization of Securities Commissions, IOSCO), καθώς και των πάσης φύσεως ομολογιών που εκδίδουν οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί που λειτουργούν ως πιστωτικά ιδρύματα, οι οποίοι αποκτώνται από φυσικά πρόσωπα που είναι φορολογικοί κάτοικοι αλλοδαπής, απαλλάσσονται από τον φόρο εισοδήματος. (Ν.4172/2013, 2013).

Τα δικαιώματα (royalties) ορίζονται στο άρθρο 38 του ν.4172/2013 ως: «το εισόδημα που αποκτάται ως αντάλλαγμα για τη χρήση ή το δικαίωμα χρήσης, των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογοτεχνικού, καλλιτεχνικού ή επιστημονικού έργου, συμπεριλαμβανομένων των κινηματογραφικών και τηλεοπτικών ταινιών, μαγνητοταινιών για ραδιοφωνικές εκπομπές και αναπαραγωγής βιντεοκασετών, λογισμικού για εμπορική εκμετάλλευση ή προσωπική χρήση, διπλωμάτων

ευρεσιτεχνίας, εμπορικών σημάτων, προνομίων, σχεδίων ή υποδειγμάτων, σχεδιαγραμμάτων, απόρρητων χημικών τύπων ή μεθόδων κατεργασίας ή σε αντάλλαγμα πληροφοριών που αφορούν βιομηχανική, εμπορική ή επιστημονική πείρα, οι πληρωμές για τη χρήση βιομηχανικού, εμπορικού ή επιστημονικού εξοπλισμού, για τη χρήση τεχνικών μεθόδων παραγωγής, τεχνικής ή τεχνολογικής βοήθειας, τεχνογνωσίας (knowhow, αποτελεσμάτων ερευνών, αναδημοσίευσης άρθρων και μελετών, καθώς και οι πληρωμές για συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρέχονται ηλεκτρονικά μέσω δικτύων πληροφορικής σε βάση δεδομένων επίλυσης προβλημάτων, την ηλεκτρονική λήψη (downloading) λογισμικού ηλεκτρονικού υπολογιστή, ακόμα και στην περίπτωση που τα εν λόγω προϊόντα αποκτώνται για προσωπική ή επαγγελματική χρήση του αγοραστή, την εκμίσθωση βιομηχανικού, εμπορικού ή επιστημονικού εξοπλισμού και εμπορευματοκιβωτίων και λοιπών συναφών δικαιωμάτων» (N.4172/2013, 2013).

Στην Κυπριακή Δημοκρατία η φορολόγηση για τα δικαιώματα είναι το ακαθάριστο ποσό οποιωνδήποτε δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, άλλων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, αποζημίωσης ή άλλου εισοδήματος που αποκτάται από πηγές εντός της Δημοκρατίας από πρόσωπο το οποίο δεν είναι κάτοικος στη Δημοκρατία και δεν πηγάει από μόνιμη εγκατάσταση στη Δημοκρατία, υπόκειται σε παρακράτηση φόρου 10% (εκτός εάν η σχετική σύμβαση για αποφυγή διπλής φορολογίας προβλέπει χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή). Δικαιώματα που αποκτά συνδεδεμένη εταιρεία κράτους μέλους της ΕΕ απαλλάσσονται της φορολογίας (με προϋποθέσεις). Δικαιώματα που εκχωρούνται για χρήση εκτός της Δημοκρατίας δεν υπόκεινται σε παρακράτηση. Όσο αφορά την προβολή κινηματογραφικών ταινιών στη Δημοκρατία το οποίο αποκτάται από πρόσωπο το οποίο δεν είναι κάτοικος στη Δημοκρατία υπόκειται σε παρακράτηση φόρου 5% (εκτός εάν η σχετική συμφωνία για αποφυγή διπλής φορολογίας προβλέπει χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή). Μισθώματα που αποκτά συνδεδεμένη εταιρεία κράτους μέλους της ΕΕ απαλλάσσονται της φορολογίας (με προϋποθέσεις) (Deloitte, 2020).

Η κύρια φορολογία στους τόκους, στα μερίσματα, καθώς και στα εισοδήματα από ακίνητη περιουσία (όπως αναφέρθηκε και παραπάνω), προέρχεται από την έκτακτη αμυντική εισφορά. Υπόκεινται σε φόρο αμυντικής εισφοράς οι εταιρείες που είναι φορολογικοί κάτοικοι της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς και τα φυσικά πρόσωπα που είναι φορολογικοί κάτοικοι της Δημοκρατίας με κατοικία (domicile) στη Δημοκρατία.

Άτομο με κατοικία (domicile) στη Δημοκρατία θεωρείται κάποιος εάν έχει κατοικία καταγωγής στη Δημοκρατία με βάση τις διατάξεις του περί Διαθηκών και Διαδοχής Νόμου (με συγκεκριμένες εξαιρέσεις) ή αν για τουλάχιστον 17 από τα τελευταία 20 έτη πριν από το φορολογικό έτος, ήταν φορολογικός κάτοικος στη Δημοκρατία (Deloitte, 2020).

Πίνακας 10: Η Έκτακτη Αμυντική Εισφορά και οι φορολογικοί συντελεστές της για την Κυπριακή Δημοκρατία²⁰

Πηγή	Φορολογικός συντελεστής
Μερίσματα	17%
Τόκοι	30%
Τόκοι που λαμβάνει φυσικό πρόσωπο από Κυβερνητικά Πιστοποιητικά Αποταμιεύσεως, Κυβερνητικά Χρεόγραφα Αναπτύξεως και Εταιρικά Χρεόγραφα	3%
Τόκοι που αποκτούν τα Ταμεία Προνοίας	3%
Τόκοι που αποκτά το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων	3%
Ενοίκια μείον 25%	3%

Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι όσο αφορά τους τόκους δεν φορολογούνται το ίδιο για όλα τα εισοδήματα. Συγκεκριμένα, άτομο του οποίου το συνολικό ετήσιο εισόδημα, περιλαμβανομένων και των τόκων, δεν υπερβαίνει τις €12.000 έχει δικαίωμα επιστροφής της εισφοράς που παρακρατήθηκε πέραν του ποσοστού που αντιστοιχεί στο 3%. Παρακάτω στο κεφάλαιο με τα πρακτικά παραδείγματα θα παραθέσουμε διάφορες περιπτώσεις υπολογισμού για την πλήρη κατανόηση των παραπάνω συστημάτων.

²⁰Ν.117(I)/2002 και μετέπειτα τροποποιήσεις του.

3.7 Φορολογία από την ενοικίαση της ακίνητης περιουσίας

Με βάση τις διατάξεις του άρθρου 39 του Κ.Φ.Ε, ο όρος «εισόδημα από ακίνητη περιουσία» σημαίνει το εισόδημα, σε χρήμα ή σε είδος, που προκύπτει από την εκμίσθωση ή την ιδιοχρησιμοποίηση ή τη δωρεάν παραχώρηση χρήσης γης και ακινήτων.

Ειδικότερα το εισόδημα αυτό προκύπτει από:

- Εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση ή παραχώρηση χρήσης γης ή ακινήτων συμπεριλαμβανομένων των κτιρίων, κατασκευών και κάθε είδους εγκαταστάσεων και εξοπλισμού τους.
- Εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση ή παραχώρηση χρήσης μεταλλείων, λατομείων, δασικών και αγροτικών εκτάσεων στις οποίες περιλαμβάνονται λιβάδια, καλλιεργήσιμες γαίες, βοσκήσιμες γαίες, καθώς και κάθε είδους κατασκευές ή εγκαταστάσεις που είναι στην επιφάνεια του εδάφους ή κάτω από αυτή, όπως τα ιχθυοτροφεία, οι λίμνες, οι δεξαμενές, οι πηγές και τα φρέατα.
- Εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση ή παραχώρηση χρήσης από την παραχώρηση και την τοποθέτηση κάθε είδους διαφημιστικών επιγραφών.
- Εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση ή παραχώρηση χρήσης κοινόχρηστων χώρων σε ακίνητα.

Το εισόδημα σε είδος αποτιμάται στην αγοραία αξία. Το εισόδημα από ιδιοχρησιμοποίηση ή δωρεάν παραχώρηση τεκμαίρεται ότι συνίσταται στο τρία τοις εκατό (3%) της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου.

Κατ' εξαίρεση, το τεκμαρτό εισόδημα του προηγούμενου εδαφίου που αφορά δωρεάν παραχώρηση κατοικίας μέχρι διακόσια τετραγωνικά μέτρα (200 τ.μ.), προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως κύρια κατοικία προς ανιόντες ή κατιόντες, απαλλάσσεται από το φόρο. (Ν.4172/2013, 2013)

Το εισόδημα από ακίνητη περιουσία φορολογείται αυτοτελώς, σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα:²¹

Πίνακας 11: Φορολόγηση εισοδημάτων από ενοικίαση ακινήτων στην Ελλάδα

<u>Εισόδημα ακινήτων (ετήσιο)</u>	<u>Φόρος κλιμακίου</u>
0- 12.000€	15%
12.001- 35.000€	35%
35.001 και άνω	45%

Οι παραπάνω συντελεστές λειτουργούν κλιμακωτά, δηλαδή αν υποθέσουμε ότι ένας ιδιώτης έχει εισοδήματα από ενοίκια 40.000 ευρώ τότε θα πληρώσει:

- για τις πρώτες 12.000 ευρώ: 1.800 ευρώ
- για τις επόμενες 23.000 ευρώ (μέχρι τις 35.000 ευρώ): 8.050 ευρώ
- για τις επόμενες 5.000 ευρώ (μέχρι τις 40.000 ευρώ): 2.250 ευρώ

Συνεπώς, συνολικά θα πληρώσει 12.100 ευρώ φόρο για το εισόδημα των 40.000.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι όλα τα παραπάνω αφορούν την απλή εκμίσθωση. Σε περίπτωση που ο εκμισθωτής παρέχει άλλου είδους υπηρεσίες στο μισθωτή (π.χ. καθαριότητα, ασφάλεια, κλπ.), τότε το εισόδημα των ενοικίων και των λοιπών παρεχομένων υπηρεσιών χαρακτηρίζεται συνολικά ως εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα και φορολογείται με τους αντίστοιχους συντελεστές για την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Στην Κυπριακή Δημοκρατία διαχωρίζονται σε ακίνητα που προορίζονται για επαγγελματική χρήση και στις υπόλοιπες χρήσεις. Από τις 13 Νοεμβρίου 2017 οι νέες συμβάσεις ενοικίασης ακίνητης ιδιοκτησίας υπόκεινται σε Φ.Π.Α. με συντελεστή 19%. Συγκεκριμένα, η μίσθωση ακίνητης ιδιοκτησίας όταν ο μισθωτής ενοικιάζει το ακίνητο από τον εκμισθωτή (δικαιούχο εκμετάλλευσης του ακινήτου), για σκοπούς άσκησης της οικονομικής του δραστηριότητας υπόκεινται σε Φ.Π.Α. με συντελεστή 19%. Συγκεκριμένα μισθώσεις κτιρίων που χρησιμοποιούνται σαν κατοικία εξαιρούνται από την επιβολή του Φ.Π.Α. Αρά υπόκεινται σε Φ.Π.Α. μισθώσεις που αφορούν επαγγελματικά υποστατικά, καταστήματα, γραφεία, αποθήκες κ.τ.λ. Η φορολόγηση είναι υποχρεωτική αλλά ο εκμισθωτής δικαιούται

²¹Παράγραφος 4, Άρθρο 40, ν.4172/2013

κάτω από προϋποθέσεις να επιλέξει την μη φορολόγηση των μισθωμάτων με Φ.Π.Α. Θα πρέπει όμως να ενημερώσει την εφορία μέσω ενός εντύπου. Σε περίπτωση επιλογής μη φορολόγησης ο εκμισθωτής δεν έχει δικαίωμα διαφοροποίησης της απόφασης του σε μεταγενέστερο στάδιο.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει διαφορετικό σύστημα φορολόγησης ως προς τα ενοίκια. Αρχικά το ποσοστό φορολόγησης εξαρτάται από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου. Συνεπώς υπόκεινται σε φορολογία μόνο όταν το συνολικό εισόδημα ξεπερνά τις 19.500 ευρώ. Σε περίπτωση που τις ξεπερνά φορολογείται με τους ίδιους συντελεστές όπως τα εισοδήματα που αναφέραμε παραπάνω. Όμως πέρα από αυτή της φορολογίας είναι υποχρεωμένοι σε έναν διαφορετικό φόρο της έκτακτης αμυντικής εισφοράς (Ε.Α.Ε.). Ανεξαρτήτως του ύψους των εισπρακτέων ενοικίων είναι υποχρεωτικό η καταβολή μέχρι τις 30/6 και 31/12 εκάστου έτους, η οφειλόμενη Ε.Α.Ε με αυτοφορολογία επί των ενοικίων σε ποσοστό 3% στο 75% των ακαθάριστων ενοικίων που εισπράχθηκαν. Δεν έχουν υποχρέωση πληρωμής Ε.Α.Ε. με αυτοφορολογία, μόνο όταν ενοικιάζεται το ακίνητο σε εταιρεία, σε συνεταιρισμό, στην Κυπριακή Δημοκρατία και σε Αρχή Τοπικής Διοίκησης. Σε αυτή την περίπτωση οι παραπάνω οργανισμοί οφείλουν να παρακρατήσουν την ΕΑΕ από τα ενοίκια, και να ενημερώσουν τον εκμισθωτή γραπτώς για την παρακράτηση αυτή. Στο τέλος μπορείτε να δείτε αναλυτικά στους πίνακες 1,2,3, τους υπολογισμούς τόσο των ενοικίων όσο και της έκτακτης αμυντικής εισφοράς.

Παράδειγμα

Έστω ότι τα ετήσια εισοδήματα από ενοίκια είναι 30.000 ευρώ στην Ελλάδα και την Κύπρο. Ο υπολογισμός του φόρου εισοδήματος είναι ως εξής:

- i. Για την Ελλάδα:

Εισόδημα	Φόρος
Εισόδημα από ενοίκια	30.000 ευρώ
Φόρος κλίμακας	8.100 ευρώ
Εισφορά αλληλεγγύης	676 ευρώ
Έκπτωση φόρου	1.900 ευρώ

Σύνολο φόρου και εισφοράς

6.876 ευρώ

ii. Για την Κύπρο:

Αρχικά να τονίσουμε ότι στην περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας εκπίπτουν φορολογικά έξοδα που γίνονται για ενοικιαζόμενα κτίρια μέχρι το ποσοστό του 20% του ενοικίου. Επίσης, όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 3 τα έσοδα από ενοίκια υπόκεινται σε έκτακτη αμυντική εισφορά κατά το ποσοστό του 3% του συνολικού ενοικίου. Η παραπάνω διαδικασία γίνεται κάθε εξάμηνο (30/6 και 31/12).

Έστω ότι όπως είπαμε τα έσοδα από ενοίκια είναι 30.000 ευρώ. Ο εκμισθωτής έχει δικαίωμα κεφαλαιουχικών εκπτώσεων ενοικιαζόμενων υποστατικών. Οι κεφαλαιουχικές εκπτώσεις είναι πάνω στο κόστος ανέγερσης ή αγοράς υποστατικών τα οποία επιφέρουν εισόδημα από ενοίκια κατά 3% ετησίως πάνω στο κόστος ανέγερσης ή αγοράς, για περίοδο 33 χρόνων από την ημερομηνία ανέγερσης. Έστω στην περίπτωση μας το ποσό αυτό είναι 3.000 ευρώ. (βλ. παράρτημα πίνακας 1,2,3)

Εισόδημα	Φόρος
Εισόδημα από ενοίκια	30.000 ευρώ
Κεφαλαιουχικές εκπτώσεις ενοικιαζόμενων υποστατικών	3.000 ευρώ
Έξοδα ενοικιαζόμενων υποστατικών (έως 20%)	6.000 ευρώ
Καθαρό εισόδημα/ζημία	21.000 ευρώ
Φόρος που αναλογεί στο φορολογητέο εισόδημα	300 ευρώ
Έκτακτη αμυντική εισφορά	675 ευρώ (ανά εξάμηνο καταβάλλονται)
<u>Σύνολο φόρου και ΕΑΕ</u>	<u>975 ευρώ</u>

3.8 Ειδική εισφορά αλληλεγγύης

Με το νόμο 3986/2011 θεσμοθετήθηκε η ειδική εισφορά αλληλεγγύης. Συγκεκριμένα με το άρθρο 29 επιβάλλεται ειδική εισφορά αλληλεγγύης στα εισοδήματα άνω των δώδεκα χιλιάδων (12.000) ευρώ των φυσικών προσώπων, που προέκυψαν κατά τις διαχειριστικές χρήσεις 2010 έως και 2014 και δηλώνονται με τις δηλώσεις των αντίστοιχων οικονομικών ετών 2011 - 2015.²²

Στην δεύτερη παράγραφο του άρθρου 29 αναφέρει ότι: «για την επιβολή της εισφοράς, λαμβάνεται υπόψη το ετήσιο συνολικό καθαρό ατομικό εισόδημα, πραγματικό ή τεκμαρτό, φορολογούμενο ή απαλλασσόμενο του φυσικού προσώπου ή σχολάζουσας κληρονομιάς. Το τεκμαρτό εισόδημα λαμβάνεται υπόψη πριν από τις μειώσεις του άρθρου 19 του Κ.Φ.Ε.»

Εξαιρέσεις από την ειδική εισφορά

- πρόσωπα που είναι ολικώς τυφλοί, καθώς και των προσώπων που έχουν βαριές κινητικές αναπηρίες σε ποσοστό 80% και άνω,
- τα εισοδήματα της παρ. 1 του άρθρου 14 και της περίπτωσης γ' της παραγράφου 4 του άρθρου 45 του Κ.Φ.Ε.,
- οι μακροχρόνια άνεργοι που είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ, καθώς και όσοι λαμβάνουν επίδομα ανεργίας από τον εν λόγω οργανισμό, εφόσον κατά το χρόνο της βεβαίωσης δεν έχουν πραγματικά εισοδήματα,
- οι μακροχρόνια άνεργοι ναυτικοί που είναι εγγεγραμμένοι στους καταλόγους προσφερομένων προς ναυτολόγηση του Γραφείου Ευρέσεως Ναυτικής Εργασίας (Γ.Ε.Ν.Ε.).

Η ειδική εισφορά αλληλεγγύης εφαρμόζεται σε εισοδήματα μεγαλύτερα των 12.000 ευρώ και ο φορολογικός συντελεστής εφαρμόζεται κλιμακωτά, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

²² Αρχικά προβλεπόταν να ισχύσει μέχρι το φορολογικό έτος 2014, ωστόσο με τον νόμο 4305/2014 επεκτάθηκε και στο φορολογικό έτος 2015, ενώ με την νέα της μορφή και με νέο τρόπο υπολογισμού των κλιμακίων ενσωματώθηκε ως νέο άρθρο 43Α στον Κ.Φ.Ε. (ν.4172/2013).

Πίνακας 12: Οι συντελεστές της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στην Ελλάδα

Εισόδημα	Ποσοστό εισφοράς αλληλεγγύης
0 – 12.000	0%
12.001 - 20.000	2,20%
20.001 - 30.000	5,00%
30.001 - 40.000	6,50%
40.001 - 65.000	7,50%
65.001 - 220.000	9,00%
>220.000	10,00%

3.9 Υπολογισμός κύριου φόρου για τα κτίσματα, φορολογία μεταβιβάσεων και δωρεών

A. Υπολογισμός κύριου φόρου για τα κτίσματα

Ο κύριος φόρος που αναλογεί στα δικαιώματα επί των κτισμάτων υπολογίζεται με βάση τη γεωγραφική θέση, την επιφάνεια, τη χρήση, την παλαιότητα, τον όροφο και τον αριθμό προσόψεων του κτίσματος. Συνοπτικά, ο τύπος υπολογισμού του φόρου, τον οποίο θα αναλύσουν παρακάτω, είναι ο εξής:

$$\text{Φόρος} = \text{Επιφάνεια κτίσματος (}\mu\text{2)} \times \text{B}\Phi \times \text{}\Sigma\text{ΠΚ} \times \text{}\Sigma\text{O ή } \Sigma\text{M} \times \text{}\Sigma\text{Π} \times \text{}\Sigma\text{BX (όπου εφαρμόζεται)} \times \text{}\Sigma\text{HK (όπου εφαρμόζεται)}$$

Το πρώτο κομμάτι που πρέπει να εξεταστεί είναι ο βασικός φόρος (BΦ) ανά φορολογική ζώνη.

Πίνακας 13: Βασικός φόρος ανά φορολογική ζώνη στην Ελλάδα

Τιμή Ζώνης (€/μ2)	Φ.Ζ. Βασικός Φόρος (B.Φ.) (€/μ2)
0 - 500	1 2,00
501 - 750	2 2,80
751 - 1.000	3 2,90
1.001 - 1.500	4 3,70
1.501 - 2.000	5 4,50
2.001 - 2.500	6 6,00
2.501 - 3.000	7 7,60

3.001 - 3.500	8	9,20
3.501 - 4.000	9	9,50
4.001 - 4.500	10	11,10
4.501 - 5.000	11	11,30
5.001+	12	13,00
Πηγή: Άρθρο 4 ΝΟΜΟΣ 4223/2013		

Κτίσματα εντός ή εκτός σχεδίου πόλης ή οικισμού, για τα οποία δεν έχει καθοριστεί τιμή ζώνης, καθώς και τα ειδικά κτίρια της υποπαραγράφου γ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, εντάσσονται στην κατώτερη τιμή ζώνης της Δημοτικής Ενότητας στην οποία βρίσκονται.

Το δεύτερο που πρέπει να υπολογιστεί είναι ο συντελεστής παλαιότητας του κτίσματος (Σ.Π.Κ.). σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 14: Συντελεστής παλαιότητας κτίσματος στην Ελλάδα

<u>Παλαιότητα</u>	<u>Συντελεστής Παλαιότητας Κτίσματος</u>
26 έτη και άνω	1,00
20 έως και 25 έτη	1,05
15 έως και 19 έτη	1,10
10 έως και 14 έτη	1,15
5 έως και 9 έτη	1,20
Μέχρι και 4 έτη	1,25
Πηγή: Άρθρο 4 ΝΟΜΟΣ 4223/2013	

Το τρίτο που πρέπει να υπολογιστεί είναι ο Συντελεστής Απομείωσης Επιφάνειας (Σ.Α.Ε.) κτίσματος, προκειμένου για κύριους χώρους ειδικών κτιρίων, ο οποίος εφαρμόζεται ανά κλιμάκιο επιφάνειας στο οποίο αντιστοιχεί, σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 15: Συντελεστής απομείωσης επιφάνειας κτισμάτων στην Ελλάδα
Κλιμάκιο Επιφάνειας (μ2) Συντελεστής Απομείωσης Επιφάνειας (Σ.Α.Ε.)

0 – 500	1,00
500,01 - 1.500	0,80
1.500,01 - 3.000	0,75
3.000,01 - 5.000	0,65
5.000,01-10.000	0,55
10.000,01 - 25.000	0,45
25.000,01- 50.000	0,35
50.000,01 και άνω	0,25

Συντελεστής Ορόφου (Σ.Ο.), ο οποίος εφαρμόζεται για τον όροφο στον οποίο βρίσκεται το κτίσμα, σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί:

Όροφος	Συντελεστής (Σ.Ο.)
Υπόγειο	0,98
Ισόγειο και 1 ^{ος}	1,00
2ος και 3 ^{ος}	1,01
4ος και 5 ^{ος}	1,02
6ος και άνω	1,03

Σε περίπτωση που πρόκειται για μονοκατοικία εφαρμόζεται Συντελεστής Μονοκατοικίας (Σ.Μ.), ο οποίος ορίζεται σε 1,02. Επίσης, υπολογίζεται ο Συντελεστής Πρόσοψης (Σ.Π.), ο οποίος ορίζεται σε 1 για μηδενικό αριθμό προσόψεων, σε 1,01 για κτίρια με μία πρόσοψη και σε 1,02 για κτίρια με δύο ή περισσότερες προσόψεις. Ο συντελεστής πρόσοψης δεν εφαρμόζεται στους βοηθητικούς χώρους και στα ειδικά κτίρια. Επιπλέον, ο Συντελεστής Βοηθητικών Χώρων (Σ.Β.Χ.), ο οποίος ορίζεται σε 0,1. Ακόμα, ο Συντελεστής Ημιτελών Κτισμάτων (Σ.Η.Κ.), ο οποίος ορίζεται σε 0,4 και

εφαρμόζεται στα ημιτελή κτίσματα, ανεξαρτήτως σταδίου κατασκευής, που: α) δεν είχαν ποτέ ηλεκτροδοτηθεί και είναι κενά ή β) ηλεκτροδοτούνται με εργοταξιακό ηλεκτρικό ρεύμα, δεν είχαν ποτέ άλλη παροχή ρεύματος πλην της εργοταξιακής και είναι κενά. Τέλος, Συντελεστής Ειδικών Κτιρίων (Σ.Ε.Κ.), ο οποίος ορίζεται σε 0,5. Ο συντελεστής ειδικών κτιρίων δεν εφαρμόζεται όταν χρησιμοποιείται ο συντελεστής βοηθητικών χώρων. Για τα ειδικά κτίρια αγροτικής χρήσης, ο συντελεστής ειδικών κτιρίων και ο συντελεστής βοηθητικών χώρων ορίζεται σε μηδέν (0).

Β. Φόρος μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας

Με το νόμο 4223/2013 και τη μεταγενέστερη σχετική νομοθεσία, οι αγοραπωλησίες επί ακινήτων επιβαρύνονται με:

1. Φόρο Μεταβίβασης Ακινήτων (ΦΜΑ) (3%-αγοραστής) ή
2. Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) (24%-αγοραστής) και
3. Φόρο Υπεραξίας Ακινήτων (ΦΥΑ) (15%-πωλητής, υπό αναστολή έως 31.12.2022).

Για τον υπολογισμό του Φόρου Υπεραξίας που βαρύνει τον πωλητή και του τεκμηρίου (αντικειμενικής δαπάνης) για το "πόθεν έσχες" του αγοραστή, λαμβάνεται υπόψη πλέον η αξία που αναγράφεται στο συμβόλαιο και όχι η αντικειμενική αξία.

Οι αγορές ακινήτων στην Ελλάδα υπόκεινται σε φορολογία. Είναι υποχρεωτικό να καταβάλλεται ο φόρος αγοράς πριν από την υπογραφή της σύμβασης. Το ποσό του φόρου υπολογίζεται επί της αξίας του ακινήτου. Ο φόρος μεταβίβασης χρεώνεται στο 3% της τιμής του ακινήτου, όπως αναφέρεται και παραπάνω.

Η αντικειμενική αξία είναι αυτή που εκτιμάται από την κυβέρνηση και παρουσιάζεται στο ΕΝ.Φ.Ι.Α. Ο φόρος μεταβίβασης εκτιμάται στην υψηλότερη τιμή.

Παραδείγματος χάρη, αν η αντικειμενική αξία του ακινήτου, έστω 100.000 ευρώ, είναι μεγαλύτερη από την τιμή πώλησης, έστω 80.000 ευρώ, τότε ο φόρος μεταβίβασης υπολογίζεται βάσει της υψηλότερης τιμής που είναι στο παράδειγμα αυτότων 100.000 ευρώ.

Αν ο πωλητής είναι εργολάβος/κατασκευαστής τότε η φορολογία είναι ο Φ.Π.Α. σε ποσοστό 24% στην τιμή αγοράς του ακινήτου.

Ο Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α) υπολογίζεται σύμφωνα με τα παραπάνω και αποτελεί μέρος της ελληνικής φορολογίας. Ο αντίστοιχος φόρος στην Κυπριακή Δημοκρατία καταργήθηκε από τη 1^η Ιανουαρίου 2017.

Γ. Γονικές παροχές και δωρεές

Γονική παροχή ονομάζεται όταν οι γονείς δίνουν κάποιο χρηματικό ποσό στα παιδιά τους. Αυτό μπορεί να γίνει ή με συμβολαιογραφικό έγγραφο, ή με δήλωση στην εφορία του δωρητή(έντυπο Δ1). Και στις δύο περιπτώσεις η φορολογία είναι ίδια και ανέρχεται σε 10% επί του ποσού που παρέχεται. Παρακάτω παρουσιάζεται αναλυτικός πίνακας με τα ποσοστά του φόρου. Η προθεσμία για την δήλωση είναι μέσα σε έξι μήνες, από την ημερομηνία της γονικής παροχής. Παραδείγματος χάρη, αν ο γιός επιθυμεί να αγοράσει ένα σπίτι αξίας 20.000,00 ευρώ και τα χρήματα δίνονται από τον γονέα, πρέπει να δηλωθεί στην εφορία του δωρεοδόχου και να φορολογηθεί με 10%, ήτοι 2.000,00 ευρώ. Βέβαια αυτό άλλαξε με πρόσφατη νομοθεσία που ψηφίστηκε στις 31/07/2020, ν.4714/2020 με τον οποίο θεσπίστηκε η απαλλαγή φορολόγησης της γονικής παροχής μέχρι του ποσού των 150.000,00 ευρώ σε περίπτωση αγοράς από το τέκνο πρώτη κατοικία.

Όσον αφορά τη δωρεά χρηματικού ποσού θεωρείται όταν κάποιος (πλην γονέων) δίνει χρήματα σε κάποιον άλλο χωρίς αντάλλαγμα. Αυτό μπορεί να γίνει ή με συμβολαιογραφικό έγγραφο, ή με δήλωση στην εφορία του δωρητή. Και στις δύο περιπτώσεις η φορολογία είναι ίδια και ανέρχεται σε 20% ή 40% επί του ποσού που δωρίζεται. Η προθεσμία για την δήλωση είναι μέσα σε έξι μήνες, από την ημερομηνία της δωρεάς. Για τους γονείς, τον σύζυγο, τα τέκνα και τα εγγόνια το ποσοστό φόρου είναι 10%, για τα αδέρφια, τα ανίψια, τους θείους, τους παππούδες - γιαγιάδες, τους πεθερούς, τα δισέγγονα, τους προπάππους – προγιαγιά το ποσοστό φόρου είναι 20% και για όλους τους υπόλοιπους συγγενείς που δεν αναφέρονται παραπάνω, καθώς επίσης και όλοι όσοι δεν έχουν καμία συγγένεια το ποσοστό φόρου είναι 40%.

Στην περίπτωση της Κυπριακή Δημοκρατίας ισχύει μηδενικός φόρος κληρονομιάς²³ και φόρος περιουσίας, και έχει καταργηθεί πλέον ο ΕΝ.Φ.Ι.Α²⁴

²³ Ισχύει από 1/1/2000

²⁴ Ισχύει από 1/1/2017

3.10 Παραδείγματα υπολογισμού φορολογίας για τα φυσικά πρόσωπα

Παράδειγμα 1^ο

Έστω ότι είναι μισθωτός στην Ελλάδα και αντίστοιχα στην Κύπρο με ετήσιο καθαρό φορολογητέο εισόδημα από μισθούς 10.000 ευρώ και ένα εξαρτώμενο τέκνο. Ο υπολογισμός του φόρου εισοδήματος είναι ως εξής:

- i. Για την Ελλάδα:

Περιγραφή	Ποσό (σε ευρώ)
Αρχικός φόρος κλίμακας	900
Έκπτωση φόρου (άρθρο 16 ΚΦΕ)	810
Φόρος εισοδήματος	90
Εισφορά αλληλεγγύης (άρθρο 43Α ΚΦΕ)	0
Σύνολο φόρου και εισφοράς αλληλεγγύης	90

Σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 1 του Ν4172/2013 και όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 του 4646/2019, ο φόρος που προκύπτει κατά την εφαρμογή του άρθρου 15 (υπολογισμός φόρου βάσει του φορολογικού συντελεστή) μειώνεται κατά το ποσό των επτακοσίων εβδομήντα επτά (777) ευρώ για τον φορολογούμενο χωρίς εξαρτώμενα τέκνα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 11. Η μείωση του φόρου ανέρχεται σε οκτακόσια δέκα (810) ευρώ για τον φορολογούμενο με ένα (1) εξαρτώμενο τέκνο, σε εννιακόσια (900) ευρώ για δύο (2) εξαρτώμενα τέκνα, σε χίλια εκατόν είκοσι (1.120) ευρώ για τρία (3) εξαρτώμενα τέκνα και σε χίλια τριακόσια σαράντα (1.340) ευρώ για τέσσερα (4) εξαρτώμενα τέκνα. Για κάθε επιπλέον εξαρτώμενο τέκνο μετά το τέταρτο, η μείωση του φόρου αυξάνεται κατά διακόσια είκοσι (220) ευρώ για κάθε επόμενο τέκνο. Εάν το ποσό του φόρου είναι μικρότερο των ποσών αυτών, η μείωση του φόρου περιορίζεται στο ποσό του αναλογούντος φόρου. Όλα τα παραπάνω ισχύουν για εισοδήματα έως 12.000 ευρώ. Για μεγαλύτερα εισοδήματα θα αναλυθεί στο παρακάτω παράδειγμα.

Σχετικά με την εισφορά αλληλεγγύης, σύμφωνα με το άρθρο 43^Α του 4172/2013. Επιβάλλεται ειδική εισφορά αλληλεγγύης στα εισοδήματα άνω των δώδεκα χιλιάδων (12.000) ευρώ των φυσικών προσώπων ή σχολάζουσας κληρονομίας. Συνεπώς, στο συγκεκριμένο παράδειγμα δεν είναι υπόχρεος ο φορολογούμενος εισφοράς αλληλεγγύης.

ii. Για την Κύπρο:

Στην περίπτωση της Κύπρου για έναν μισθωτό έως 19.500 ευρώ η φορολογία είναι μηδενική, συνεπώς το σύνολο του φόρου είναι μηδέν ευρώ. Η Κυπριακή Δημοκρατία στα χαμηλά εισοδήματα δεν επιβάλλει φόρο εισοδήματος ούτε έκτακτη αμυντική εισφορά. Στο παρακάτω παράδειγμα αναλύεται παράδειγμα υπολογισμού του φόρου σε εισόδημα άνω των 19.500 ευρώ που υπόκειται σε φορολογία εισοδήματος.

Παράδειγμα 2^ο

Στο παραπάνω παράδειγμα έστω ότι είναι ένας φορολογούμενος μισθωτός στην Ελλάδα και την Κύπρο με ετήσιο φορολογητέο εισόδημα 40.000. Ο υπολογισμός του φόρου εισοδήματος είναι ως εξής:

i. Για την Ελλάδα:

Περιγραφή	Ποσό (σε ευρώ)
Αρχικός φόρος κλίμακας	9.500
Έκπτωση φόρου (άρθρο 16 ΚΦΕ)	217
Φόρος εισοδήματος	9.283
Εισφορά αλληλεγγύης (άρθρο 43Α ΚΦΕ)	1.326
Σύνολο φόρου και εισφοράς αλληλεγγύης	10.609

Ο αρχικός φόρος κλίμακας υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 15 του 4172/2013 και όπως αυτό τροποποιήθηκε ως σήμερα. Πιο συγκεκριμένα:

Εισόδημα	Φόρος
0-10.000 ευρώ (9%)	900 ευρώ
10.001-20.000 (22%)	2.200 ευρώ
20.001 – 30.000 (28%)	2.800 ευρώ
30.001-40.000 (36%)	3.600 ευρώ
Σύνολο	9.500 ευρώ

Σε συνέχεια του παραπάνω παραδείγματος, σε σχέση με την έκπτωση φόρου του άρθρου 16 του 4172/2013, για φορολογητέο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και συντάξεις, το οποίο υπερβαίνει το ποσό των δώδεκα χιλιάδων (12.000) ευρώ, το ποσό

της μείωσης μειώνεται κατά είκοσι (20) ευρώ ανά χίλια (1.000) ευρώ του φορολογητέου εισοδήματος από μισθούς και συντάξεις μέχρι του ποσού της μείωσης του φόρου της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου (όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο παράδειγμα). Οι προβλέψεις του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζονται για φορολογούμενους με πέντε (5) εξαρτώμενα τέκνα και άνω. Συνεπώς σύμφωνα με τα παραπάνω η έκπτωση για άτομο χωρίς προστατευόμενο μέλος είναι 777 ευρώ για φορολογητέο εισόδημα ως 12.000 ευρώ. Άρα σύμφωνα με όλα τα παραπάνω ο υπολογισμός γίνεται ως εξής: Έκπτωση φόρου $777 - (28 \cdot 20) = 217$ ευρώ.

Σχετικά με την εισφορά αλληλεγγύης και όπως ορίζεται στο άρθρο 43^A του 4172/2013, ο υπολογισμός γίνεται ως εξής:

Εισόδημα	Εισφορά αλληλεγγύης
0-12.000 ευρώ (0%)	0 ευρώ
12.001-20.000 ευρώ (2,2%)	176 ευρώ
20.001 – 30.000 ευρώ (5%)	500 ευρώ
30.001-40.000 ευρώ (6,5%)	650 ευρώ
Σύνολο	1326 ευρώ

Να επισημανθεί βέβαια ότι η εκκαθάριση της φορολογικής χρήσης δεν θα βγάλει αυτό το ποσό, καθώς στην περίπτωση των μισθωτών και των συνταξιούχων γίνονται οι απαραίτητες κρατήσεις κατά τη διάρκεια του έτους και με την υποβολή της φορολογικής δήλωσης γίνεται ο έλεγχος για την ορθότητα των κρατήσεων και τυχόν επιπλέον φορολόγησης ή επιστροφής φόρου.

ii. Για την Κύπρο:

Μέχρι το 2016 ίσχυε η έκτακτη εισφορά στον ιδιωτικό τομέα. Πλέον όμως έχει καταργηθεί. Συνεπώς στην περίπτωση της Κύπρου ο συνολικός φόρος για εισόδημα 40.000 ευρώ υπολογίζεται ως εξής:

Εισόδημα	Φόρος
0-19.500 ευρώ	0 ευρώ (0%)
19.501-28.000 ευρώ	1.700 ευρώ (20%)
28.001-36.300 ευρώ	2.075 ευρώ (25%)
36.301-60.000 ευρώ	1.110 ευρώ (30%)
<u>Σύνολο</u>	<u>4.885 ευρώ</u>

Κεφάλαιο 4: Το φορολογικό πλαίσιο στα νομικά πρόσωπα στην Ελλάδα και στην Κύπρο

4.1 Εισαγωγικά

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθεται η νομοθεσία σχετικά με την φορολόγηση των νομικών προσώπων, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κυπριακή Δημοκρατία. Αναλύονται οι φορολογικοί συντελεστές των δύο χωρών, καθώς και η φορολογική έδρα των νομικών προσώπων. Επίσης, καταγράφονται οι εκπιπτόμενες ή μη δαπάνες και για τις δύο χώρες, καθώς είναι ιδιαίτερα σημαντικό μέρος για τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος.

Σκοπός του κεφαλαίου είναι να κάνουμε μια σύντομη βιβλιογραφική ανασκόπηση της ισχύουσας νομοθεσίας για την φορολογία εισοδήματος των νομικών προσώπων και να συγκρίνουμε τις δύο χώρες.

4.2 Φορολογικό σύστημα και τα βασικά χαρακτηριστικά του

Η φορολόγηση των εταιρειών στην εκάστοτε χώρα εξαρτάται από την υπαγωγή τους ή μη ως φορολογικοί κάτοικοι βάσει της έδρας τους. Η επιβολή του φόρου στην Κυπριακή Δημοκρατία γίνεται σε εταιρεία που είναι φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας, φορολογείται πάνω στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές τόσο εντός όσο και εκτός της Δημοκρατίας. Εταιρεία που δεν είναι φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας, φορολογείται μόνο πάνω στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές εντός της Δημοκρατίας (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας). Σύμφωνα με τον Περί Φορολογίας Εισοδήματος Νόμο, άρθρο 8 Απαλλαγές, όπως αυτός τροποποιήθηκε από την καταβολή εταιρικού φόρου, εξαιρείται:

- το εισόδημα εταιρείας που συστάθηκε αποκλειστικά και μόνο για την προαγωγή της τέχνης, της επιστήμης ή του αθλητισμού
- το εισόδημα θρησκευτικού, φιλανθρωπικού ή εκπαιδευτικού ιδρύματος δημόσιου χαρακτήρα (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)

Αντίστοιχα στην Ελλάδα για θεωρηθεί ένα νομικό πρόσωπο ή μία νομική οντότητα ότι είναι φορολογικός κάτοικος Ελλάδας για οποιοδήποτε φορολογικό έτος, εφόσον:

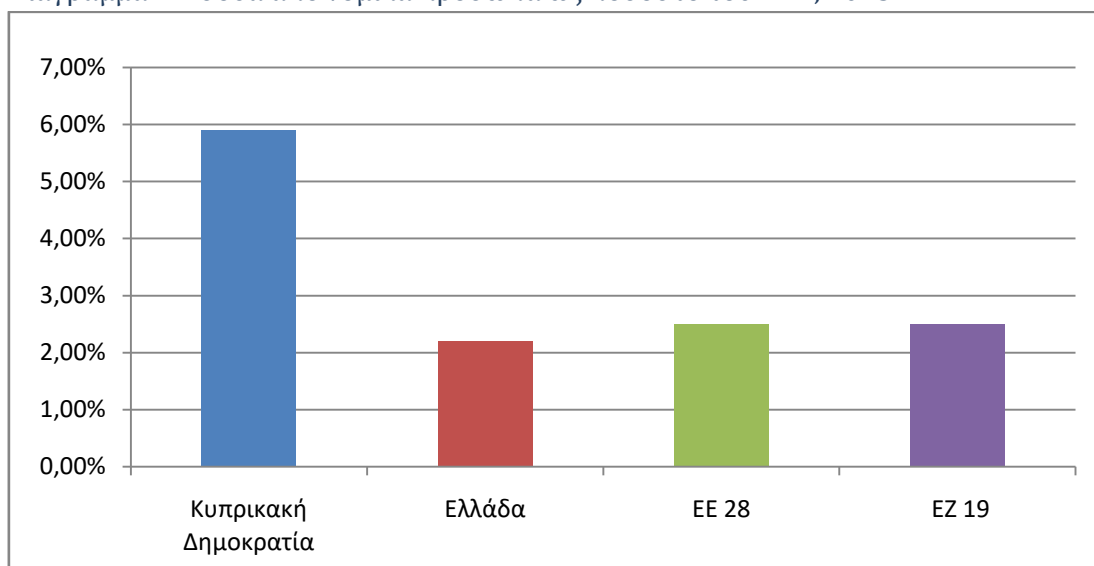
α) συστάθηκε ή ιδρύθηκε, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο,
β) έχει την καταστατική έδρα του στην Ελλάδα ή
γ) ο τόπος άσκησης πραγματικής διοίκησης είναι στην Ελλάδα οποιαδήποτε περίοδο στη διάρκεια του φορολογικού έτους. (Ν.4172/2013, 2013, σ. Άρθρο 4)

Στην Ελλάδα ως κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα θεωρείται το σύνολο των εσόδων από τις επιχειρηματικές συναλλαγές μετά την αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών, των αποσβέσεων και των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Στα έσοδα από τις επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται και τα έσοδα από την πώληση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης, καθώς και το προϊόν της εκκαθάρισής της, όπως αυτά προκύπτουν στη διάρκεια του φορολογικού έτους. Ειδικά, για τον προσδιορισμό του εισοδήματος από αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα στα έσοδα από επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται τα έσοδα από την παραγωγή γεωργικών, πτηνοτροφικών, κτηνοτροφικών, δασοκομικών, υλοτομικών και αλιευτικών προϊόντων (Ν.4172/2013, 2013).

Σύμφωνα με το άρθρο 21 του 4173/2013 το κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται για κάθε φορολογικό έτος με βάση το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης, ο οποίος συντάσσεται σύμφωνα με τα λογιστικά πρότυπα που προβλέπονται στην ελληνική νομοθεσία. Σε περίπτωση που η επιχείρηση εφαρμόζει Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, το κέρδος προσδιορίζεται αποκλειστικά, σύμφωνα με τον πίνακα φορολογικών αποτελεσμάτων χρήσης (Ν.4172/2013, 2013).

Τέλος, σημαντικό είναι να εξεταστεί το ποσοστό των εσόδων από φόρο εισοδήματος των νομικών προσώπων. Συγκεκριμένα, πιο κοντά στο μέσο όρο της ΕΖ των 19 βρίσκεται η Ελλάδα σε σχέση με τα έσοδα από φόρους στα εισοδήματα των νομικών προσώπων, όπως βλέπουμε στον παρακάτω πίνακα. Στην Ελλάδα το 2015 έφτασαν στο 2,2% του Α.Ε.Π., έναντι 2,5% στην Ευρωζώνη, ενώ την περίοδο 2000-2015 σημειώθηκαν μικρές διαφορές στα ποσοστά από την Ευρωζώνη. Τις περιόδους 2000-2005 και 2009-2010, τα ποσοστά για την Ελλάδα βρισκόταν πάνω από το μέσο όρο της Ευρωζώνης, ενώ αντίθετα την περίοδο 2011-2015 σημειώθηκαν χαμηλότερα ποσοστά, παρά την τάση για αύξηση που έδειξαν την περίοδο 2014-2015. (Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών)

Διάγραμμα 4: Έσοδα από νομικά πρόσωπα ως ποσοστό του ΑΕΠ, 2015

Πηγή: (Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών), (Eurostat, n.d.)

Οι χώρες με τα υψηλότερα έσοδα από φόρους στα κέρδη των νομικών προσώπων ως ποσοστό του Α.Ε.Π. ήταν το 2015 η Μάλτα, η Κύπρος και το Λουξεμβούργο, οι οποίες έχουν καθιερώσει ένα ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς για τις επιχειρήσεις, αυξάνοντας τον φορολογικό ανταγωνισμό, για τον οποίο θα γίνει αναφορά σε επόμενο κεφάλαιο. Χαμηλά έσοδα από φόρους στα κέρδη των νομικών προσώπων εμφάνισαν το 2015 η Λιθουανία και η Σλοβενία με 1,5%, όπως και η Λετονία 1,6%, ενώ η Ελλάδα (2,2%) βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο τόσο της ΕΖ19 όσο και της ΕΕ28 (2,5%). (Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών)

4.3 Εκπιπτόμενες και μη εκπιπτόμενες δαπάνες

Εκπιπτόμενες δαπάνες

Στην ελληνική φορολογία οι δαπάνες που αναγνωρίζονται υπολογίζονται σύμφωνα με το άρθρο 21 του ν.4172/2013 κατά τον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα, επιτρέπεται η έκπτωση όλων των δαπανών²⁵, οι οποίες:

α) πραγματοποιούνται προς το συμφέρον της επιχείρησης ή κατά τις συνήθεις εμπορικές συναλλαγές της, συμπεριλαμβανομένων και δράσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

β) αντιστοιχούν σε πραγματική συναλλαγή και η αξία της συναλλαγής δεν κρίνεται κατώτερη ή ανώτερη της αγοραίας, στη βάση των στοιχείων που διαθέτει η Φορολογική Διοίκηση,

γ) εγγράφονται στα τηρούμενα βιβλία απεικόνισης των συναλλαγών της περιόδου κατά την οποία πραγματοποιούνται και αποδεικνύονται με κατάλληλα δικαιολογητικά. Ειδικά οι δαπάνες για δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης εκπίπτουν υπό την προϋπόθεση η επιχείρηση να εμφανίζει λογιστικά κέρδη χρήσης κατά τον χρόνο πραγματοποίησής τους. Το προηγούμενο εδάφιο δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση που η δράση εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, πραγματοποιείται κατόπιν αιτήματος του Δημοσίου. (Ν.4172/2013, 2013)

Αντίστοιχα στην Κυπριακή Δημοκρατία οι ακόλουθες κατηγορίες δαπανών αφαιρούνται από το φορολογητέο εισόδημα:

- Όλες οι δαπάνες που πραγματοποιούνται εξ ολοκλήρου και αποκλειστικά για την παραγωγή εσόδων που υποστηρίζονται από τιμολόγια, αποδείξεις ή άλλα έγγραφα εκπίπτουν για τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένων:
- Τόκοι που προκύπτουν για την απόκτηση παγίων στοιχείων που χρησιμοποιούνται στην επιχείρηση.
- Οι τόκοι που προκύπτουν για την άμεση ή έμμεση απόκτηση του 100% του μετοχικού κεφαλαίου μιας θυγατρικής εταιρείας αφαιρείται από το φορολογητέο εισόδημα, υπό την προϋπόθεση ότι η 100% θυγατρική εταιρεία δεν κατέχει (άμεσα ή έμμεσα) οποιαδήποτε περιουσιακά στοιχεία που δεν χρησιμοποιούνται στην επιχείρηση. Εάν η θυγατρική κατέχει (άμεσα ή έμμεσα) περιουσιακά

²⁵Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 23 του Κ.Φ.Ε.

στοιχεία που δεν χρησιμοποιούνται στην επιχείρηση, η έκπτωση τόκων περιορίζεται στο ποσό που αφορά τα στοιχεία ενεργητικού που χρησιμοποιούνται στην επιχείρηση.

- Κάθε νέα κεφαλαιουχική επένδυση που εισάγεται σε εταιρεία υπό μορφή καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου ή υπέρ το άρτιο μπορεί να είναι επιλέξιμη για ετήσια Νοητή Έκπτωση Τόκου (NID). Η έκπτωση μπορεί να ανέλθει στο 80% του φορολογητέου κέρδους που προέρχεται από περιουσιακά στοιχεία που χρηματοδοτούνται από τα νέα ίδια κεφάλαια.
- Το 80% του καθαρού κέρδους που προέρχεται από το εισόδημα από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, το ενσωματωμένο εισόδημα και άλλα εισοδήματα που προέρχονται από επιλέξιμα άυλα περιουσιακά στοιχεία. Φορολογικές αποσβέσεις για κάθε δαπάνη κεφαλαιουχικής φύσης για την απόκτηση ή ανάπτυξη Άυλων Περιουσιακών Στοιχείων. Χορηγείται κατά την διάρκεια ζωής Άυλου Περιουσιακού Στοιχείου (μέγιστη περίοδος 20 ετών)
- Δαπάνες για την επιστημονική έρευνα, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας και ανάπτυξης που αναλαμβάνονται από μια καινοτόμο μικρή / μεσαία επιχείρηση
- Μέχρι το 20% των δαπανών για την υποδομή και τον τεχνολογικό εξοπλισμό εταιρειών που ασχολούνται στον οπτικοακουστικό τομέα (ενδέχεται να ισχύουν ορισμένοι όροι).
- Δαπάνες για τη συντήρηση διατηρητέων κτιρίων (ενδέχεται να ισχύουν ορισμένοι όροι).
- Δωρεές ύψους € 50.000 σε πολιτικά κόμματα (ενδέχεται να ισχύουν ορισμένες προϋποθέσεις).
- Επιχειρηματικές δαπάνες ψυχαγωγίας. Μέχρι 1% του ακαθάριστου εισοδήματος ή € 17.086 (όποιο είναι χαμηλότερο).
- Δωρεές σε εγκεκριμένες φιλανθρωπικούς οργανισμούς (με αποδείξεις)
- Οι εργοδοτικές εισφορές για την κοινωνική ασφάλιση, το εθνικό σύστημα υγείας και τα εγκεκριμένα ταμεία για τους μισθούς των εργαζομένων
- Οι εργοδοτικές εισφορές σε ταμεία υγείας προσωπικού (1% επί της αμοιβής των εργαζομένων) και σε ταμεία συντάξεων του προσωπικού (10% επί της αμοιβής των εργαζομένων)
- Κάθε δαπάνη για την ιατρική περίθαλψη των εργαζομένων (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας).

Μη εκπιπόμενες δαπάνες

Οι ακόλουθες δαπάνες δεν εκπίπτουν για την ελληνική νομοθεσία είναι:

α) τόκοι από δάνεια που λαμβάνει η επιχείρηση από τρίτους, εκτός από τα τραπεζικά δάνεια, μικροχρηματοδοτήσεις που λαμβάνουν οι δικαιούχοι της παρ. 1 του άρθρου 15 για τη χορήγηση μικροχρηματοδοτήσεων, διατραπεζικά δάνεια, καθώς και τα ομολογιακά δάνεια που εκδίδουν ανώνυμες εταιρείες και τα χρεωστικά ομόλογα που εκδίδουν πιστωτικοί συνεταιρισμοί που λειτουργούν ως πιστωτικά ιδρύματα κατά το μέτρο που υπερβαίνουν τους τόκους που θα προέκυπταν εάν το επιτόκιο ήταν ίσο με το επιτόκιο των δανείων αλληλόχρεων λογαριασμών προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, όπως αυτό αναφέρεται στο στατιστικό δελτίο οικονομικής συγκυρίας της Τράπεζας της Ελλάδος για την πλησιέστερη χρονική περίοδο πριν την ημερομηνία δανεισμού,

β) κάθε είδους δαπάνη που αφορά σε αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών αξίας άνω των πεντακοσίων (500) ευρώ, εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έγινε με τη χρήση τραπεζικού μέσου πληρωμής,

γ) οι μη καταβληθείσες ασφαλιστικές εισφορές,

δ) προβλέψεις εκτός των οριζόμενων στο άρθρο 26,

ε) πρόστιμα και ποινές, περιλαμβανομένων των προσαυξήσεων,

στ) Η παροχή αμοιβών σε χρήμα ή είδος που συνιστούν ποινικό αδίκημα,

ζ) ο φόρος εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένων του τέλους επιτηδεύματος και των έκτακτων εισφορών, που επιβάλλεται για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα, σύμφωνα με τον Κ.Φ.Ε., καθώς και ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ. Π. Α.) που αναλογεί σε μη εκπιπόμενες δαπάνες, εφόσον δεν είναι εκπεστέος ως Φ.Π.Α. εισροών,

η) το τεκμαρτό μίσθωμα της παραγράφου 2 του άρθρου 39 σε περίπτωση ιδιόχρησης κατά το μέτρο που υπερβαίνει το τρία τοις εκατό (3%) επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου,

θ) οι δαπάνες για την οργάνωση και διεξαγωγή ενημερωτικών ημερίδων και συναντήσεων που αφορούν στη σίτιση και διαμονή πελατών ή εργαζομένων της κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των τριακοσίων (300) ευρώ ανά συμμετέχοντα και κατά το μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη υπερβαίνει το μισό τοις εκατό (0,5%) επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης,

ι) οι δαπάνες για τη διεξαγωγή εορταστικών εκδηλώσεων, σίτισης και διαμονής φιλοξενούμενων προσώπων κατά το μέτρο που υπερβαίνουν το ποσό των τριακοσίων (300) ευρώ ανά συμμετέχοντα και κατά το μέτρο που η συνολική ετήσια δαπάνη

υπερβαίνει το μισό τοις εκατό (0,5%) επί του ετήσιου ακαθάριστου εισοδήματος της επιχείρησης,

ια) οι δαπάνες ψυχαγωγίας. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση που η επιχειρηματική δραστηριότητα του φορολογούμενου έχει ως κύριο αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ψυχαγωγίας και οι δαπάνες αυτές πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής,

ιβ) προσωπικές καταναλωτικές δαπάνες και

ιγ) το σύνολο των δαπανών που καταβάλλονται προς φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που είναι φορολογικός κάτοικος σε κράτος μη συνεργάσιμο ή που υπόκειται σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 65 του Κ.Φ.Ε., εκτός εάν ο φορολογούμενος αποδείξει ότι οι δαπάνες αυτές αφορούν πραγματικές και συνήθεις συναλλαγές και δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταφορά κερδών ή εισοδημάτων ή κεφαλαίων με σκοπό τη φοροαποφυγή ή τη φοροδιαφυγή. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν αποκλείει την έκπτωση των δαπανών που καταβάλλονται προς φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα που είναι φορολογικός κάτοικος σε κράτος - μέλος της Ε.Ε. ή του Ε.Ο.Χ., εφόσον υπάρχει η νομική βάση για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της Ελλάδας και αυτού του κράτους - μέλους.

ιδ) Οι δαπάνες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο εργασιακής σχέσης όπως αυτή ορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 4172/2013, εφόσον η τμηματική ή ολική εξόφληση δεν έχει πραγματοποιηθεί με τη χρήση ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής ή μέσω παρόχου υπηρεσιών πληρωμών.

ιε) Οι δαπάνες ενοικίων, εφόσον η εξόφλησή τους δεν έχει πραγματοποιηθεί με τη χρήση ηλεκτρονικού μέσου πληρωμής ή μέσω παρόχου υπηρεσιών πληρωμών.

Αντίστοιχα στην Κυπριακή Δημοκρατία οι μη εκπιπόμενες δαπάνες είναι οι ακόλουθες:

- Έξοδα που δεν πραγματοποιήθηκαν εξ ολοκλήρου και αποκλειστικά για την κτήση εισοδήματος
- Έξοδα που δεν υποστηρίζονται από κατάλληλα παραστατικά
- Έξοδα επιχειρηματικής ψυχαγωγίας Ποσά άνω του 1% του ακαθάριστου εισοδήματος ή € 17.086 (όποιο είναι χαμηλότερο)
- Έξοδα για αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσης

- Τόκοι που καταβάλλονται ή θεωρούνται πληρωτέοι σε σχέση με την απόκτηση μίσθωσης οχημάτων ιδιωτικής χρήσης, ανεξαρτήτως του εάν χρησιμοποιούνται στην επιχείρηση ή όχι, ή άλλου περιουσιακού στοιχείου που δεν χρησιμοποιείται στην επιχείρηση
- Το Υπερβαίνον Κόστος Δανεισμού (ΥΚΔ) που υπερβαίνει το 30% των φορολογητέων κερδών προ τόκων, φόρων, αφαιρέσεων και προσθέσεων (EBITDA) για πάγια και άυλα περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην επιχείρηση
- Μισθοί και ημερομίσθια που αφορούν υπηρεσίες που προσφέρονται εντός του φορολογικού έτους κατά το οποίο δεν καταβλήθηκαν οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και άλλες εισφορές κατά το έτος κατά το οποίο οφείλονταν. Σε περίπτωση που οι παραπάνω εισφορές (συμπεριλαμβανομένων τυχόν επιβαρύνσεων και τόκων) καταβληθούν εντός δύο ετών από την ημερομηνία λήξης, οι μισθοί και τα ημερομίσθια θα είναι εκπίπτουν στο φορολογικό έτος κατά το οποίο καταβάλλονται.

4.4 Φορολογικός συντελεστής

Τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα φορολογούνται με την κλίμακα της παραγράφου 1 άρθρο 6 του ν.4646/2019 με ισχύ από 01/01/2020, αφού προστεθούν σε τυχόν εισοδήματα από μισθούς και συντάξεις. Για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν εφαρμόζονται οι μειώσεις του άρθρου 16 του 4172/2013. Συνεπώς, όπως είδαμε και στο τρίτο κεφάλαιο, φορολογούνται όπως οι μισθοί και οι συντάξεις, όπως απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 16: Ο φορολογικός συντελεστής στην Ελλάδα για μισθωτούς, συνταξιούχους και επιχειρηματική δραστηριότητα

Εισόδημα (Μισθοί, Συντάξεις, Επιχειρηματική δραστηριότητα) σε ευρώ	Φορολογικός συντελεστής (%)
0-10.000	9%
10.001-20.000	22%
20.001-30.000	28%
30.001-40.000	36%
40.001-	44%

Στην περίπτωση που αποκτάται εισόδημα από ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα, η οποία υπάγεται στην ασφάλιση του Ο.Γ.Α. (αγροτικές δραστηριότητες), μαζί με εισόδημα από αγροτική δραστηριότητα, υπολογίζεται η μείωση του φόρου που προβλέπεται στο άρθρο 16 αλλά μόνον στο εισόδημα που αποκτάται από την αγροτική δραστηριότητα. Εφόσον, μαζί με τα εισοδήματα του προηγούμενου εδαφίου αποκτάται και εισόδημα από μισθωτή εργασία ή συντάξεις, η μείωση του φόρου θα είναι αυτή που αναλογεί στο μέρος του εισοδήματος που προέρχεται από μισθωτή εργασία και συντάξεις, καθώς και αγροτική δραστηριότητα.

Οι νέοι επιχειρηματίες δηλ. τα φυσικά πρόσωπα με πρώτη δήλωση έναρξης επιτηδεύματος από 1ης Ιανουαρίου 2013 και για τα τρία (3) πρώτα έτη άσκησης της δραστηριότητάς τους ο φορολογικός συντελεστής του πρώτου κλιμακίου (0-10.000,00 ευρώ) μειώνεται κατά πενήντα τοις εκατό (50%), εφόσον το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημά τους από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ. (Ν.4172/2013, 2013)

Σχετικά με την νομικές οντότητες, η φορολόγηση είναι διαφορετική. Αρχικά πρέπει να ορίσουμε ποια είναι τα νομικά πρόσωπα. Συγκεκριμένα νομικά πρόσωπα είναι:

- Ομόρρυθμες, Ετερόρρυθμες εταιρείες
- Ε.Π.Ε – Ι.Κ.Ε – Α.Ε
- Συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών
- Κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς

- Κοινοπραξίες προσωπικών εταιρειών και Λοιπές κοινοπραξίες (στις οποίες δεν συμμετέχουν μόνο προσωπικές εταιρείες)
- Λοιπές νομικές οντότητες που δεν συμπεριλαμβάνονται ανωτέρω
- Μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα, σωματεία και ιδρύματα

Πλέον φορολογικός συντελεστής για τα εισοδήματα του 2019 και μετά είναι ενιαίος 24% και μειώθηκε σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά που ήταν 28%. Εκτός από τον φόρο που αναλογεί για την φετινή χρονιά, οι επιχειρήσεις είναι υπόχρεες καταβολής προκαταβολής φόρου 100% για την επόμενη χρονιά. Παραδείγματος χάρη, έστω μια Ο.Ε. έχει φορολογητέα κέρδη 10.000€ έχει υποχρέωση καταβολής 2.400€ φόρου και 2.400€ προκαταβολής. Έστω όμως ότι πλήρωσε και την προηγούμενη χρονιά προκαταβολή φόρου 2.000€, τότε αφαιρείται από την φετινή υποχρέωση άρα συνολικά θα πληρώσει 2.800€ (4.800-2.000=2,800).

Εξαιρέσεις της προκαταβολής φόρου είναι:

- Όταν κάποιος αποκτάει για πρώτη φορά εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα, το ποσό της προκαταβολής φόρου περιορίζεται στο μισό (50%).
- Προκαταβολή φόρου δεν υπολογίζεται όταν το ποσό που πρέπει να βεβαιωθεί δεν υπερβαίνει τα τριάντα (30) ευρώ.
- Σε περίπτωση που μειωθεί το εισόδημά άνω του είκοσι πέντε τοις εκατό (25%), μπορεί να ζητηθεί με αίτησή σας τη μείωση της προκαταβολής φόρου²⁶. (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων).

Τα κέρδη των ομόρρυθμων και ετερόρρυθμων εταιριών, των κοινωνιών αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, των αστικών κερδοσκοπικών ή μη εταιριών, των συμμετοχικών ή αφανών εταιριών καθώς και των κοινοπραξιών φορολογούνται ως εξής:

Σε περίπτωση που τα παραπάνω νομικά πρόσωπα τηρούν απλογραφικά βιβλία τα συνολικά κέρδη φορολογούνται στην πηγή με συντελεστή 24%²⁷ και με την επιβολή του εν λόγω φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των προσώπων που

²⁶ Λεπτομέρειες για τη μείωση του προκαταβλητέου φόρου αναφέρονται στο άρθρο 70 του Κ.Φ.Ε.

²⁷ Άρθρο 22, νόμος 4646/2019

συμμετέχουν σε αυτά (Ο.Ε., Ε.Ε. κλπ.) για τα συγκεκριμένα κέρδη. (Νεγκάκης , 2016, σσ. 120-121)

Σε περίπτωση που τηρούν διπλογραφικά βιβλία τα συνολικά κέρδη φορολογούνται πάλι με 24% πλέον, όμως για τους εταίρους των εν λόγω νομικών προσώπων, όταν λαμβάνουν μέρος από τα διανεμόμενα κέρδη διενεργείται παρακράτηση φόρου πλέον 5%.²⁸

Ένα σημαντικό ζήτημα που είναι συναφές με τους φορολογικούς συντελεστές και επηρεάζει την πραγματική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων, είναι η μεταχείριση των ζημιών μιας επιχείρησης και η δυνατότητα συμψηφισμού τους με μελλοντικά κέρδη προκειμένου να μειωθεί η φορολογική επιβάρυνση. Στην Ελλάδα η δυνατότητα αυτή είναι πενταετής, ενώ σε πολλές χώρες της Ε.Ε. το δικαίωμα συμψηφισμού των ζημιών είναι τουλάχιστον 10 έτη.

Σχετικά με την φορολογία εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας, η επιβολή του φόρου γίνεται σε εταιρεία που είναι φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας και φορολογείται πάνω στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές τόσο εντός όσο και εκτός της Δημοκρατίας. Σε περίπτωση που είναι εταιρεία που δεν είναι φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας, φορολογείται μόνο πάνω στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές εντός της Δημοκρατίας. Για να θεωρηθεί μια εταιρεία φορολογικός κάτοικος της Δημοκρατίας πρέπει ο έλεγχος και η διεύθυνση να ασκείται στη Δημοκρατία.

Παρακάτω θα δούμε ένα πίνακα που αναλύει τον φορολογικό συντελεστή για τις νομικές οντότητες σε χρονολογική σειρά:

Πίνακας 17: Ο φορολογικός συντελεστής στην Κυπριακή Δημοκρατία για τις νομικές οντότητες (1991-2020)

Εισόδημα(σε € και £)	1991-1995	1996-2002	2003-2004	2005-2007	2008-2012	2013-2020
0-40.000	20%	20%	10%	10%	10%	12,5%
40.000-100.000	20%	25%	10%	10%	10%	12,5%
100.001-1.000.000	25%	25%	10%	10%	10%	12,5%
1.000.001 και άνω	25%	25%	15%	10%	10%	12,5%

²⁸ Η παράγραφος 1 του άρθρου 4 του ν. 4172/2013 αντικαθίσταται ως εξής:«Τα μερίσματα φορολογούνται με συντελεστή πέντε τοις εκατό (5%)» ενώ ο συντελεστής ήταν 10%.(Άρθρο 24, ν.4646/2019)

Πηγή: (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)²⁹

Σημαντικό για την περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι η επιβολή έκτακτης αμυντικής εισφοράς. Από το 2011 μέχρι και σήμερα, για τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα για τα νομικά πρόσωπα μόνο, η εισφορά είναι 3%. (Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)

Συνεπώς όπως παρατηρείται από τον παραπάνω πίνακα ο συντελεστής φορολογίας της Ελλάδας είναι αυξημένος σε σύγκριση με την Κυπριακή Δημοκρατία. Στο παράρτημα αναλύονται οι απαλλαγές φόρου για την περίπτωση της Κύπρου.(Πίνακας 5).

4.5 Επιβολή τέλους επιτηδεύματος

Σύμφωνα με το νόμο 3986/2011, άρθρο 31, οι ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα έχουν υποχρέωση καταβολής τέλους επιτηδεύματος. Πιο συγκεκριμένα, οι επιτηδευματίες και οι ασκούντες ελεύθερο επάγγελμα, εφόσον τηρούν βιβλία Β΄ ή Γ΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ., υποχρεούνται σε καταβολή ετήσιου τέλους επιτηδεύματος, το οποίο ορίζεται ως εξής:

α) Για νομικά πρόσωπα που ασκούν εμπορική επιχείρηση και έχουν την έδρα τους σε τουριστικούς τόπους και σε πόλεις ή χωριά με πληθυσμό έως διακόσιες χιλιάδες (200.000) κατοίκους, σε οκτακόσια (800) ευρώ ετησίως.

β) Για νομικά πρόσωπα που ασκούν εμπορική επιχείρηση και έχουν την έδρα τους σε πόλεις με πληθυσμό πάνω από διακόσιες χιλιάδες (200.000) κατοίκους, σε χίλια (1.000) ευρώ ετησίως.

γ) Για ατομικές εμπορικές επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες, σε εξακόσια πενήντα (650) ευρώ ετησίως.

δ) Για κάθε υποκατάστημα σε εξακόσια (600) ευρώ ετησίως.

ε) Για τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και τους Συνεταιρισμούς Εργαζομένων, σε πεντακόσια (500) ευρώ ετησίως

²⁹Το 2008 είναι το έτος εισαγωγής της Κυπριακής Δημοκρατίας στη νομισματική ένωση του ευρώ.

Ως υποκατάστημα, για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου, νοείται κάθε επαγγελματική εγκατάσταση του επιτηδευματία στην ημεδαπή, εκτός της έδρας της επιχείρησης, στην οποία ενεργείται παραγωγική ή συναλλακτική δραστηριότητα. Δεν λογίζονται ως υποκαταστήματα, για την επιβολή του τέλους επιτηδεύματος, οι προσωρινοί εκθεσιακοί χώροι και οι πρόσκαιρες επαγγελματικές εγκαταστάσεις, που λειτουργούν για χρονικό διάστημα μέχρι τριάντα (30) ημέρες, οι επαγγελματικές εγκαταστάσεις που στεγάζονται σε διαφορετικούς ορόφους, συνεχόμενους ή μη, του ίδιου κτιριακού συγκροτήματος, οι εγκαταστάσεις τουριστικών καταλυμάτων εντός παραδοσιακών κτισμάτων, σύμφωνα με το π.δ. 33/1979 (Α' 10), που λειτουργούν σε ξεχωριστά κτίρια, αλλά με ενιαία άδεια λειτουργίας, η οποία εντάσσεται ως ενιαία εγκατάσταση στην ίδια τουριστική μονάδα, καθώς και οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 3874/2010 (Α'151), όπως ισχύει. (Ν.3986/2011, 2011)

Μειώσεις φόρου για τα φυσικά πρόσωπα, των οποίων το εισόδημα προέρχεται από ατομική επιχείρηση παροχής υπηρεσιών ή ελευθέριο επάγγελμα (νυν ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα) και έχουν έγγραφη σύμβαση με μέχρι τρία (3) φυσικά ή/ και νομικά πρόσωπα ή το εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) των ακαθάριστων εσόδων τους προέρχεται από ένα (1) φυσικό ή/ και νομικό πρόσωπο, τα ποσά του τέλους επιτηδεύματος εξακολουθούν να ισχύουν όπως επιβλήθηκαν κατά το οικονομικό έτος 2012, δηλαδή τετρακόσια (400) ευρώ ή πεντακόσια (500) ευρώ, ανάλογα τον πληθυσμό και τριακόσια (300) ευρώ για κάθε υποκατάστημα.

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 31 του ν. 3986/2011, από το οικονομικό έτος 2013 και εφεξής, εξαιρούνται από την επιβολή του τέλους επιτηδεύματος τα πρόσωπα που ασκούν ατομική εμπορική επιχείρηση ή ελευθέριο επάγγελμα (νυν ασκούντες επιχειρηματική δραστηριότητα) και παρουσιάζουν αναπηρία ίση ή μεγαλύτερη του ογδόντα τοις εκατό (80%). Ακόμη, με βάση τις σχετικές διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 31 του ν. 3986/2011, από την καταβολή του τέλους επιτηδεύματος εξαιρούνται οι εμπορικές επιχειρήσεις που ασκούν τη δραστηριότητά τους σε χωριά με πληθυσμό έως πεντακόσιους (500) κατοίκους και σε νησιά κάτω από τρεις χιλιάδες εκατό (3.100) κατοίκους, εκτός αν πρόκειται για τουριστικούς τόπους, όπου δεν εφαρμόζεται η εν λόγω εξαίρεση. Επίσης, εξαιρούνται ατομικές εμπορικές επιχειρήσεις και η ατομική άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος, εφόσον δεν έχουν παρέλθει πέντε (5) έτη από την πρώτη έναρξη εργασιών, καθώς και οι περιπτώσεις ατομικών επιχειρήσεων, εφόσον για

τον επιτηδευματία υπολείπονται τρία (3) έτη από το έτος της συνταξιοδότησής του. Ως έτος συνταξιοδότησης νοείται το 65ο έτος της ηλικίας. (Ν.3986/2011, 2011)

Αντίστοιχο τέλος στην Κυπριακή Δημοκρατία δεν επιβάλλεται, οπότε δεν εξετάζεται κάτι ανάλογο. Όμως ισχύει το ετήσιο τέλος εταιρείας για όλες τις εγγεγραμμένες εταιρείες στο Κυπριακό Μητρώο Εταιρειών. Οι εν λόγω εταιρείες υποχρεούνται στην καταβολή ετήσιου τέλους ύψους €350. Το ετήσιο τέλος καταβάλλεται στον Έφορο Εταιρειών μέχρι τις 30 Ιουνίου κάθε έτους από το έτος εγγραφής μιας νέας εταιρείας. Σε περίπτωση μη καταβολής του τέλους μέχρι τις 30 Ιουνίου, εάν η καταβολή γίνει μέσα σε δύο μήνες από τη λήξη της προθεσμίας επιβάλλεται 10% επιβάρυνση και αν η πληρωμή γίνει μέσα σε πέντε μήνες η επιβάρυνση αυξάνεται στο 30%. Μη πληρωμή του ετήσιου τέλους δύναται να οδηγήσει σε αφαίρεση της εταιρείας από το μητρώο εγγραφής. Η επαναφορά στο μητρώο εγγραφής θα μπορεί να γίνει εντός δύο ετών με την καταβολή εφάπαξ προστίμου €500 (επιπρόσθετα του οφειλόμενου τέλους), ενώ μετά την περίοδο δύο ετών το πρόστιμο αυξάνεται στα €750. (Deloitte, 2020)

Πέρα από το τέλος επιτηδεύματος για την Ελλάδα, αντίστοιχος φόρος είναι τα τέλη προς τα αντίστοιχα επιμελητήρια. Στο πίνακα 4 στο παράρτημα , αναφέρονται τα τέλη για τις επιχειρήσεις.

Κεφάλαιο 5: Δείκτες σύγκρισης της φορολογίας μεταξύ Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας

5.1 Εισαγωγικά

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξεταστούν δείκτες αξιολόγησης των συστημάτων της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας, τόσο συγκριτικά μεταξύ των δύο αυτών χωρών αλλά και τα αντίστοιχα επίπεδα δεικτών για τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

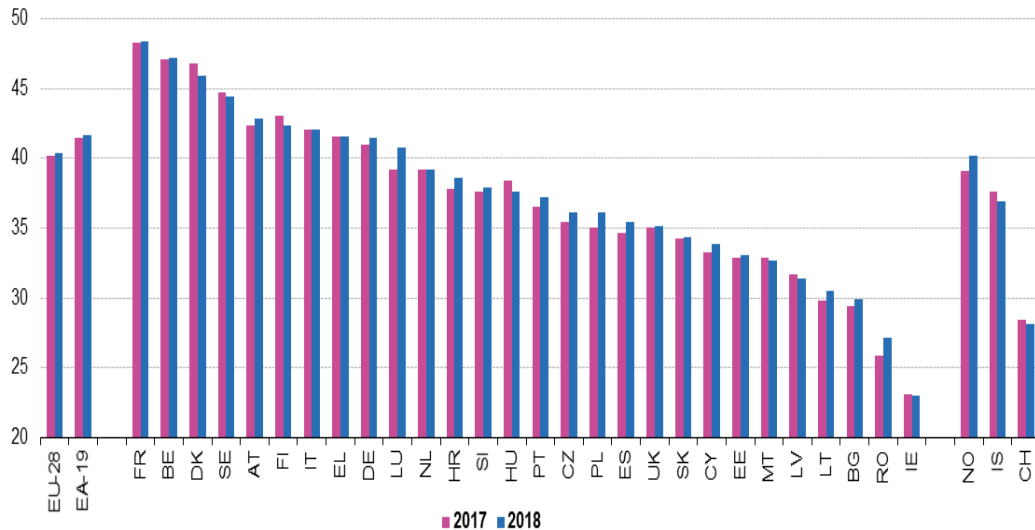
Όπως είδαμε στα παραπάνω κεφάλαια, οι συντελεστές φορολογίας στα φυσικά και νομικά πρόσωπα στην περίπτωση της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι αρκετά χαμηλότεροι σε σύγκριση με την Ελλάδα, γεγονός που όπως θα εξεταστεί παρακάτω στο κεφάλαιο αυτό δημιουργεί μη ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, αλλά και την επιβάρυνση των Ελλήνων φορολογούμενων με ιδιαίτερα αυξημένους φορολογικούς συντελεστές, που όπως είδαμε και στο κεφάλαιο 2 θεωρούνται μη ανταποδοτικοί από τους φορολογούμενους, οι οποίοι συχνά οδηγούνται στην φοροδιαφυγή και τη δυσαρέσκεια καθώς θεωρούν ότι πληρώνουν ιδιαίτερα υψηλούς φόρους που δεν ανταποκρίνονται στις κρατικές παροχές.

5.2 Η φορολόγηση στην Ελλάδα και στην Κύπρο σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε.

Η φορολογία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θέματα της δημόσιας διοίκησης, καθώς αποτελεί μια από τις βασικότερες πηγές εσόδων για τα κράτη. Η φορολογία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι τόσο των ιδιωτών όσο και των νομικών προσώπων. Τα κρατικά έσοδα που προέρχονται από την φορολογία σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ιδιαίτερα μεγάλα. Συγκεκριμένα, το έτος 2015 τα έσοδα φορολογίας, καθώς και οι ασφαλιστικές εισφορές στα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν το 40% του ΑΕΠ και το 89% των συνολικών κρατικών εσόδων. Στην Ευρώπη το έτος 2015 ο λόγος από τα φορολογικά έσοδα προς το ΑΕΠ ήταν υψηλότερος στη Γαλλία (47,9% του ΑΕΠ), στη Δανία (47,6%) ενώ στο Βέλγιο (47,5%). Ο χαμηλότερος λόγος ήταν στην Ιρλανδία (24,4%), στη Ρουμανία (28,0%), στη Βουλγαρία (29,0%), στη Λιθουανία (29,4%), στη Λετονία (29,5%) και στην Ελβετία (28,1%). Στην Ελλάδα το αντίστοιχο ποσοστό ήταν στο 39,6%, όπως βλέπουμε και στο ακόλουθο διάγραμμα. (Eurostat)

Διάγραμμα 5: Έσοδα φορολογίας και ασφαλιστικών εισφορών ως ποσοστό του ΑΕΠ για 28 κράτη-μέλη της Ευρώπης

Total tax revenue by Member States and EFTA countries, 2017 and 2018, % of GDP

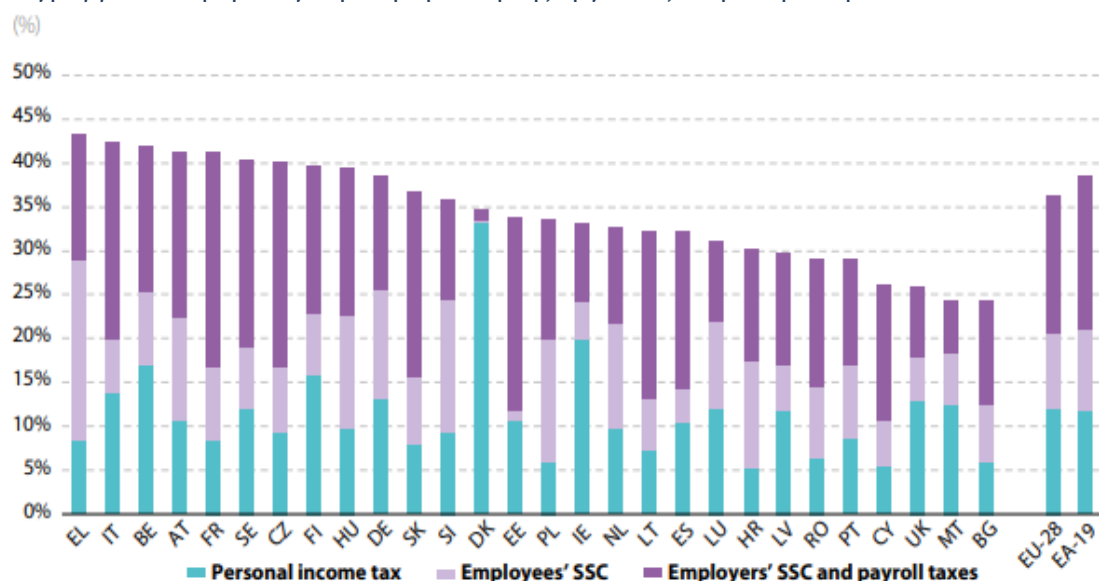
Source: Eurostat (online data code: gov_10a_taxag)

Πηγή: Eurostat

Πέρα της φορολογίας εισοδήματος, μεγάλο μέρος των φόρων προέρχονται από την φορολογία της εργασίας. Στο παρακάτω διάγραμμα μπορούμε να δούμε ότι το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης για την εργασία ποικίλλει σημαντικά μεταξύ κρατών μελών. Τα υψηλότερα ITR στην εργασία βρίσκονται στην Ελλάδα (43,3% το 2017), στην Ιταλία (42,4%) και το Βέλγιο (42%) και το χαμηλότερο στη Βουλγαρία και τη Μάλτα (24,3% και στις δύο περιπτώσεις),στο Ηνωμένο Βασίλειο (25,9%) και στην Κύπρο. Από την Ε.Ε.-28, η πλειοψηφία που καταγράφηκε αυξήθηκε στο ITR για την εργασία μεταξύ 2016 και 2017,με τη μεγαλύτερη αύξηση στην Ελλάδα (από 41,1% το 2016 σε 43,3% το 2017) και η απότομη μείωση το Ουγγαρία (από 40,9% έως 39,5%). Οι ιδιαίτερα αυξημένες ασφαλιστικές εισφορές, συχνά οδηγούν στην αδήλωτη εργασία, γεγονός που είναι αρκετά συχνό για την περίπτωση της Ελλάδας. Συνεπώς λόγω της αδήλωτης εργασίας αναπόφευκτα υπάρχει φοροδιαφυγή, καθώς οι εργαζόμενοι δεν φορολογούνται για τα εισοδήματά τους.

Διάγραμμα 6: Η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας στην Ευρώπη

Πηγή: DG Taxation and Customs Union based on Eurostat data.

Σημαντικό είναι να εξετάσουμε και τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ, το οποίο διαφέρει σημαντικά μεταξύ των χωρών.³⁰ Οι κύριες αιτίες της διαφοροποίησης αυτής είναι οι μεταβολές στην οικονομική δραστηριότητα³¹, αλλά και οι αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία³². Στον παρακάτω πίνακα παρατηρούμε τα ποσοστά του ΑΕΠ που προέρχονται από την φορολόγηση, όπως αναφέρθηκε παραπάνω:

Πίνακας 18: Η φορολόγηση ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα, Κύπρος, EU-19 και EU-28

Περιοχή	2016	2017
EU-19	41,2%	41,4%
EU-28	39,9%	40,2%
Ελλάδα	41,9%	41,8%
Κύπρος	32,9%	34%

Πηγή: EUROSTAT

³⁰ Η Ελλάδα παρουσιάζει μια συνεχή αύξηση των φορολογικών εσόδων ως προς το ΑΕΠ από το 2009 και μετά με μία μικρή μείωση από το 2017 στο 2018. Μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ, η Ελλάδα κατέλαβε την 11η θέση από τις 36 χώρες του ΟΟΣΑ όσον αφορά τον λόγο φορολογικών εσόδων προς ΑΕΠ το 2018. Το 2018, η Ελλάδα είχε λόγο φόρου προς ΑΕΠ 38,7% σε σύγκριση με τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ 34,3%. Το 2017, η Ελλάδα κατέλαβε την 8η θέση από τις 36 χώρες του ΟΟΣΑ όσον αφορά τον λόγο φόρου προς ΑΕΠ.

³¹ Επίπεδα απασχόλησης, πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών κτλ

³² Φορολογικοί συντελεστές, φορολογητέα βάση, όριο αφορολόγητου, εξαιρέσεις, κ.α.

Σημαντικό πρόβλημα της Ελλάδας σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης αποτελεί η παραοικονομία. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα υψηλότερα ποσοστά φοροαποφυγής. Σύμφωνα με την έρευνα της διαNEOσις³³ η φοροδιαφυγή στερεί σημαντικά έσοδα από τα κρατικά έσοδα και μειώνει τη δυνατότητα για την πραγματοποίηση κρατικών δαπανών και επενδύσεων από φορολογικές πηγές της χώρας και αναπόφευκτα παρατηρούνται αυξανόμενες ανάγκες εξωτερικού δανεισμού. Για να μπορέσουν τα καλυφθούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα που προκαλεί η παραοικονομία, οι φορολογικές αρχές ωθούνται στο να αυξήσουν τα ποσοστά φορολόγησης, κάτι όμως που οδηγεί στην πληρωμή των φόρων από συγκεκριμένες φορολογικές ομάδες (όπως συνταξιούχοι και μισθωτοί) που δεν μπορούν να αποκρύψουν τα εισοδήματά τους. (διαNEOσις, 2016)

Με βάση την παραπάνω έρευνα, το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ελλάδα έχει εκτιμηθεί περίπου σε 20%-30% του ΑΕΠ και είναι από τα μεγαλύτερα σε επίπεδο ανεπτυγμένων οικονομιών. Κατά τα έτη 1999-2000, υπολογίζεται βάσει της έρευνας ότι η παραοικονομία στην Ελλάδα άγγιζε το 27% του ΑΕΠ³⁴. Σύμφωνα με νέα στοιχεία πρόσφατων μελετών, το μέγεθος της φοροδιαφυγής της Ελλάδας το 2015 υπολογίζεται περίπου στο 22,4% του ΑΕΠ. Το επίπεδο ανάπτυξης μιας οικονομίας, όπως αυτό φαίνεται από το ΑΕΠ της, καταδεικνύει ότι έχει θετική σχέση με την ένταση του φαινομένου της παραοικονομίας, με τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης να παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά παραοικονομίας σε σχέση με το ΑΕΠ τους. Η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ των χωρών της Δυτικής και της Ανατολικής Ευρώπης³⁵. (διαNEOσις, 2016)

Αντίστοιχο πρόβλημα φοροαποφυγής αντιμετωπίζει και η Κυπριακή Δημοκρατία. Σύμφωνα με έρευνα³⁶ που πραγματοποιήθηκε για την φοροδιαφυγή σε 157 χώρες για τα έτη 1999 έως 2013, στη κατάταξη 117 χωρών ανάλογα με το μέγεθος της παραοικονομίας συμπεριλαμβανομένων και της αυτό-απασχόλησης ως αιτιώδη μεταβλητή, η Κυπριακή δημοκρατία συγκέντρωσε 32,04 μονάδες, ενώ αντίστοιχα η Ελλάδα 32,20³⁷. Πρώτες στην κατάταξη ήταν η Ελβετία με συντελεστή 9,03, δεύτερη οι ΗΠΑ με συντελεστή 9,35 και Τρίτη η Αυστρία με συντελεστή 9,84. Αντίστοιχα στις

³³Με τίτλο: «Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της».

³⁴Σε σύγκριση με το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ που έφτανε το 20,2%.

³⁵Η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Κροατία, η Εσθονία, η Λιθουανία εμφανίζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά.

³⁶Οργανισμός: IZA, έρευνα με τίτλο: Size and Development of the Shadow Economies of 157 Countries Worldwide: Updated and New Measures from 1999 to 2013

³⁷Θέση 62^η για την Κύπρο και 63^η για την Ελλάδα ανάμεσα σε 117 χώρες.

τρεις τελευταίες θέσεις βρίσκονταν η Βολιβία με 69,94, η Ονδούρα με 68,74 και η Γουατεμάλα με 67,4.³⁸ (Hassan & Schneider, 2016, σσ. 20-23)

5.3 Δείκτης πραγματικού φορολογικού συντελεστή για φυσικά και νομικά πρόσωπα (Δείκτης ETR)

Το σημαντικότερο για να κατανοήσουμε τα παραπάνω ποσοστά (Κεφ.3&4) πως επιδρούν στους ίδιους του φορολογούμενους είναι να εξετάσουμε το δείκτη του πραγματικού φορολογικού συντελεστή (effective tax rate – ETR). Ο εν λόγω δείκτης εξετάζει το σύνολο των φορολογούμενων, δηλ. φυσικά και νομικά πρόσωπα. Ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής είναι το ποσοστό του εισοδήματός που ένα άτομο ή μια εταιρεία πληρώνει σε φόρους. Ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής για τα φυσικά πρόσωπα είναι ο μέσος συντελεστής με τον οποίο φορολογούνται τα κέρδη τους, όπως οι μισθοί, και τα μη δεδουλευμένα έσοδα, όπως τα μερίσματα μετοχών. Ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής για τα νομικά πρόσωπα είναι ο μέσος συντελεστής με τον οποίο φορολογούνται τα κέρδη προ φόρων, ενώ ο νόμιμος φορολογικός συντελεστής είναι το νόμιμο ποσοστό που καθορίζεται από το νόμο.

Ο συγκεκριμένος δείκτης αναφέρεται συνήθως μόνο σε κρατικούς φόρους εισοδήματος και δεν λαμβάνει υπόψη του δημοτικούς φόρους, φόρους πωλήσεων, φόρους ιδιοκτησίας ή άλλους τύπους φόρων που μπορεί να πληρώσει ένα άτομο.

Ο υπολογισμός του δείκτη πραγματικού φορολογικού συντελεστή γίνεται σύμφωνα τους ακόλουθους τύπους:

- i. **Για φυσικά πρόσωπα: $ETR = \frac{\text{Συνολικός πληρωτέος φόρος}}{\text{Συνολικό φορολογητέο εισόδημα}}$**
- ii. **Για τα νομικά πρόσωπα: $ETR = \frac{\text{Συνολικός πληρωτέος φόρος}}{\text{Κέρδη προ φόρων}}$**

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για την κατανόηση του παραπάνω συντελεστή είναι το εξής: έστω ένα διαβαθμισμένο φορολογικό σύστημα όπου το εισόδημα κάτω των 100.000€ φορολογείται στο 10%, το εισόδημα μεταξύ 100.000 και 300.000€ φορολογείται στο 15% και το εισόδημα άνω των 300.000€ φορολογείται στο 25%.

³⁸Ο μέσος όρος όλων των χωρών είναι 32,75.

Τώρα, δύο άτομα που και οι δύο έφτασαν στο ανώτερο φορολογικό όριο του 25% και το ένα είχε φορολογητέο εισόδημα 500.000€, ενώ το άλλο είχε φορολογητέο εισόδημα 360.000€.

Και τα δύο άτομα θα πληρώνουν 10% στα πρώτα \$ 100.000 εισοδήματά τους ή 10.000€ και οι δύο θα πληρώνουν 15% τοις εκατό στο εισόδημά τους μεταξύ 100.000€ και 300.000€ ή 30.000€ (15% των 200.000€)

Τέλος, και οι δύο θα πληρώνουν επίσης 25% στα κέρδη τους πάνω από το όριο των 300.000€. Για το άτομο με 360.000€ σε φορολογητέο εισόδημα, αυτό θα έφτανε τα 15.000€ (25% των 60.000€). Αλλά για το άτομο με 500.000€ σε φορολογητέο εισόδημα, ο φόρος θα είναι 50.000€ (25% των 200.000€). Οι συνολικές φορολογικές υποχρεώσεις τους θα ήταν 55.000€ και 90.000€, αντίστοιχα.

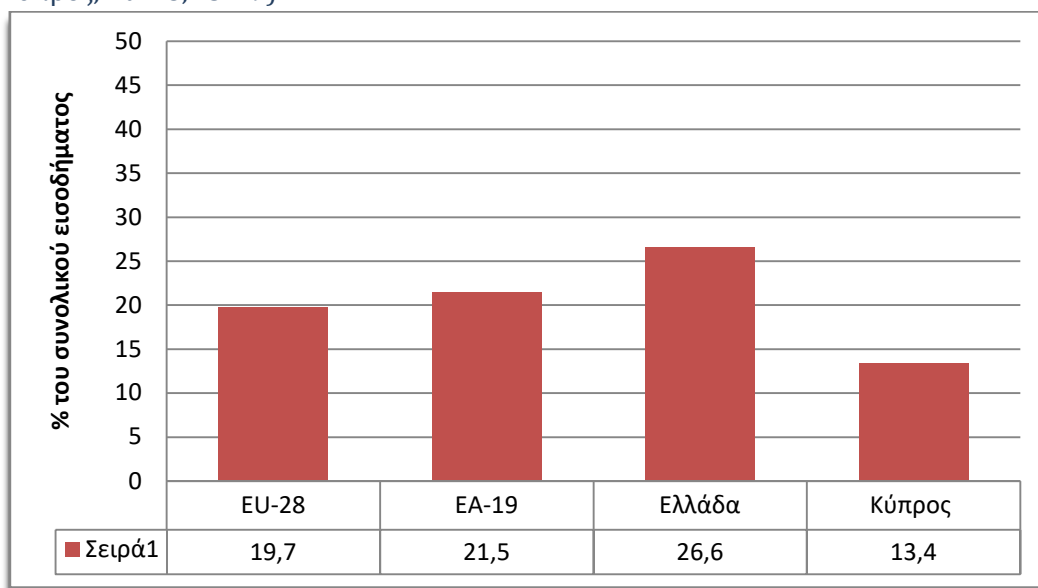
Ενώ και τα δύο άτομα θα μπορούσαν να πουν ότι βρίσκονται στην κατηγορία 25%, το άτομο με το υψηλότερο εισόδημα έχει πραγματικό φορολογικό συντελεστή 18%³⁹, ενώ ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής του άλλου είναι 15,3%⁴⁰.

Σύμφωνα με τα παραπάνω είναι αρκετά χρήσιμο να εξετάσουμε τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή. Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται το ETR της Ελλάδας και της Κύπρου για το 2019 σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη και την Ευρωζώνη. Η Ελλάδα βρίσκεται ανάμεσα στις τρεις χώρες με τον υψηλότερο δείκτη πραγματικού φορολογικού συντελεστή, ενώ η Κύπρος αντίστοιχα στις χαμηλότερες.

³⁹90.000€ σε φόρο διαιρούμενο με 500.000€ σε εισόδημα.

⁴⁰55.000€ διαιρούμενο με 360.000€.

Διάγραμμα 7: Δείκτης ποσοστού του πραγματικού φορολογικού συντελεστή (Ελλάδα, Κύπρος, Eu-28, EU-19)

Πηγή: European Commission, DG Taxation and Customs Union, based on Eurostat data

5.4 Αξιολόγηση της επιχειρηματικότητας της Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας – Δείκτης IMD World Competitiveness

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Κέντρο Ανταγωνιστικότητας της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων IMD, που εδρεύει στην Ελβετία και ειδικότερα σύμφωνα με την έρευνα για τον δείκτη IMD World Competitiveness, η Κύπρος και η Ελλάδα για το 2017 βρέθηκαν μεταξύ των 63 χωρών που ανέλυσαν στην εν λόγω έρευνα. Για την πραγματοποίηση της μελέτης αυτής χρησιμοποιούνται περισσότερα από 340 κριτήρια, τα οποία αποτελούνται τόσο από επίσημα στατιστικά στοιχεία των κρατών όσο και από στατιστικά στοιχεία ερευνών της κοινής γνώμης. Συνοπτικά ο συγκεκριμένος δείκτης εξετάζει την απόδοση της οικονομία μακροοικονομικά, την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων ως αποτέλεσμα του ευρύτερου περιβάλλοντος της χώρας, η αποδοτικότητα του κράτους να βοηθά την επιχειρηματικότητα και την υποδομή του περιβάλλοντος⁴¹.

Σύμφωνα λοιπόν με την εν λόγω έρευνα η Κυπριακή Δημοκρατία για το έτος 2017, βρέθηκε στην 37^η θέση μεταξύ 63 χωρών σε όρους ανταγωνιστικότητας, ενώ η Ελλάδα μόλις στην 57^η θέση. Όπως προκύπτει από την αξιολόγηση αυτή, στα θετικά στοιχεία συγκαταλέγονται:

⁴¹Επιστημονικά, τεχνολογικά και σχετικά με τους ανθρώπινους πόρους.

Για την κυπριακή οικονομία:

1. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις
2. Το εταιρικό φορολογικό καθεστώς
3. Τα αυξημένα έσοδα από τουριστική δραστηριότητα
4. Η χαμηλή εγκληματικότητα
5. Οι εξαγωγές εμπορικών και επαγγελματικών υπηρεσιών
6. Το ανταγωνιστικό φορολογικό περιβάλλον
7. Τα υψηλά επίπεδα εκπαίδευσης και το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό
8. Αποδοτικότητα του κρατικού περιβάλλοντος

Για την ελληνική οικονομία:

1. Οι χαμηλές τιμές (θέση 21/63)
2. Στο τομέα της υγείας και του περιβάλλοντος(θέση32/63)
3. Εκπαίδευση (θέση 32/63)

Στα αρνητικά των δύο χωρών είναι τα εξής ακόλουθα:

Για την κυπριακή οικονομία:

1. Η επιστημονική υποδομή(θέση 60/63)
2. Η τεχνολογική υποδομή(θέση 56/63)
3. Οι διοικητικές πρακτικές-δυνατότητες (θέση 58/63)
4. Η ανεργία (θέση 57/63)

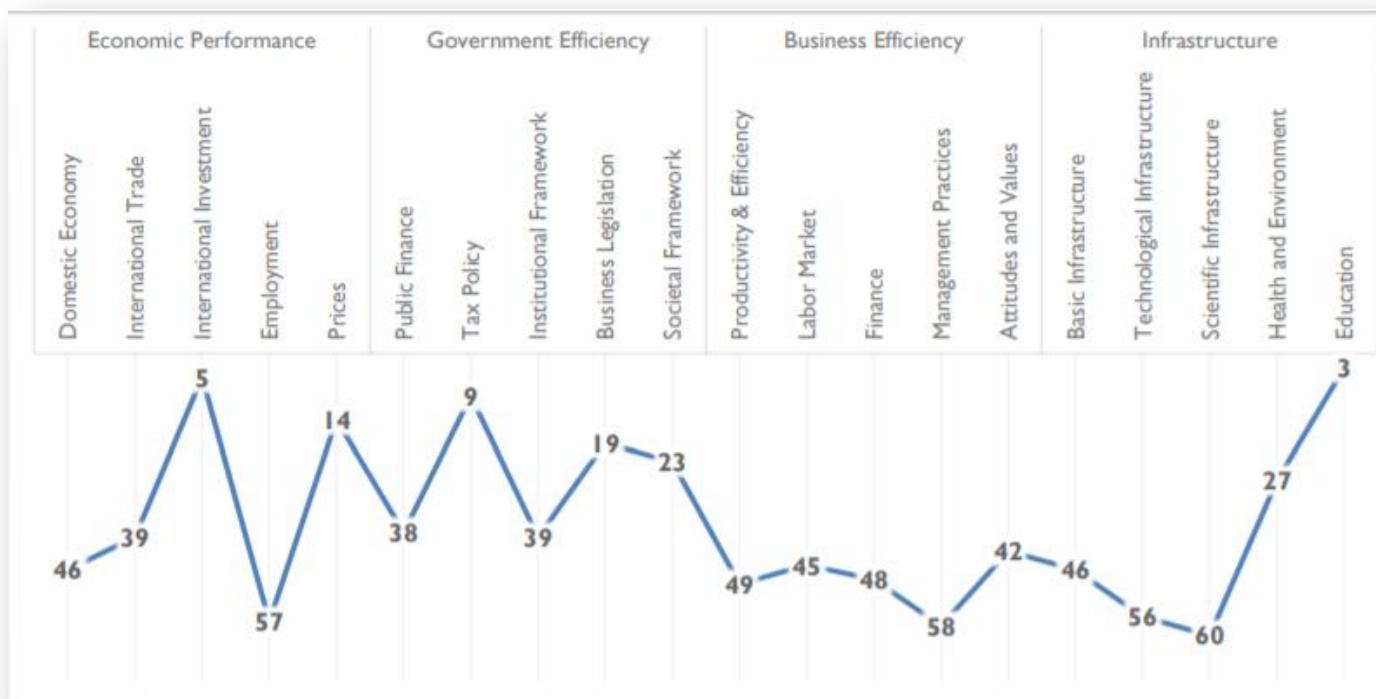
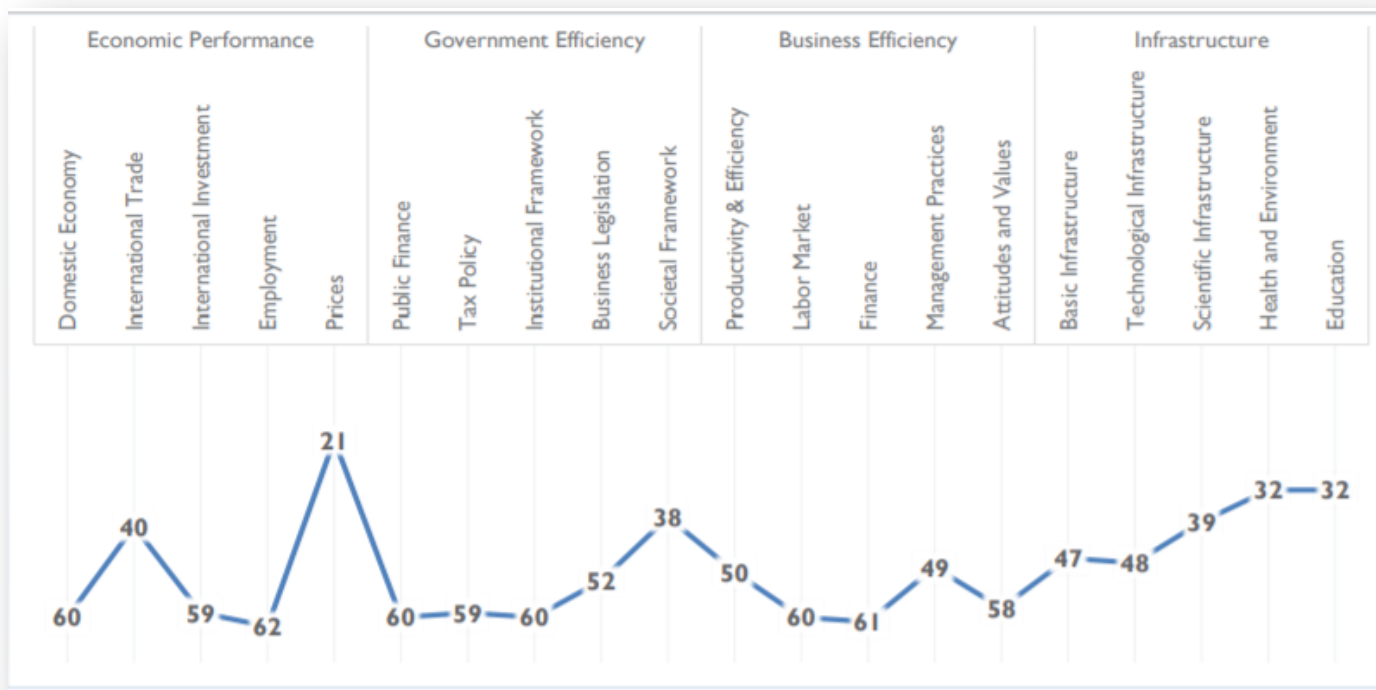
Για την ελληνική οικονομία:

1. Η ανεργία (θέση 62/63)
2. Η οικιακή οικονομία (θέση 60/63)
3. Φορολογική πολιτική (θέση 59/63)
4. Η αγορά εργασία (θέση 61/63)
5. Η χρηματοδότηση(θέση 61/63)
6. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις(θέση 59/63)

Στα παρακάτω διαγράμματα φαίνονται αναλυτικά όλες οι κατηγορίες και η κατάταξη που έχουν λάβει οι δύο χώρες. Γίνεται αντιληπτό για την ελληνική οικονομία ότι χρήζει πολλών αλλαγών ώστε να καταφέρει να γίνει μια ελκυστική

χώρα προς τις επενδύσεις και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Η φορολογική πολιτική που ακολουθεί βρίσκεται στην 59^η θέση ενώ η Κυπριακή Δημοκρατία στην 9^η θέση. Όπως βλέπουμε και από τον συγκεκριμένο δείκτη, η προσέλκυση και διατήρηση επενδύσεων είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων που η Ελλάδα σωρευτικά δεν έχει καταφέρει να θέσει σε εφαρμογή. (IMD Executive Education, 2017)

Το παρακάτω διάγραμμα δείχνει τις θέσεις που κατέλαβε η Ελλάδα(στο πρώτο διάγραμμα) και αντίστοιχα η Κύπρος(στο δεύτερο διάγραμμα) και στις τέσσερις βασικές κατηγορίες για το 2017, σύμφωνα με τον δείκτη IMD (IMD Executive Education, 2017).

Πηγή: Έρευνα IMD Executive Education

5.5 Πραγματικός συντελεστής φορολογίας των εταιριών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

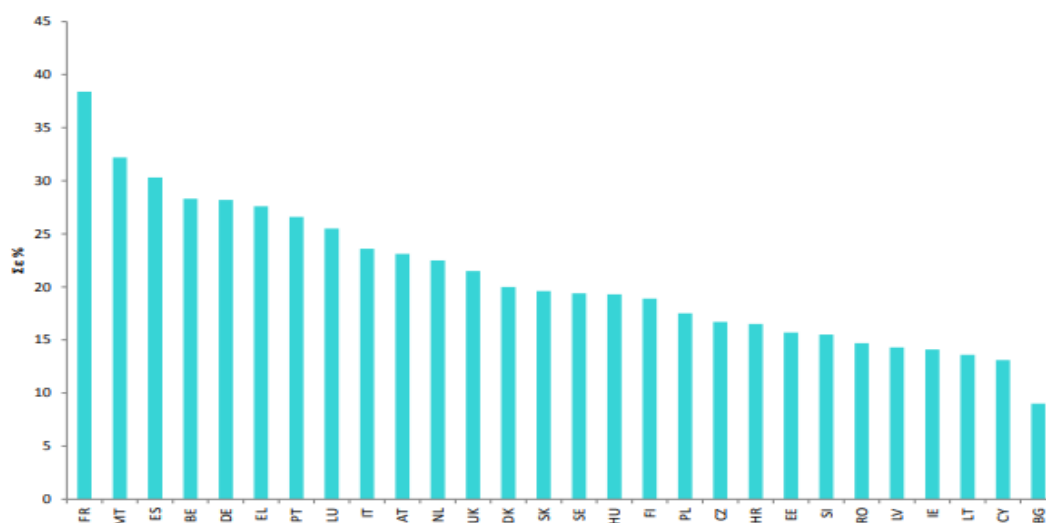
Η φορολογία εισοδήματος εταιρειών και φυσικών προσώπων έχουν αντίκτυπο τόσο στην ανάπτυξη των εταιριών όσο και στις άμεσες ξένες επενδύσεις. Οι φόροι εισοδήματος των εταιρειών επηρεάζουν στην λήψη αποφάσεων για τον τόπο εγκατάστασης επενδυτικών δραστηριοτήτων. Το ύψος των φορολογικών συντελεστών και ο τρόπος καθορισμού της φορολογικής βάσης αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την αξιολόγηση του τόπου εγκατάστασης των επενδύσεων. Η φορολογική μεταχείριση των διαφόρων πηγών χρηματοδότησης, ο σχεδιασμός των φορολογικών κινήτρων και οι χρηματικοί πόροι που δαπανώνται για τη φορολογική εκμάθηση και συμμόρφωση του φορολογικού συστήματος μπορούν να επηρεάσουν τη δημιουργία επενδύσεων. Οι διαφορές στους φόρους εισοδήματος εταιρειών μπορούν να προκαλέσουν τη μετατόπιση των κερδών, ιδιαίτερα των πολυεθνικών εταιρειών, από χώρες με υψηλή φορολογία σε χώρες με χαμηλή φορολογία. (European Commission, 2017)

Οι πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές αποτυπώνουν ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που εκτείνονται πέραν των θεσμοθετημένων φόρων των εταιρειών, όπως στοιχεία της φορολογικής βάσης, την πηγή χρηματοδότησης, και το στοιχείο ενεργητικού στο οποίο πραγματοποιείται η επένδυση (μηχανήματα, κτίρια, άλλα στοιχεία ενεργητικού, απόθεμα και χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία)⁴². Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται οι διαφορές στους πραγματικούς μέσους συντελεστές φορολογίας εταιρειών, που κυμαίνονται από 38,4 % στη Γαλλία έως 9% στη Βουλγαρία⁴³. (European Commission, 2017)

⁴² Ο πραγματικός μέσος συντελεστής φορολογίας εταιρειών υπολογίζει τους φόρους που καταβλήθηκαν από επιχειρήσεις για επενδύσεις κάτω του ορίου που παράγουν κέρδη άνω της συνήθους απόδοσης κεφαλαίου

⁴³ Για την αποτύπωση της έκπτωσης φόρου για εταιρικά ίδια κεφάλαια στην Κύπρο, το Βέλγιο και την Ιταλία, η παραδοχή είναι ότι τα ποσοστά των εν λόγω εκπτώσεων είναι ίσα με το επιτόκιο της αγοράς στο μοντέλο.

Διάγραμμα 8: Πραγματικοί μέσοι συντελεστές φορολογίας εταιρειών των κρατών μελών της ΕΕ, σε ποσοστό, 2016

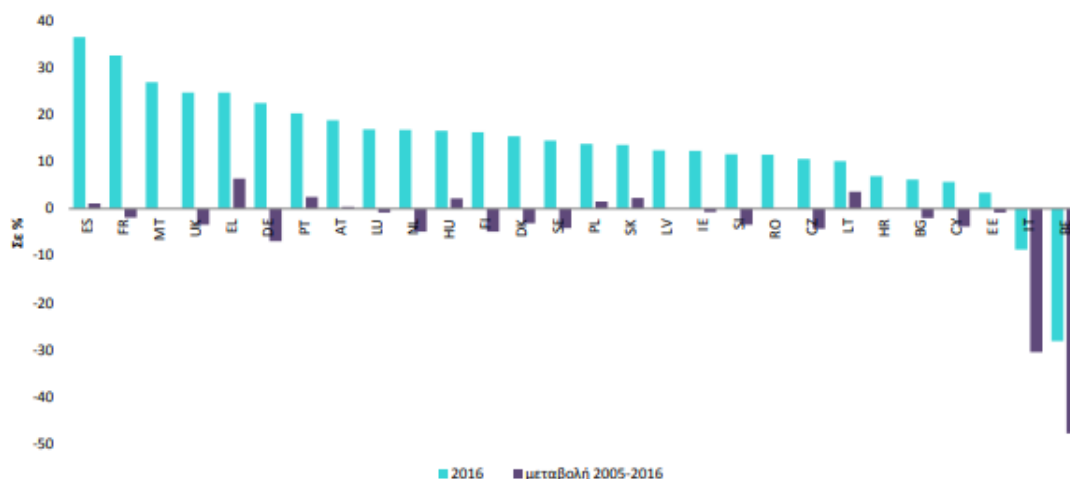
Πηγή: ZEW (2016), Effective tax levels using the Devereux/Griffith methodology: intermediate report 2016. (ZEW, 2016)

Όπως φαίνεται από το παραπάνω διάγραμμα, η Ελλάδα βρίσκεται στην έκτη θέση ανάμεσα στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ η Κυπριακή Δημοκρατία κατέχει την δεύτερη χαμηλότερη θέση μετά την Βουλγαρία. Η υψηλή φορολογία σε συνδυασμό με όλους τους παραπάνω παράγοντες που αναφέρθηκαν, καθιστούν την Ελλάδα ως μια χώρα μη ελκυστική προς επενδύσεις (είτε άμεσες ξένες επενδύσεις είτε εγχώριες) και πολύ συχνά παρατηρείται το φαινόμενο, οι εγχώριοι επενδυτές να στρέφονται σε χώρες, όπως η Κυπριακή Δημοκρατία, για να ιδρύσουν εταιρίες.

Επίσης, οι αποφάσεις για το ύψος των επενδύσεων επηρεάζονται από τον πραγματικό οριακό φορολογικό συντελεστή⁴⁴ (η «οριακή» επένδυση). Όσο χαμηλότερος είναι ο πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής τόσο περισσότερο συμβάλλει στο φορολογικό σύστημα για την πραγματοποίηση επενδύσεων. (European Commission, 2017)

⁴⁴ Δηλαδή τη φορολογική επιβάρυνση στο τελευταίο ευρώ που επενδύεται σε ένα έργο που μόλις ισοσκελίζεται

Διάγραμμα 9: Πραγματικοί οριακοί συντελεστές φορολογίας εταιρειών των χωρών της ΕΕ, σε ποσοστά, 2016

Πηγή: Πηγή: ZEW (2016), Effective tax levels using the Devereux/Griffith methodology: intermediate report 2016⁴⁵. (ZEW, 2016)

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι να μειωθεί ο πραγματικός οριακός φορολογικός συντελεστής και να διαμορφωθεί ένα φορολογικό σύστημα που υποστηρίζει τις επενδύσεις. Μερικοί τρόποι είναι οι εξής:

- η δυνατότητα παροχής χρονοδιαγραμμάτων γρηγορότερης απόσβεσης
- η μετατροπή του κόστους της καθαρής θέσης σε εκπιτόμενο, και
- η δυνατότητα παροχής φορολογικών κινήτρων για Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A). (European Commission, 2017)

⁴⁵ Για την αποτύπωση της έκπτωσης φόρου για εταιρικά ίδια κεφάλαια στην Κύπρο, το Βέλγιο και την Ιταλία, η παραδοχή είναι ότι τα ποσοστά των εν λόγω εκπτώσεων είναι ίσα με το επιτόκιο της αγοράς στο μοντέλο.

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα, περιορισμοί και προτάσεις μελλοντικής έρευνας

Ως αποτέλεσμα της παραπάνω μελέτης και παρουσίασης των φορολογικών συστημάτων της Ελλάδος και της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς και την σύγκριση ορισμένων συντελεστών με αυτών άλλων ευρωπαϊκών χωρών, στο τελευταίο αυτό κεφάλαιο της παρούσας εργασίας συνοψίζονται τα κυριότερα συμπεράσματα που προκύπτουν. Επιπλέον, παρατίθενται οι περιορισμοί και κάποιες βελτιωτικές προτάσεις για την αναμόρφωση του ελληνικού και κυπριακού φορολογικού συστήματος με στόχο την αντιμετώπιση της αναποτελεσματικότητας του και την μείωση των φορολογικών συντελεστών.

Η Ελλάδα βρίσκεται στις υψηλότερες θέσεις φορολόγησης εισοδήματος και κυρίως όσον αφορά την επιχειρηματική δραστηριότητα σε αντίθεση με την Κυπριακή Δημοκρατία που αποτελεί ένα κράτος με ιδιαίτερα ελκυστικούς φορολογικούς νόμους για την επιχειρηματικότητα αλλά και για τα φυσικά πρόσωπα (Διάγραμμα 7&8). Συγκεκριμένα, για τις νομικές οντότητες ο συντελεστής φορολογίας στην Ελλάδα για τα εισοδήματα τους είναι 24%, ενώ αντίστοιχα για την Κυπριακή Δημοκρατία 12,5%. Όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο 4.2, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει καταφέρει το 5,9% του ΑΕΠ να προέρχεται από την φορολόγηση των νομικών οντοτήτων, έναντι 2,2% στην περίπτωση της Ελλάδας αντίστοιχα.

Ο δείκτης ETR δείχνει τον πραγματικό φορολογικό συντελεστή και είναι ιδιαίτερα χρήσιμος για την κατανόηση της πραγματικής επιβάρυνσης της φορολογίας εισοδήματος για τα φυσικά και νομικά πρόσωπα. Στην περίπτωση της Ελλάδας, για το έτος 2019, αγγίζει το ποσοστό του 26,6%, ενώ στην Κυπριακή Δημοκρατία το ποσοστό του 13,6%, γεγονός που αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα στην περίπτωση της Ελλάδας για τους επενδυτές, αλλά και τα φυσικά πρόσωπα. Επιπλέον, στο κεφάλαιο 5.5 εξετάστηκε ο πραγματικός συντελεστής φορολογίας των εταιριών στις ευρωπαϊκές χώρες. Η Ελλάδα βρίσκεται στην έκτη θέση με τις πιο υψηλές φορολογίες, ενώ η Κυπριακή Δημοκρατία κατέχει τη δεύτερη χαμηλότερη φορολογία σύμφωνα με τους υπολογισμούς των παραγόντων του εν λόγω δείκτη.

Επίσης, στο κεφάλαιο 3.7 αναλύεται η φορολόγηση από εισοδήματα ενοικίασης ακίνητης περιουσίας που αποτελεί σημαντικό έσοδο για αρκετά φυσικά πρόσωπα.

Σύμφωνα με το παράδειγμα που παρατέθηκε στην ενότητα 3.7, ένα φυσικό πρόσωπο που έχει εισοδήματα από ενοικίαση 30.000 ευρώ στην Ελλάδα περίπου καταβάλει έξι φορές παραπάνω φόρο από το αντίστοιχο παράδειγμα στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Επιπλέον στο παράδειγμα 2 στο κεφάλαιο 3.10, έγινε υπολογισμός του φόρου εισοδήματος για φυσικά πρόσωπα για εισοδήματα 40.000 ευρώ στην Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία και σύμφωνα με το παράδειγμα ο φορολογικός κάτοικος της Ελλάδας έχει την διπλάσια φορολογική επιβάρυνση (10.609 ευρώ έναντι 4.885).

Επιπλέον, η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα κομμάτι της ελληνικής φορολογίας, το οποίο πρέπει να καταπολεμηθεί άμεσα. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το ποσό του αδήλωτου εισοδήματος στην Ελλάδα φτάνει σχεδόν το ένα τέταρτο του ΑΕΠ (Κεφάλαιο 2 - (Pappadà & Zylberberg, 2015)) και μια από τις βασικές αιτίες της φοροδιαφυγής αποτελούν οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, που καθιστούν μη βιώσιμες τις επιχειρήσεις, αλλά και οι κλάδοι επιχειρηματικότητας φυσικών ή νομικών προσώπων που δύναται να αποκρύψουν εισοδήματα.

Η Κυπριακή Δημοκρατία κατάφερε σε λίγα μόνο χρόνια μετά την οικονομική της κρίση να «ορθοποδήσει» οικονομικά και να διατηρεί χαμηλούς τους φορολογικούς τις συντελεστές πράγμα που την καθιστά μια από τις πιο ελκυστικές επενδυτικά χώρες της ευρύτερης γεωγραφικής της περιοχής, σε αντίθεση με την Ελλάδα που η φορολογία αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, αλλά και των φυσικών προσώπων.

Η σύγκριση των δύο χωρών αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα και έχει ορισμένους περιορισμούς. Συγκεκριμένα, είναι δύσκολο να αντιληφθούμε ακριβώς τον φόρο που επιβαρύνονται οι φορολογούμενοι των δύο χωρών και πως επηρεάζει το πραγματικό τους εισόδημα, καθώς είναι διαφορετικό το κόστος ζωής και για να υπολογίσουμε όλες τις μεταβλητές που επηρεάζουν απαιτεί υπολογισμό παλινδρομήσεων που είναι ιδιαίτερα περίπλοκοι. Επίσης, οι φόροι χαρακτηρίζονται ως ανταποδοτικοί, οπότε οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές ενδέχεται να ανταποκρίνονται και στις υψηλές κρατικές παροχές, το οποίο αποτελεί ένα διαφορετικό πεδίο έρευνας. Είναι γεγονός ότι στην Ελλάδα δίνονται αρκετές δωρεάν κρατικές παροχές και αρκετά επιδόματα ενίσχυσης, η αξιολόγηση των οποίων αποτελούν διαφορετικό πεδίο έρευνας. Στο κεφάλαιο 5 έγινε μια προσπάθεια για να αντιληφθούμε το ποσοστό φορολογίας του εισοδήματος με τον δείκτη του πραγματικού φορολογικού συντελεστή (ETR), που

δείχνει το πραγματικό ποσοστό φόρου που πληρώνουν οι φορολογούμενοι σε σχέση με τα εισοδήματά τους, κάτι που όμως δεν αρκεί για να κατανοηθεί πλήρως η φορολογική επιβάρυνση των φορολογούμενων.

Μια σύντομη, απλή στην εφαρμογή και αποτελεσματική λύση για την περίπτωση της Ελλάδας αποτελεί η μείωση του ύψους των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων. Με την προϋπόθεση μείωσης των συντελεστών σε όλα τα επίπεδα να επιβληθεί η υιοθέτηση σκληρών κυρώσεων για τις φορολογικές απάτες και για τη φοροδιαφυγή. Επίσης, σημαντικό για την φοροδιαφυγή είναι η απλοποίηση της φορολογίας εισοδήματος, καθώς στο ελληνικό σύστημα αποτελεί σημαντικό πρόβλημα η δαιδαλώδης γραφειοκρατία και οι συνεχόμενες νέες φορολογικές εγκύκλιες. Επίσης, λύση για το πρόβλημα της φοροδιαφυγής αποτελεί και η ευρύτερη χρήση «πλαστικού χρήματος» που δύναται να γίνεται ο έλεγχος των εισοδημάτων πιο εύκολος. Έχουν γίνει προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση με την υποχρέωση χρήσης «πλαστικού χρήματος» ως ποσοστό του φορολογικού εισοδήματος, όμως μια πιο διευρυνόμενη χρήση τους, ειδικά σε κλάδους παροχής υπηρεσιών, θα συμβάλει στην μείωση της φοροδιαφυγής με άμεσο στόχο βέβαια την ταυτόχρονη μείωση των φορολογικών συντελεστών, ώστε η Ελλάδα να καταστεί χώρα ελκυστική προς επενδύσεις, όπως έχει καταφέρει να είναι η Κυπριακή Δημοκρατία.

Στην περίπτωση της Ελλάδας κρίνεται λοιπόν επιτακτική η ανάγκη να υλοποιηθούν όλες εκείνες οι αναγκαίες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και των επιχειρήσεων, με πρώτη την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος της χώρας. Το νέο φορολογικό σύστημα πρέπει να στηρίζεται στην οικονομική αποτελεσματικότητα, στην οικονομική δικαιοσύνη και καταπολέμηση των ανισοτήτων, καθώς και στην απλότητα και διαφάνεια.

Σε μελλοντική έρευνα σχετική με το παρόν θέμα, είναι χρήσιμη η ανάλυση περισσότερων δεικτών για την αξιολόγηση της εισοδηματικής φορολογικής πολιτικής των χωρών και την αξιολόγηση ως λύση για την περίπτωση της Ελλάδας της μείωσης των φορολογικών συντελεστών, δηλ. αν αυτή η μείωση θα επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην εγχώρια οικονομία (αξιολόγηση της πιθανής προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων, εγχώριες επενδύσεις, μείωση της φοροδιαφυγής), ή θα

μειωθούν οι συντελεστές χωρίς την αντικατάσταση των εν λόγω εσόδων από την αύξηση της φορολογικής βάσης στην φορολογία εισοδήματος.

Επίσης, πλέον με το φορολογικό νομοσχέδιο του 2019, ο νέος κώδικας εστιάζει, σε συνδυασμό με το νομικό πλαίσιο για την πρόληψη και την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, στον εντοπισμό και τη φορολόγηση του αδήλωτου εισοδήματος. Το παραπάνω βέβαια αποτελεί ακόμα αντικείμενο μελέτης στο μέλλον και αναμένουμε στα επόμενα χρόνια τα αποτελέσματά του σε επόμενες σχετικές μελέτες.

Παράρτημα

ΜΕΡΟΣ 4 - ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Γ ΕΝΟΙΚΙΑ (αν ο χώρος δεν είναι αρκετός θα πρέπει να υποβάλετε την δήλωσή σας με κπι). Αν έχετε μερίδιο ιδιοκτησίας ή το ακίνητο ανήκει σε συνεταιρισμό στον οποίο είστε συνέταιρος, καταχωρήστε τα ποσά που αφορούν το δικό σας μερίδιο ΜΟΝΟ. Σε περίπτωση Συνεταιρισμού καταχωρήστε το όνομα και Α.Φ.Μ. του Συνεταιρισμού στη στήλη 6. Το Τμήμα δυνατό να σας ζητήσει αντίγραφο των εξελεγχμένων λογαριασμών του συνεταιρισμού. Αν ο ενοικιαστής είναι εταιρεία, συνεταιρισμός ή το κράτος και έχει παρακρατηθεί έκτακτη εισφορά (στήλη 14), είναι υποχρεωτική η συμπλήρωση του ΑΦΜ (στήλη 6).

ΚΩΔΙΚΟΣ: 1 ΓΡΑΦΕΙΟ 2 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ 3 ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ 4 ΣΠΙΤΙ 5 ΑΠΟΘΗΚΗ
 6 ΓΗ 7 ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ 8 ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ/ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ 9 ΑΛΛΟ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΟ 10 ΚΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΗΚΕ ΑΠΟΣΒΕΣΗ 10%

	ΑΡ.ΤΙΤΛΟΥ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΟΥ	ΚΩΔ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ /ΑΝΕΓΕΡΣΗΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ /ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ	ΚΟΣΤΟΣ ΚΤΗΣΗΣ (εκτός κόστος γης) ΚΟΣΤΟΣ € ΕΜΒΛΩΝ Μ²	Α.Φ.Μ./ΑΡ.ΤΑΥΤ. ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΗ	ΟΝΟΜΑ ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΗ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ (100%,50%, 30%, κ.λπ.)
1		2	01/01/2000		100000		ΜΑΝΩΛΗΣ	100
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								

	ΕΤΗΣΙΟ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΝΟΙΚΙΟ ΣΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	ΕΤΗΣΙΟ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΝΟΙΚΙΟ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΕΣ ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ	ΤΟΚΟΙ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΩΝ	ΦΟΡΟΣ ΠΟΥ ΠΛΗΡΩΘΗΚΕ ΕΚΤΟΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ € €	ΕΙΣΦΟΡΑ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΘΗΚΕ ΣΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ € €
1	30000		3000			
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
ΣΥΝ-ΟΛΟ	30000		3000			

(Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)

Πίνακας 2

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΥ		2017
Υποχρεωτική συμπλήρωση ανεξαρτήτως του ύψους εισοδήματος και ποσού φόρου		
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΕΠΙΘΕΤΟ
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ		
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (Σύνολο Εισοδημάτων από ΜΕΡΟΣ 4.Θ)		30000
ΠΛΕΟΝ: ΕΞΑΡΓΥΡΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ ΖΩΗΣ (Βλέπε ΜΕΡΟΣ 4.Ζ και σημ.1)		
ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ		€ 30000
ΑΦΑΙΡΕΣΕΙΣ		
ΣΥΝΤΑΞΗ ΧΗΡΕΙΑΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ (βλέπε σημ. 5)		
ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ (βλέπε σημ. 5)		
ΖΗΜΙΕΣ ΤΡΕΧΟΝΤΟΣ ΕΤΟΥΣ (Μεταφορά Συνόλου ΜΕΡΟΣ 4.Η στήλη 5)		
ΖΗΜΙΕΣ ΑΠΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΕΤΗ (καταχωρήστε τη ζημία από φορολογία/ αυτοφορολογία του 2016)		
ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ (Μεταφορά Συνόλου ΜΕΡΟΣ 4.ΣΤ στήλη 5)		
ΤΟΚΟΙ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΩΣ (Μεταφορά Συνόλου ΜΕΡΟΣ 4.Ε στήλη 5)		
ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΦΑΙΡΕΣΕΙΣ (ΜΕΡΟΣ 5.Α)		
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΕΣ ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΩΝ (Μεταφορά Συνόλου ΜΕΡΟΣ 4.Γ στήλη 11)		3000
ΕΞΟΔΑ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΩΝ, 20% ΕΠΙ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΝΟΙΚΙΩΝ (σημ. 2)		6000
ΤΟΚΟΙ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΩΝ (Μεταφορά Συνόλου ΜΕΡΟΣ 4.Γ στήλη 12)		
ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ (Μεταφορά ΜΕΡΟΣ 4.Δ στήλη 15 πλέον ΜΕΡΟΣ 4.Δ στήλη 14)		
ΆΛΛΑ (Έκπτωση για μισθό με κώδικα 3,4,6 - ΜΕΡΟΣ 4.Α2(δ), ΜΕΡΟΣ 4.Β σύνταξη που εξαιρείται με κώδικα 3)		
ΣΥΝΟΛΟ ΑΦΑΙΡΕΣΕΩΝ		9000
ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ/ΖΗΜΙΑ		21000
ΕΚΠΤΩΣΗ ΤΑΜΕΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ (να περιοριστεί στο 1,5%) (σημ. 3)		
ΕΚΠΤΩΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ ΖΩΗΣ (να περιοριστεί στο 7% του ασφαλισμένου ποσού της κάθε ασφάλειας) (σημ. 3)		
ΕΚΠΤΩΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ, ΤΑΜΕΙΩΝ ΠΡΟΝΟΙΑΣ, ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΧΗΡΩΝ		
ΜΕΙΟΝ ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ (Στην δεύτερη στήλη το ποσό να περιοριστεί στο 1/6 του καθαρού εισοδήματος) (σημ. 3)		
ΔΑΠΑΝΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΣΕ ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ (Μεταφορά συνόλου ΜΕΡΟΣ 5.Β περιορίζεται στο 50% του εισοδήματος μετά από όλες τις αποκοπές συμπεριλαμβανομένου υγείας κ.λπ., ζωής και προνοίας κ.λπ.)		
ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ/ΖΗΜΙΑ		€ 21000
ΦΟΡΟΣ		€ 300,00
ΦΟΡΟΣ ΣΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ (σημ. 4)		
ΠΛΕΟΝ: ΦΟΡΟΣ 20% ΓΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ ΧΗΡΕΙΑΣ ΠΕΡΑΝ €19500 (σημ. 5)		@ 20%
ΠΛΕΟΝ: ΦΟΡΟΣ 5% ΓΙΑ ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (σημ. 5)		@ 5%
ΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ ΦΟΡΟΥ		300,00
ΜΕΙΟΝ: ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΣ ΦΟΡΟΣ		0,00
ΠΛΕΟΝ: 10% ΠΡΟΣΘΕΤΟΣ ΦΟΡΟΣ (σημ. 6)		
ΜΕΙΟΝ: ΦΟΡΟΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΘΗΚΕ (Μεταφορά Συνόλου ΜΕΡΟΣ 4.Α1 στήλη 7 και ΜΕΡΟΣ 4.Β1 στήλη 5 για εισοδήματα στη Δημοκρατία)		
ΜΕΙΟΝ: ΑΛΛΟΔΑΠΟΣ ΦΟΡΟΣ		
ΦΟΡΟΣ ΠΛΗΡΩΤΕΟΣ / ΕΠΙΣΤΡΕΠΤΕΟΣ (Ο πληρωτέος φόρος πρέπει να καταβληθεί μέχρι και την 30η Ιουνίου 2018)		300,00

(Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)

Πίνακας 3

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΕΙΣΦΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΥΝΑ (ΕΑΕ)						
<small>(Επιστρεπτέα άμυνα μπορεί να προκύψει μόνο από τόκους τραπεζών όταν το συνολικό μεικτό εισόδημα είναι μέχρι €12000)</small>						
ΠΗΓΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Α Εξάμηνο			Β Εξάμηνο		
	Εισόδημα	@%	Εισφορά	Εισόδημα	@%	Εισφορά
ΜΕΙΚΤΟ ΕΝΟΙΚΙΟ ΜΕΙΩΜΕΝΟ ΚΑΤΑ 25%	11250	3	337,50	11250	3	337,50
ΤΟΚΟΙ		30			30	
ΤΟΚΟΙ ΜΕ ΚΩΔΙΚΑ 3 και 4 όταν το συνολικό εισόδημα (Μέρος 4Θ) είναι μέχρι €12000		3			3	
ΤΟΚΟΙ από ΟΣΕΚΑ και Κυβερνητικά χρεόγραφα		3			3	
ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ		17			17	
ΣΥΝΟΛΑ	11250		337,50	11250		337,50
ΑΦΑΙΡΕΣΕΙΣ:						
ΕΑΕ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΠΗΓΗ						
ΑΛΛΟΔΑΠΟΣ ΦΟΡΟΣ						
ΕΑΕ ΠΟΥ ΚΑΤΑΒΛΗΘΗΚΕ ΜΕ ΑΥΤΟΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑ ΕΞΑΜΗΝΟ			0,00		0,00	
ΕΑΕ ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ			337,50		337,50	
ΕΑΕ ΕΠΙΣΤΡΕΠΤΕΑ από τόκους τραπεζών <small>(Επιστροφή δίνεται μόνο στις περιπτώσεις όπου η «ΕΑΕ ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ» είναι μηδέν)</small>						
Εάν έχετε υποβάλει έντυπο Τ.Φ.38 δηλώστε τα έτη απαλλαγής			Από <input type="text"/>		Μέχρι <input type="text"/>	
ΚΑΘΕ ΠΗΓΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΑΕ ΕΙΣΠΡΑΤΤΕΤΑΙ ΧΩΡΙΣΤΑ. ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΜΟΝΟ ΣΤΑ ΤΑΜΕΙΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ ΤΦ601 (υπάρχει και εργαλείο στην ιστοσελίδα)						

(Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας)

Πίνακας 4

ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ	ΕΤΗΣΙΟ ΤΕΛΟΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΜΕΡΙΔΑΣ (σε ευρώ)
Ανώνυμες Εταιρείες	320
Υποκαταστήματα Αλλοδαπών Ανωνύμων Εταιρειών	300
Ευρωπαϊκοί Όμιλοι Οικονομικού Σκοπού	300
Ευρωπαϊκή Εταιρεία (SE)	300
Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρεία	300
Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης	150
Υποκαταστήματα Αλλοδαπών Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης	150
Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης	100
Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες	100
Προσωπικές Εταιρείες (ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες)	80
Υποκαταστήματα Αλλοδαπών Προσωπικών Εταιρειών (ομορρύθμων & ετερορρύθμων)	80
Ατομικές επιχειρήσεις	30
Υποκαταστήματα Ημεδαπών Επιχειρήσεων	Το 1/4 του κατά περίπτωση τέλους ανά νομικό τύπο
Αστικές Εταιρείες άρθρου 784 του ΑΚ	100
Κοινοπραξίες	100
Λοιποί προαιρετικά εγγραφόμενοι στο Γ.Ε.ΜΗ.	20

Πηγή: (Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, 2018)

Πίνακας 5

Εισόδημα	Απαλλαγή	Σημειώσεις
Μερίσματα	Όλα	Η απαλλαγή από τον εταιρικό φόρο δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση όπου τα μερίσματα που διανέμονται από μία εταιρεία σε εταιρεία φορολογικό κάτοικο στη Δημοκρατία, εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα της εταιρείας που πληρώνει το μερίσμα. Μερίσματα στα οποία δεν εφαρμόζεται η απαλλαγή από τον εταιρικό φόρο δεν θεωρούνται μερίσματα για σκοπούς ΕΑΕ.
Τόκοι (εκτός από τόκους που αποκτούνται από τη συνήθη διεξαγωγή επιχείρησης ή που συνδέονται στενά με τη συνήθη διεξαγωγή της επιχείρησης)	Όλοι	
Κέρδη που προκύπτουν από συναλλαγματικές διαφορές εκτός από συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από την εμπορία συναλλάγματος και σχετικών παραγώγων	Όλα	Πρόσωπα που ασχολούνται με την εμπορία συναλλάγματος, έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν αμετάκλητα κατά πόσο να φορολογούνται μόνο τις πραγματοποιηθείσες συναλλαγματικές διαφορές
Κέρδη που προκύπτουν από τη διάθεση Τίτλων	Όλα	«Τίτλοι» σημαίνει μετοχές, χρεόγραφα, ομολογίες, ιδρυτικοί και άλλοι τίτλοι εταιρειών ή άλλων νομικών προσώπων, που έχουν κατά νόμο συσταθεί στη Δημοκρατία ή στο εξωτερικό και δικαιώματα επ' αυτών. Μεταξύ άλλων ο όρος «Τίτλοι» περιλαμβάνει, δικαιώματα προαίρεσης σε Τίτλους, ακάλυπτες θέσεις σε Τίτλους, προθεσμιακά συμβόλαια σε Τίτλους, συμβόλαια ανταλλαγής σε Τίτλους, αποδείξεις θεματοφύλακα σε Τίτλους (ADRS και GDRS), δικαιώματα απαίτησης σε σχέση με χρεόγραφα και ομολογίες (τα οποία όμως δεν συμπεριλαμβάνουν τα δικαιώματα πάνω σε τόκους των προϊόντων αυτών), συμμετοχές σε δείκτες αξιών μόνο στις περιπτώσεις που καταλήγουν σε Τίτλους, συμφωνίες επαναγοράς σε Τίτλους, μερίδια σε συλλογικά επενδυτικά σχέδια ανοικτού ή κλειστού τύπου.
Όφελος, πλεόνασμα ή κέρδος το οποίο προκύπτει από Αναδιάρθρωση δανείου	Μέχρι και όλο	
Κέρδη από μόνιμη εγκατάσταση που διατηρείται στο εξωτερικό (με προϋποθέσεις)	Όλα	
Ενοίκια από διατηρητέα οικοδομή (με προϋποθέσεις)	Όλα	
Εισόδημα εταιρείας που δραστηριοποιείται στη Δημοκρατία στον τομέα της οπτικοακουστικής βιομηχανίας (με προϋποθέσεις)	Μέχρι 50%	

Βιβλιογραφία

- Anastassatos, T., Gkionis, I., & Monokrousos, P. (2013, July). Cyprus at a turning point. *Economy and Markets , Volume VIII* (Issue 5).
- Artavanis, N. (2015). VAT Rates and Tax Evasion: Evidence from the Restaurant Industry in Greece.
- Artavanis, N., Morse, A., & Margarita, T. (2016, May). Measuring Income Tax Evasion Using Bank Credit: Evidence from Greece. *The Quarterly Journal of Economics, Volume 131, Issue 2* , σσ. 739-798.
- Brackin, T. (2007). *Overcoming tax complexity through tax literacy - An analysis of Financial Literacy research in the context of the taxation system*. Ανάκτηση από https://eprints.usq.edu.au/2055/1/Brackin_ATTA_2007.pdf
- Deloitte. (2020). Ανάκτηση από https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cy/Documents/tax/CY_Tax-Facts-2020GR_Noexp.pdf
- European Commission 2017 *Θεματικό ενημερωτικό δελτίου ευρωπαϊκού εξαμήνου - Φορολογία*
- Eurostat. (n.d.).
- Floropoulos, J., Spathis, C., Halvatzis, D., & Tsiouridou, M. (2010, February). Measuring the success of the Greek Taxation Information System. *International Journal of Information Management - Elsevier* .
- Folfas, P. (2011). *FDI between EU member states: Gravity model and taxes*. Ανάκτηση από <https://www.etsg.org/ETSG2011/Papers/Folfas.pdf>
- Gainous, J., Martinez, M., & Craig, S. (2010). The Multiple Causes of Citizen Ambivalence: Attitudes about Social Welfare Policy. *Journal of Elections, Public opinion and parties* (20).
- Gikas, Hardouvelis, & Gkionis, I. (2016). A Decade Long Economic Crisis: Cyprus versus Greece. *Cyprus Economic Policy Review* .
- Hassan , M., & Schneider, F. (2016, Οκτώβριος). Size and Development of the Shadow Economies of 157 Countries Worldwide: Updated and New Measures from 1999 to 2013 . *IZA* .
- IMD Executive Education. (2017). *IMD Executive Education*. Ανάκτηση από http://www.otp.go.th/uploads/tiny_uploads/PDF/2560-

08/IMDReport/IMDWorldCompetitivenessYearbook2017/IMD_World_Competitiveness_Yearbook_2017.pdf

Markle, K. S., & Shackelford, D. A. (2011, Φεβρουάριος). Cross-country comparisons of corporate income taxes. *NBER WORKING PAPER SERIES* .

Matsaganis, M., & Flevotomou, M. (2010, Ιανουάριος). Distributional Implications of Tax Evasion in Greece. *Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe* (31).

Pappadà, F., & Zylberberg, Y. (2015, April). Austerity Plans and Tax Evasion: Theory and Evidence from Greece. *Banque de France Working paper No 546* .

PWC, (. (2020). Ανάκτηση από <https://taxsummaries.pwc.com/quick-charts/corporate-income-tax-cit-rates>

Stamatopoulos, I., Hanjidema, S., & Eleftheriou, K. (2017). Corporate Income Tax Compliance Costs and their Determinants: Evidence from Greece. Στο *Advances in Taxation (Advances in Taxation, Vol. 24)* (σσ. 233-270). Emerald Publishing Limited.

Varotsis, & Katerelos. (2020, Φεβρουάριος). Tax behaviour relating to the review of a revised regional tax policy: a study in Greece. *Journal of Economic Structures* .

Varotsis, N., & Katerelos, I. (2019). The Regional Tax Policy: A Review in Greece. *Scientific Research Publishing* , σ. 2.

Xing, L., & Shujun, C. (2007, Νοέμβριος - Δεκέμβριος). Determinants of Corporate Effective Tax Rates: Evidence from Listed Companies in China. *The Chinese Economy* , 40 (6), σσ. 49-67.

ZEW. (2016). Effective tax levels using the Devereux/Griffith methodology: intermediate report 2016. Mannheim.

A.1186/2020. (2020). *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως*.

ΑΑΔΕ. (2018). Ανάκτηση από <https://www.aade.gr/menou/statistika-deiktes/eisodima/etisia-statistika-deltia>

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων. (n.d.). ΑΑΔΕ.

Γεωργακοπούλος, Θ. Α. (1997). *Εισαγωγή στη δημόσια οικονομική*. Μπένος.

Γεωργαντάς, Β. (1995). *Τα δημόσια οικονομικά και η ελληνική οικονομική νομοθεσία κατά Gaston Jeze*,. Εστία.

Γκίνογλου, Δ. (2004). *Φορολογική λογιστική*. Ανικούλα.

διαΝΕΟσις, Ο. (2016). *Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησης της*. Ανάκτηση από <https://www.dianeosis.org/research/tax-evasion/>

Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών. (2018). Αθήνα. Ανάκτηση από <https://www.acci.gr/acci/articles/article.jsp?categoryid=302&context=103&globalid=18448&articleid=45>

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2017). Ανάκτηση από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2020/%CE%A6%CE%95%CE%9A_4441%CE%92_3.12.19.pdf

Θεοχαρόπουλος, Λ. (2002). *Φορολογικό Δίκαιο Γενικό*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.

Ίδρυμα οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών. (n.d.). *IOBE*. Ανάκτηση από <http://iobe.gr/>

Καραγεωργιάς, Δ. (1981). *Οι δημοσιονομικοί θεσμοί*. Παπαζήσης.

N.3986/2011. (2011). *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως*.

N.4172/2013. (2013). *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως*. Ανάκτηση από <https://www.taxheaven.gr/law/4172/2013>

N.4646/2019. (2019). *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως*.

Νεγκάκης, Χ. (2016). *Λογιστική των εταιριών*. Θεσσαλονίκη.

Τμήμα φορολογίας Κυπριακής Δημοκρατίας. (n.d.). Ανάκτηση από <https://www.mof.gov.cy/>.